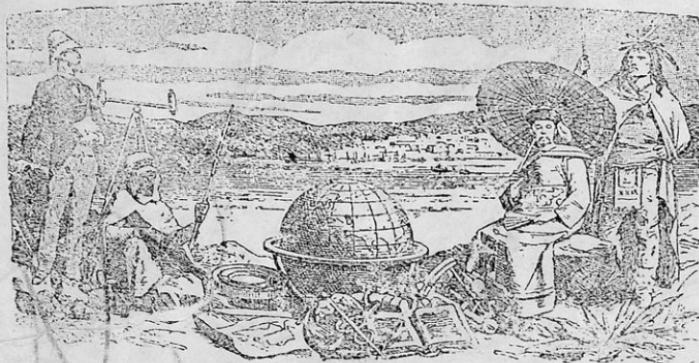

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Η. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΕΩΤΑΤΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Η ΕΥΡΩΠΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤ'. ΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΜΕ ΥΛΙΚΟ ΝΕΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΥΛΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟ-
ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

44—ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ — 44

Α Θ Η Ν Α Ι — 1 9 4 7

Ψηφιοποιήθηκε από το Μητρώο της Εικονοδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Η. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Αρ εισ 45019

ΝΕΩΤΑΤΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Για τὴν ΣΤ' τάξη τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Η ΕΥΡΩΠΗ

ΜΕ ΥΛΙΚΟ ΝΕΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ

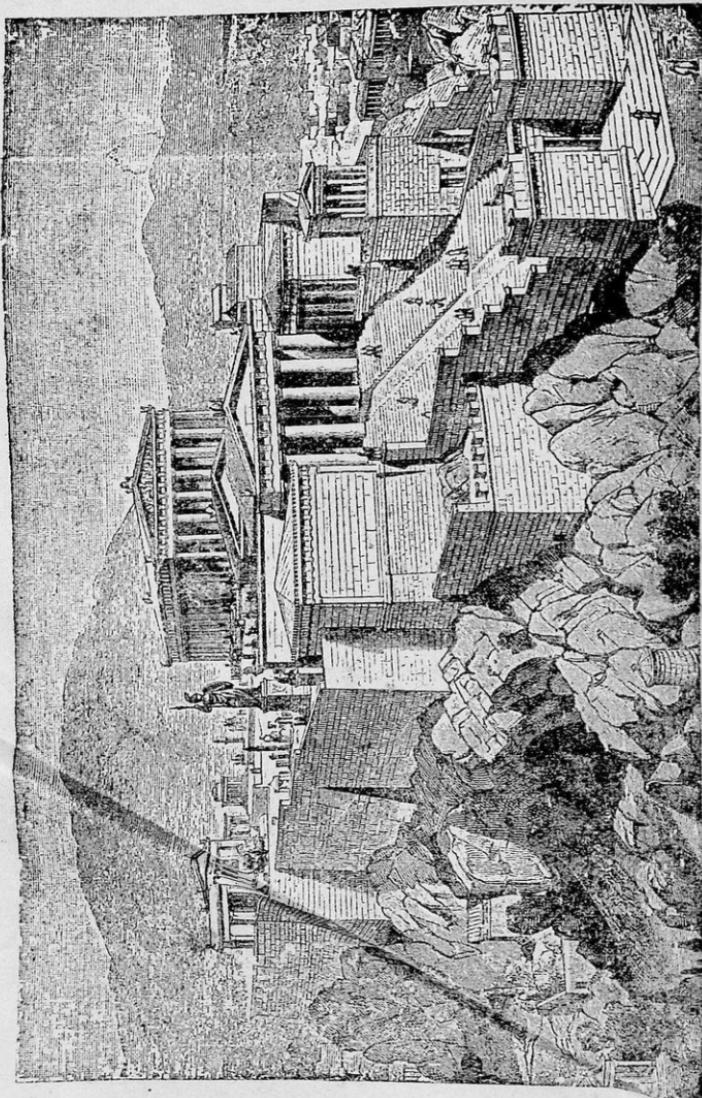

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

44 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 44

1947

Η Ακρόπολη στην έποχή του Περικλή

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Α. Η ΓΗ

ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Η γῆ εἶναι ἔνα ἀπὸ τὰ ἄπειρα οὐράνια σώματα, ποὺ βρίσκονται στὸ χάος καὶ μᾶλισται ἀπὸ τὰ μικρότερα. Εἶναι σφαίρα πολὺ μεγάλη καὶ, ἐνῷ στρέφεται σὲ 24 ὥρες γύρω ἀπὸ τὸν ἀξονά της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, περπατεῖ καὶ κάνει μεγάλο κύκλῳ ὠοειδῆ γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο σὲ 365 ἡμέρες δηλ. σ' ἔνα χρόνο.

Η γῆ ἔχει διάμετρο μεγαλύτερη ἀπὸ 12.800 χιλιόμετρα καὶ ἡ περιφέρειά της εἶναι 40.000 χιλιόμετρα, δηλαδὴ 40 ἑκατομμύρια μέτρα.

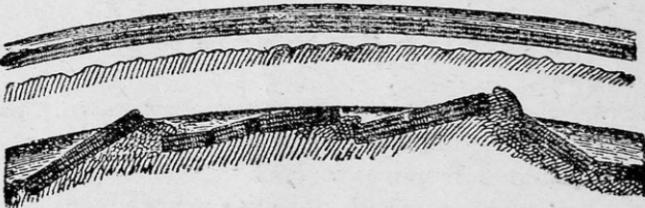
Η γῆ περιθάλλεται ἀπὸ στρῶμα ἀέρα, τὴν ἀτμόσφαιρα, ποὺ ἔχει πάχος μεγαλύτερο ἀπὸ 80 χιλιόμετρα καὶ μέσα σ' αὐτῇ βρίσκονται τὰ νέφη σὲ ὑψος χιλίων μέχρι δέκα χιλιάδων μέτρων. Μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα μέχρι τὰ 10 χιλιόμετρα μποροῦν νὰ ἀναπνέουν ζῶα κι ἀνθρώποι σὲ μεγαλύτερο διασταύρωμα ὑψος εἶναι τόσο ἀρεός δ' ἀέρας, ὥστε δὲ μπορεῖ νὰ διατηρήσῃ τὴν ζωήν.

Η ΛΙΘΟΣΦΑΙΡΑ

Η γῆ πρὶν ἀπὸ πολλὰ ἑκατομμύρια χρόνια δὲν ἦταν ὅπως τὴν βλέπομε σήμερα. Ήταν τόσο θερμή, ὥστε ὅλα τὰ ὄλικά της, ποὺ σχηματίζουν τὸ στερεό φυλίο της, ήσαν σὲ κατάσταση διάπυρη καὶ λυσαμένη κι ἔμοιαζε τότε μὲν μεγάλη σφαίρα ποὺ καιόταν, ἡ δόποια φλεγόταν κι ἔθγαζε ἀκτίνες διάστασης δ' ἡλίος. Επειδὴ διασταύρωμα τὸ χάος ἦταν πολὺ ψυχρό, ἔχασε λίγο λίγο μέρος ἀπὸ τὴν θερμότητά της κι ἔτσι ἀρχισε νὰ κρυώνηται ἐπιφάνειά της καὶ τὰ ὄλικά της νὰ παγώνουν κι ἀπό ὑγρὰ νὰ γίνωνται στερεά, ἀκριβῶς διάστασης συμβαίνει στὴν ἐπιφάνεια λυσαμένου κεριοῦ, διατάσσεται ἀρχίζει νὰ κρυώνηται σιγά σιγά

Στὴν ἀρχῇ, τὰ παγωμένα ψιλικά ήσαν μικρὰ νησιά πού κολυμποῦσαι στὴν ἐπιφάνεια κι unctionα, δόσο λιγόστευε ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς, ὅλα τὰ ψιλικά τῆς ἐπιφάνειας ἐκρύωνται κι ὅταν πέρασσαν πολλά ἔτη ἑσχηματίσθη ἐκεῖ λεπτὸς φλοιός. Ο στερεός αὐτὸς φλοιός λέγεται λιθόσφαίρα.

Οσο περνοῦσε ὁ καιρός, ἡ θερμότητα στὴν γῆ λιγόστευε καὶ ἤλθε στιγμὴ κατὰ τὴν δροία δύο ἀέρια, τὸ δέ ύπερ τὸ ύδρο γόνο, ποὺ βρίσκονταν τότε στὴν ἀτμόσφαιρα, ἐνώθηκαν κι ἔκαμαν τὸ νερό. Τότε σπή γῆ ἔγιναν μεγάλοι κατακλυσμοὶ καὶ τὰ νερά σκέπτασσαν ἐντελῶς τὴν ἐπιφάνεια

Τὸ σπάσιμο τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς

τῆς. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς μένει τὸ θερμὸ καὶ λυωμένο ψιλικὸ ἀπὸ τὴ σφαίρα, ἀκριβῶς δόπως στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλλιοῦ ὑπάρχει τὸ ψιλικὸ πού εἶναι σὰν πολτός.

Αργότερα ἔγινε κι ἄλλο φαινόμενο σπουδαῖο. "Οσο βαθύτερα προχωροῦσε ἡ ψύξη, τὸ λυωμένο ψιλικὸ ἀρχιζε νὰ φύχεται καὶ νὰ γίνεται μικρότερος δὲ ὅγκος του, δπως γίνεται ὅλα τὰ σώματα, ἀμα παγώσουν. Ἐπειδὴ δμως στὸ λυωμένο ψιλικὸ τῆς γῆς δὲ ὅγκος γινόταν μικρότερος, ταρουσιάσθηκαν κενὰ μέρη κάτω ἀπὸ τὸ φλοιό της. Τὰ κενὰ αὐτὰ μέρη ἀρχισε νὰ τὰ καταλαμβάνῃ δὲ ἐξωτερικὸς στερεός φλοιός, δὲ ὅποιος μάζεψε καὶ διπλώθηκε, δπως οἱ πινακίδες στὴν οόγα τοῦ σταφυλιοῦ ἀμα στεγνώνῃ. Σὲ πολλὰ μέρη ἔσπασε καὶ τότε ἡ ἐπιφάνεια σ' ἄλλα μέρη ὑψώθηκε καὶ σ' ἄλλα χαμήλωσε. Σ' αὐτὰ τὰ χαμηλώματα μάζεύτηκαν τὰ νερά, ποὺ σκέπταζαν τὴν ἐπιφάνεια κι ἔτσι σχηματίσθηκαν οἱ ὠκεανοὶ καὶ οἱ θάλασσες. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ φλοιοῦ τῆς

γῆς έμειναν τὰ ψηλότερα μέρη καὶ σχημάτισαν τις πρώτες ήπειρες καὶ τὰ βουνά τους.

Καὶ σήμερα ἀκόμη ἡ γῆ δὲν εἶναι μέχρι τὸ κέντρο της στερεά καὶ ψυχρή, ὅπως τὴν βλέπουμε στὴν ἐπιφάνεια ὅπου ζοῦμε. Στὸ βάθος της ἐπικρατεῖ μεγάλῃ θερμότητα, ποὺ δὲν ἀφίνει τὰ διάφορα υλικά νὰ γίνουν στερεά, ἀλλὰ τὰ διαπρεῖ σὲ υγρή κατάσταση, διάπυρη καὶ μὲ κενά γεμάτα ἀπό ἄτμους.

Ἡ λιθόσφαιρα ἔχει πάχος μόλις 150 ἕως 200 χιλιάδες μετρα. Ἔτσι, ἀπὸ τὶς 12.800 χιλιόμετρα, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν διάμετρο τῆς γῆς, τὸ πάχος τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ της εἶναι ἔλαχιστο.

ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ

Τὸ ἔδαφος τῆς γῆς στὴν ἐπιφάνεια ἀποτελεῖται ἢ ἀπὸ λεπτὸ χῶμα ἀνακαστωμένο σὲ πολλὰ μέρη μὲ ἄμμο καὶ μικρὰ χαλίκια, ὅπου φυτρώνουν τὰ φυτά, ἢ ἀπὸ βράχους γυμνούς, ποὺ ἀποτελοῦν συνέχεια μὲ τὸ σκληρὸν βράχο, ποὺ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα. Τὸ βράχο αὐτὸ τὸν βρίσκομε σ' ὅλα τὰ μέρη, ὃν σκάψιμε βαθύτερα. "Ολα, αὐτὰ τὰ υλικά, ποὺ σχηματίζουν τὸ φλοιό τῆς γῆς, δηλαδὴ βράχοι σκληροί, χῶμα μαλακό, ἄμμος, χαλίκια κι ὅλλα, λέγονται μ" ἔνα δνομα πετρώματα.

Πέτρωμα εἶναι ὁ ἀσθετόλιθος, ποὺ ἀποτελεῖ τὰ περισσότερα ὅρη τῆς 'Ἐλλάδας' αὐτὸς στ' ἀσθεστοκάμινα γίνεται ὁσβέστης. Τὸ μάρμαρο καὶ ἡ κιμωλία εἶναι εἰδη ὁσβέστολιθου. Κάτω ἀπὸ τὸν ὁσβεστόλιθο βρίσκεται πάντοτε στρῶμα γῆς, ποὺ σχίζεται εὔκαλα σὲ πλάκες· τὸ στρῶμα αὐτὸ ἀποτελοῦν οἱ σχιστόλιθοι. Κι δ λιθάνθρακας (πετροκάρβουνο) ποὺ βρίσκεται σὲ πολλὰ μέρη κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια καὶ σκεπάζει μεγάλες ἐκτάσεις εἶναι κι αὐτὸς πέτρωμα.

Τὰ διάφορα πετρώματα ἢ παράγονται ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν υδάτων στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἢ ἀπὸ τὴν ψλη, ποὺ βγῆκε υγρὴ καὶ θερμῇ ἀπὸ τὸ ἑσωτερικὸ τῆς γῆς κι ἐπάγωσε μόλις κρύωσε. Ἐξακολουθεῖ δὲ νὰ βγαίνῃ ἀκόμη καὶ σήμερα ἀπὸ τὰ ἐνέργα ἥφαιστεια. Ἡ ψλη αὐτὴ τῶν ἥφαιστεών λέγεται

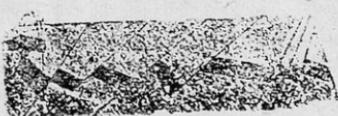
λά ά 6 α. Τὰ πρῶτα στρώματα τοῦ στερεοῦ φλοιού τῆς γῆς λέγονται ύδατο γενή καὶ τὰ δεύτερα πυρογενῆ.

‘Υδατογενῆ πετρώματα

Τὰ ύδατογενῆ πετρώματα σχηματίσθηκαν ως ἔξης: Τὰ νερά τῶν βροχῶν, ποὺ πέφτουν στὰ ψηλότερα μέρη, τρέχουν πρὸς τὰ χαμηλότερα καὶ πολλὲς φορὲς φτάνουν καὶ χύνονται στὶς θάλασσες. “Οταν τρέχουν τὰ νερά στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, κατατρώνε λίγο λίγο τὸ ἔδαφος, διαλύουν δσα όλικὰ διαλύονται, σπάζουν καὶ τρίβουν ἄλλα, καὶ τὰ σέρνουν ἀπὸ τὰ βουνά στὶς πεδιάδες, ἀπὸ τὴν Ἑηρά στὴ θάλασσα. Μὲ τὴν ἐνέργεια αὐτῆ γίνονται τὰ δέλτα στὶς ἐκβολές τῶν ποταμῶν ἀπὸ τὰ όλικὰ ποὺ μεταφέρουν τὰ ύδατα ἀπὸ τὰ ὑρη καὶ τὶς κοιλάδες.” Ετοι σχηματίθηκαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς γῆς οἱ πρῶτες ξηρὲς ψηλότερα ἀπὸ τὴ θάλασσα. Οἱ βροχὲς δύμας ποὺ ἐπεφταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη συχνότερες κι ἀφθονώτερες, κατάτρωγαν τὴν ἐπιφάνεια τῆς Ἑηρᾶς καὶ μετάφεραν διαρ-

κῶς τὰ συντρίμματα αὐτὰ ἀπὸ τὴν Ἑηρά στὴν θάλασσα. Τοῦτο γίνεται καὶ σήμερα σὲ πολὺ μικρότερη ἀναλογία. Ἀλλὰ καὶ τὰ νερά τῶν θαλασσῶν κατατρώγουν τὶς παραλίες. Τὰ κύματα, ποὺ χτυποῦν ἀδιάκοπα στὴ παραλία, σκάβουν τὶς βάσεις τῶν βράχων, ποὺ πέφτουν δμα χάσουν τὶς βάσεις τους, τρίβονται καὶ γίνονται ἄμμος. “Ολα αὐτὰ τὰ όλικά, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ νεροῦ, ταχτοποιοῦνται ἀπὸ αὐτὸ σὲ στρώματα κανονικὰ κι ὅριζόντια. ”Ετοι δλα τὰ ύδατογενῆ πετρώματα βρίσκονται τὸ ἔνα πάνω στ’ ἄλλο μὲ τάξη τοποθετημένα κατὰ στρώματα. Ἀλλ’ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ύδατογενῆ πετρώματα ὑπάρχουν κι ἀκανόνιστα στρώματα ἀπὸ μαγειρικό ἀλάτι, ἀπὸ γύριο, ἀπὸ ἄμμο κι ἀπὸ ἄργιλο (κοκκινόχωμα).

Εὔκολα καταλαβαίνουμε, δτι μερικὰ ἀπὸ τὰ πετρώματα αὐτὰ εἶναι συντρίμματα ἀπὸ τὸ όλικὸ τοῦ ἔδαφους κι ἔγιναν ἀπὸ τὶς ἐνέργειες τοῦ νεροῦ, ποὺ τὰ μάζευε σὲ σωρούς σὲ κάποιο μέρος. Μὲ τὸν καιρό, ἀφοῦ ἀνοικατεύηται πολλές

‘Υδατογενῆ πετρώματα

φορές μὲ λείψανα ζώων καὶ φυτῶν ἐνώθηκαν μεταξύ τους, ἐκόλλησαν κι ἔγιναν σκληρά. Τέτοια εἶναι τὰ ἀκόνια ἀπὸ ἄμμου, ἀπὸ τὰ δόποις κατασκευάζομε τοὺς τροχούς, καὶ οἱ σχιστόλιθοι, στρώματα ἀπὸ ἄργιλλο, ποὺ ἐσκληρύνθηκαν κι ἔγιναν πλάκες λεπτές. Ἀπὸ ἕνα εἶδος σχιστόλιθου κατασκευάζονται τὰ ἀβάκια (πλάκες) τῶν μαθητῶν.

Πυρογενῆ στρώματα

Πιὸ βαθιὰ ἀπὸ τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα βρίσκονται ἄλλα διάφορα πετρώματα, τὰ πυρογενῆ. Αὐτὰ δὲ βρίσκον-

Πυρογενῆ στρώματα

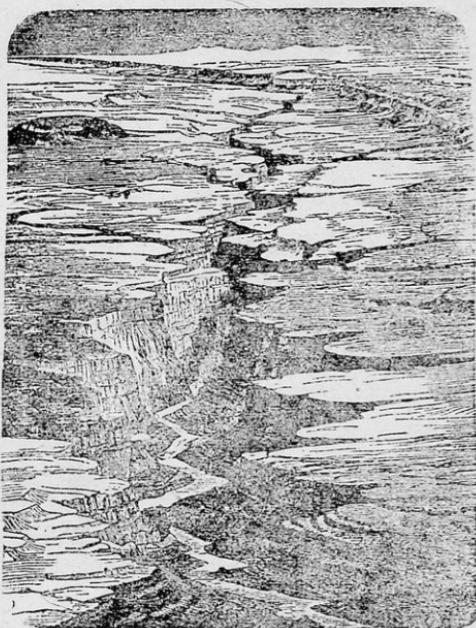
Πυρογενῆ πετρώματα

ται στρώματα—στρώματα, ὅπως τὰ ὑδατογενῆ, ἀλλ᾽ ἀπαντιώνται σ' ὅγκους ἀκανονίστους καὶ μὲ διάφορο πάχος. Εἶναι συνήθως κρυσταλλικά, δηλαδὴ τὸ ὄλικό τους γίνεται ἀπὸ μεκρούς κρυσταλλικούς κόκκους. Τέτοια εἶναι ὁ γρανίτης κι ἄλλα πολλὰ πετρώματα.

Μεταβολὲς στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς

Τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα ἔγιναν στὴν ἀρχὴ στρώματα κανονικὰ κι δριζόντια καὶ σκέπασσαν τὰ πυρογενῆ. Ἄλλα δέ σε περνοῦνται δὲν ἔμειναν σ' ὅλα τὰ μέρη ἔτοι κανονικὰ κι δριζόντια, ἀλλὰ σήμερα πολλὰ εἶναι κυρτά, ὅπως τὰ βουνά. Σὲ πολλὰ μέρη πάλι τὸ σκέπασμα ἀπὸ τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα ἔχαθη ἐντελῶς κι οἱ πρῶτοι βράχοι ἔμειναν γυμνοί. Τοῦτο ἔξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ γίνεται καὶ νὰ ἀλλάξῃ τὴ μορφὴ τῆς ἐπιφάνειας τῆς γῆς. Τὰ αἴτια γι' αὐτὸς εἶναι πολλά.

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, τὸ ἐσωτερικὸ τῆς γῆς ψύχεται ἀργά—ἀργά ἀλλὰ διαφράγματα. "Οσο ὅμως ψύχεται, τέσσον συστέλλεται καὶ μικραίνει ὁ ὅγκος της. "Οσο μικρότερος γινόταν ὁ ὅγκος της, τόσο ἡ ἐπιφάνειά της κατακαθόταν σὲ μερική μέρη κι ἐσχημάτιζε πυυχές. Τὰ νερά τότε ἀπὸ τῆς θάλασσες τρέχανε μέσα καὶ ἐγέμιζαν τὰ μέρη αὐτά. Σ' ἄλλους πάλι τόπους ἡ γῆ σχιζόταν καὶ ἐσχημάτιζε ρωγματά (ἀνοίγμα-

Ρωγμές (ἀνοίγματα)

το), ἀπὸ τίς δποῖες ἔβγαινε διάπυρη ρευσιή οὐλη στὴν ἐπιφάνειά της κι ἔτσι σχηματίζονταν νέες ξηρές καὶ βουνά.

"Απὸ τίς μεταβολές λοιπὸν αὐτές καὶ τίς κινήσεις, τὰ οὐδατογενῆ στρώματα ἔχασαν τὴν πρώτη κανονική θέση τους καὶ σ' ἄλλα μέρη ἔγιναν κυρτά ἢ κατακόρυφα, σ' ἄλλα πάλι λύγισαν, ἔξαρωσαν καὶ νέα πετρώματα κάθισαν πάνω τους. "Ἐτσι δ σημειρινὸς φλοιὸς τῆς γῆς πήρε διάφορες μορφές.

"Εκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ θερμότητα τῆς γῆς καὶ

τὸ νερὸ προκαλεῖ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς πολλές μεταβολές. Τὰ ὅδατα τῶν βροχῶν σχηματίζουν τὰ ρυάκια καὶ τοὺς ποταμούς. Μὲ τὴν δρμή, μὲ τὴν δόποια τρέχουν τὰ νερά, παρασέρνουν μαζί τους διὰ συναντήσουν στὸ δρόμο τους, κατατρώγουν καὶ τοὺς σκληρότερους λίθους κι ἀνοίγουν στὴ γῆ κοιλάδες, χαράδρες καὶ ρεματιές. 'Ανάμεσ' ἀπ' αὐτὲς τερνοῦν τὰ νερά.

Πολλοὶ λίθοι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο παρασέρνονται μαζὶ μὲ τὴν δρμή τοῦ νεροῦ. "Οταν δύως τὸ νερὸ συναντήσῃ ἐμπόδιο, κόθει τὴν δρμή του καὶ δὲ μπορεῖ πιὰ νὰ παρασύρῃ μαζὶ του τὰ ὄλικὰ αὐτά. Τότε σταματοῦν οἱ μεγάλοι λίθοι, κατόπιν οἱ μικρότεροι καὶ ἡ χοντρὴ ἄμμος. Μόνον ἡ λεπτὴ ἄμμος καὶ τὸ πολὺ λεπτὸ χῶμα μένουν τελευταῖα γιὰ νὰ καθίσουν ἢ στὶς πεδιάδες, ἄμα πλημμυρίζουν οἱ ποταμοί, ἢ στὶς ἔκβολές τους, διποὺ σχηματίζουν τὰ δέλτα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο γίνονται πολλές φορές νέες μεγάλες ἐκτάσεις Εηρᾶς, τὶς δποῖες δύνομάζομε πρὸ ο σχώσεις. Τὰ ὄλικά, ποὺ μεταφέρνουν πρὸς τὴν θάλασσα οἱ ποταμοί, εἶναι πολλά. "Αν σκεψθοῦμε πόσα τέτοια ὄλικά μεταφέρνουν κάθε χρόνο δῆλοι οἱ ποταμοὶ τῆς γῆς κι διὰ ἐκτελοῦν τὴν ἐργασία αὐτὴ συνεχῶς πολλές χιλιάδες χρόνια μέχρι σήμερα, εὔκολα καταλχαίνουμε πῶς ἀπὸ τὴν ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ νεροῦ σχηματίστηκαν νέες Εηρές.

Καὶ τὰ νερὰ τῶν θαλασσῶν μὲ τὰ κύματά τους χτυποῦν ἀδιάκοπα τὴν παραλία, σκάβουν ἀπὸ κάτω τοὺς βράχους καὶ κατατρώγουν τὶς βάσεις τους. Τότε οἱ βράχοι πέφτουν, συντρίβονται καὶ γίνονται ἄμμος. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο πολλές παραλίες καταφαγώθηκαν καὶ πολλὰ νησιά ἔγιναν μικρές.

Τὸ νερὸ ἐνεργεῖ πάνω στὴ γῆ καὶ κατ' ἄλλον τρόπο μὲ τὴ φυσικὴ δύναμη ποὺ ἔχει διαλύει πολλὰ φυσικὰ σώματα. "Οσο θερμότερο εἶναι τὸ νερό, τόσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ διαλυτικὴ δύναμή του. "Ετοι λοιπὸν τὸ νερὸ διαλύει δᾶσα στρώματα συναντοῦστο δρόμο του, ἀλλα περισσότερο κι ἀλλα λιγότερο για ἀπὸ τὸ λόγο κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια σχηματίζονται τρύπες ποὺ σιγά—σιγά μεγαλώνουν καὶ σχηματίζουν μεγάλα σπήλαια. "Οταν αὐτὰ τὰ σπήλαια γίνουν πολὺ μεγάλα, συμβάνει πολλές φορές νὰ μὴ μποροῦν νὰ κρατήσουν πιὰ τὸ

βάρος τῶν πετρωμάτων, πού βρίσκονται πάνω τους· σπάζει τότε τὸ πάνω μέρος τους καὶ πέφτει στὸ σπήλαιο. "Οταν τὸ οπῆλαιο βρίσκεται. σὲ μεγάλο βάθος, τὸ πέσιμο αὐτὸ σείει τὸν τόπο γύρω καὶ προκαλεῖ τοὺς σεισμούς. "Αν δημως βρίσκεται νέ μικρὸ βάθος ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, σχηματίζονται μεγάλη χάσματα, πού μοιάζουν μὲ τοὺς κρατῆρες τῶν ηφαιστείων.

Σπουδαία μεταβολὴ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς προκαλοῦνται οἱ πάγοι. Τὸ νερὸ πού βρίσκεται μέσα στὶς τρύπες τῶν βράχων, ὅταν γίνηται πάγος, ἐπειδὴ μεγαλώνει στὸν δύκο, σπάζει τοὺς βράχους σὲ κομμάτια, πού ἀπὸ τὴν ἴδια ἀφορμὴ ἐπίσης σπάζουν πάλι σὲ μικρότερα τεμάχια καὶ συντρίμματα, καὶ τέλος μετατρέπονται σὲ ἄμμο.

Μεγάλοι δύκοι ἀπὸ πάγους πού βρίσκονται στὶς βόρειες χώρες καὶ στὰ ψηλὰ ὅρη, ἀπὸ τὴν θερμότητα τῆς γῆς διαλύονται στὸ κάτω στρῶμά τους καὶ γίνονται νερό. "Αλλοι πάλιν δύκοι ἀπὸ πάγους γλυστροῦν καὶ φέρονται στὰ χαμηλότερα μέρη. Τίποτε δὲ μπορεῖ νὰ κόψῃ τὸ δρόμο τους· περνοῦν πάνω ἀπὸ τοὺς βράχους, μπαίνουν μέσα στὰ στενώματα τῆς χαράδρας, δύμοιοι μὲ παγωμένο ποταμό. Στὸ δρόμο τους οἱ πάγοι ἀνοίγουν μεγάλα χαντάκια, παρασύρρυν τοὺς βράχους καὶ τρίβουν τὶς πλευρὲς τῆς χαράδρας. "Οταν οἱ μεγάλοι αὗτοί πάγοι κατεβοῦν στὶς πεδιάδες, ὅπου ὑπάρχει μεγαλύτερη θερμοκρασία, διαλύονται καὶ σχηματίζουν δρμητικοὺς ποταμούς. Στὶς βόρειες χῶρες οἱ πάγοι φτάνουν μέχρι τὴν θάλασσα, κι ἐπειδὴ εἶναι ἐλαφρότεροι ἀπὸ τὸ νερό, οἱ δύκοι τους σχηματίζουν μέσα στὴ θάλασσα μεγάλα καὶ ψηλὰ βουνά πού ταξιδεύουν μὲ τὸν ἄνεμο καὶ μὲ τὰ ρεύματα στὶς θερμοτερες χῶρες, ὅπου καὶ διστύνονται.

Πολλὲς μεταβολὲς προκαλοῦν στὸ σχῆμα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ τὰ ζῷα. Υπάρχουν ὅστρακα τῆς θάλασσας, ποὺ τρυποῦν τοὺς βράχους, οἱ δύοιοι εὔκολα τότε σπάζουν ἀπὸ τὰ κύματα. Τὴ μεγαλύτερη δημως μεταβολὴ τὴν προξενοῦν τὰ κοράλλια, ποὺ μὲ τὸ ὅστρακό τους σχηματίζουν βράχους μέσα στὴ θάλασσα, οἱ δύοιοι μεγαλώνοντας λίγο λίγο ἀπὸ νέο ύλικὸ σχηματίζουν νήσους.

Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς γῆς

Ἡ γῆ δὲν εἶναι ὡς τὸ κέντρο τῆς στερεάς καὶ ψυχρή, ὅπως τὴν βλέπομε στὴν ἐπιφάνεια. Κάτω ἀπὸ τὸ φλοιό τῆς ἐπικρατεῖ μεγάλη θερμότητα, ποὺ δὲν ἀφήνει τὰ ὄλικά τῆς νὰ γίνουν στερεά, ἀλλὰ τὰ κρατεῖ λυσαμένα. Ὁ φλοιός τῆς γῆς ὑπολογίζεται, δτὶ ἔχει βάθος 150—200 χιλιόμετρα. Σ' αὐτὸν παρατηροῦμε δτὶ, δσο προχωροῦμε βαθύτερα, τόσο γίνεται θερμότερος. Ἡ θερμοκρασία σὲ βαθειά πηγάδια τῶν ὀρυχείων αὔξανε σὲ κάθε 35 μέτρα κατὰ ἔνα βαθμό. Γι' αὔτού λοιπὸν καὶ τὰ νερά, ποὺ περνοῦν μέσ' ἀπὸ βαθιά στρώματα, βγαίνουν στὴν ἐπιφάνεια θερμά καὶ κάνουν τὶς θερμές πηγές. Τὰ θερμά νερά στὸ δρόμο τους ιδιαίτεραν καὶ παρασέρνουν μαζί τους διάφορα δρυκτά: σίδερο, θειάφι, ἄλατα διάφορα, ἀνάλογα μὲ τὰ στρώματα ποὺ συναντοῦν στὸ δρόμο τους. Τὶς θερμές πηγές, ποὺ τὰ νερά τους ἔχουν μέσα τέτοια δρυκτά διαλυμένα καὶ θεραπεύουν διάφορες ἀσθένειες, τὶς δνομάζομε οματικὲς πηγές.

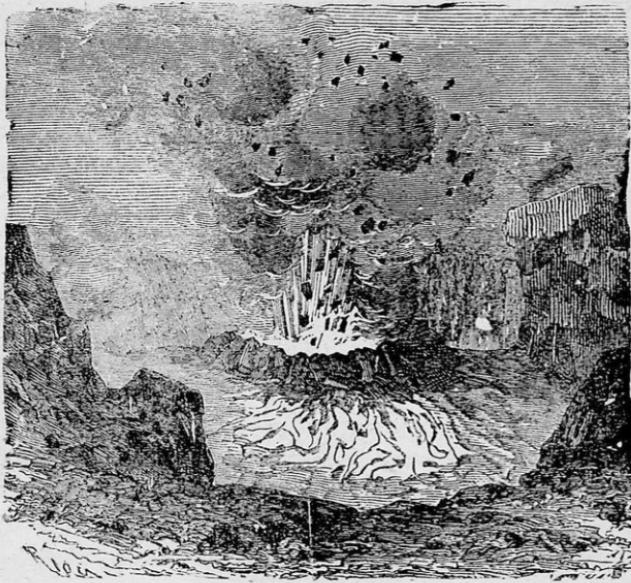
Ηφαίστεια

Στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς ὑπάρχουν λόφοι ἢ βουνά μὲ σχῆμα χωνίου, ποὺ ἡ κορυφή του εἶναι κομένη κι ἔχει μιὰ μεγάλη τρύπα. Ἀπὸ τὴν τρύπα αὐτὴ βρῆκαν διέξοδο καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς τὰ λυσαμένα κι ἀναμένα ὄλικά της, ποὺ λέγονται λάθα. Τὰ βουνά αὐτὰ μοιάζουν σὰ χωνιά καὶ βγάζουν λάθα, λέγονται Ἡ φαίστεια. Ἡ τρύπα ἀπὸ τὴν δύοις βγαίνει ἡ λάθα, λέγεται κρατήρας. Ἀπὸ τὸν κρατήρα δὲ βγαίνει πάντοτε λάθα, ἀλλὰ κατὰ χρονικές περιόδους. Πολλὰ ἡφαίστεια ἡσυχάζουν πολὺν καιρό, χωρὶς νὰ βγάλουν ἀπὸ τὴν κορυφή τους τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον καπνό. Αὐτὰ τὰ ἡφαίστεια δνομάζονται νεκρά ἢ σθητομένα. Τὰ δὲ ἡφαίστεια ποὺ χωρὶς νὰ παύουν καθόλου βγάζουν λάθα καὶ καπνούς, λέγονται ἐνεργά ἡφαίστεια.

Εἶναι ὅμως ἐνδεχόμενο ἔνα νεκρό ἡφαίστειο νὰ σπάσῃ ἔξαφνα, ὅπως ὁ Βεζούβιος στὴν Ἰταλία, ποὺ νομίζοταν νεκρὸς κι ἐσπάσει ἔξαφνα (79 μ. Χ.) κι ἔθαψε μὲ τὴν λάθα του τρεῖς μεγάλες πόλεις (τὸ Ἡράκλειο, τὶς Σταθίες καὶ τὴν

Πομπήια). Στὴν Ἑλλάδα νεκρὰ ἡφαίστεια ἔχομε πολλὰ καὶ ἔνα ἐνεργὸ κάτω ἀπὸ τὴν θάλασσα, τὸ ἡφαίστειο τῆς Σαντορίνης (Θήρας).

Οἱ κρατῆρες σ' ὅλῃ του τὴν ἐπιφάνεια, ἐκτὸς ἀπὸ τῇ μεγάλῃ τρύπᾳ, ἔχει καὶ πολλὲς μικρότερες, σὰν τὸ κόσκινο. Ἀπ' ὅλες αὐτές τις τρύπες καὶ τις ρωγμές, ὅταν τὸ ἡφαίστειο εἴναι ἡσυχο βγαίνει καπνός, ἀτμοὶ καὶ διάφορα ἀέρια, ποὺ ἀνεβαίνουν ψηλά, ὅπου σχηματίζουν μεγάλα νέφη (σύννεφα).

Ἡφαίστειο

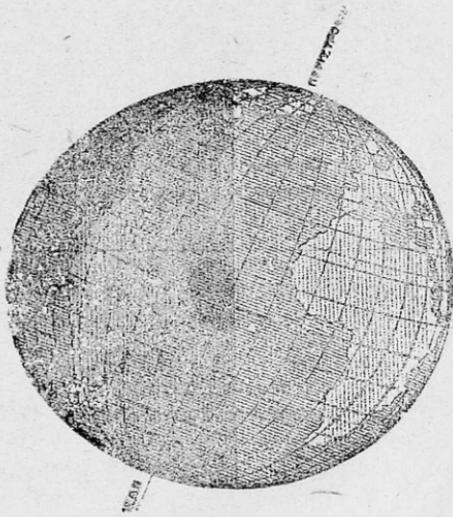
"Οταν πλησιάζῃ νὰ γίνη ἡ ἔκρηξη ἐνὸς ἡφαιστείου, γίνονται σεισμοί, ἀκούονται ὑπόγειοι κρότοι κι ἀπὸ τὸν κρατῆρα του βγαίνουν πυκνοὶ καπνοὶ καὶ σχηματίζουν ψηλὰ μεγάλα σκοτεινὰ σύννεφα, ποὺ σκεπάζουν τὸν Κλιο. Οἱ πηγὲς καὶ τὰ ρυάκια σ' ἀρκετὴ ἀπόσταση στειρεύουν, γιατὶ τὰ νερά τους καπαπίνονται ἀπὸ τὰ χάσματα, ποὺ σχηματίζονται κάτω ἀπὸ τὴ γῆ. Ἀπὸ τὸν κρατῆρα πετιοῦνται μακριὰ βράχοι, χώματα, στάχτη καὶ λάθα, ἡ ὁποίᾳ χύνεται ἀπὸ τὰ πλάγια τοῦ κρατῆρα στὶς πλευρὲς τοῦ βουνοῦ καὶ σχηματίζει πύρινους ποταμούς.

ΟΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

α') Γύρω από τὸν ἄξονά της (ἡμέρα καὶ νύχτα)

Ἡ γῆ γυρίζει γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτό τῆς ἀπὸ τὴ δύση πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἡπως στρέφεται ἔνα παρτοκάλλι γύρω ἀπὸ μιὰ μακριὰ βελόνα.

ποὺ περνάει ἀπὸ τὸ κάντρο καὶ βγαίνει στὶς ἄκρες. Μιὰ τέτοια στροφὴ τὴν κάνει ἡ γῆ σὲ 24 ὥρες. Κατὰ τὴν περιστροφὴν αὐτὴν παρουσιάζει στὸν ἥλιο τὰ διάφορα μέρη πηγαὶ τὸ ἔνα ὕστερ ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἀπὸ τὴν κίνησιν αὐτὴν τῆς γῆς προέρχεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύχτα, γιατί, δοσὶ τόποι φωτίζονται ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔχουν ἡμέρα κι δοσὶ βρίσκονται στὸ μέρος, ποὺ δὲ φωτίζεται ἀπὸ τὸ ἥλιο ἔχουν νύχτα. Ἀπ' αὐτὸν προέρχεται καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ὥρων τῆς ἡμέρας στοὺς διάφορους τόπους· γιατί, δοσὶ πειρνοῦν ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔχουν μεσημέρι κι δοσὶ βρίσκονται στὸ ἀντίθετο μέρος, ἔχουν μεσάνυχτα. Οἱ τόποι, ποὺ μὲ τὴ στροφὴ τῆς γῆς ἔρχονται πρῶτοι στὸ φῶς, ἔχουν πρωΐ, κι ζοσὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ φῶς ἔχουν βράδυ. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο κάθε τόπος ἔχει ἄλλη ὥρα π. χ. ὅταν στὴν Ἀθήνα εἶναι μεσημέρι στὴ Ρώμη εἶναι 11 καὶ 15 λεπτά καὶ στὸ Παρίσι καὶ σὲ ἄλλες

Ἡ γῆ γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της

δυτικότερς πόλεις ή μεσημερία. ἔρχεται ἀργότερα ὅπως πάλι στις ἀνατολικές χώρες ή μεσημερία ἔρχεται ἐνωρίτερα παρά στις δυτικές χώρες.

Γιατὶ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύχτα δὲν εἶναι ἴσες

“Η γῆ δὲ γυρίζει γύρω—γύρω ὅρθια, ἀλλὰ λίγο κυρτή. “Αν γύριζε ὅρθια, ὅλο οἱ τόποι θὰ εἶχαν δῶδεκα ὥρες ἡμέρα καὶ δώδεκα νύχτα. Ἐπειδὴ ὅμως ή περιστροφὴ εἶναι λίγο κυρτή, δύοι τόποι κατὰ τὴν περιστροφὴν τῆς γῆς ἔχουν νὰ διαγράψουν μεγαλύτερο τόξο μπροστά στὸν ἥλιο, δηλαδὴ μένουν περισσότερο χρόνο στις ἀκτίνες τοῦ ἥλιου, ἔχουν μεγαλύτερες ἡμέρες, δύοι δὲ διαγράψουν μικρότερο τόξο, ἔχουν μικρότερες. Στοὺς τόπους ποὺ βρίσκονται ἐπάνω στὴ γραμμὴ τοῦ ἰσημερινοῦ, ή ἡμέρα καὶ ἡ νύχτα εἶναι ἴσες σ' ὅλο τὸ ἔτος· δύο ξεφεύγουν ἀπὸ τὴν γραμμὴ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ προχωροῦν πρὸς τοὺς πόλους, οἱ διαφορές αὐτὲς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύχτας εἶναι μεγαλύτερες, γιατὶ οἱ τόποι αὐτοὶ βρίσκονται ἐκτεθεμένοι στις ἀκτίνες τοῦ ἥλιου ἀλλοτε περισσότερου κι ἀλλοτε λιγότερο, ἀνάλογα μὲ τὴ θέση τῆς γῆς ἀπέναντι στὸν ἥλιο. Στὶς χῶρες ποὺ βρίσκονται κοντά στοὺς πόλους, δῆλος μένει στὸν δρίζοντα πολλοὺς μῆνες, ὅπως πάλι πολλοὺς μῆνες δὲν φαίνεται καθόλου σ' αὐτόν. Στοὺς πόλους ή ἡμέρα διαρκεῖ ἔξι μῆνες καὶ ἡ νύχτα ἀλλούς ἔξι, δηλαδὴ τὸ ἔτος εἶναι ἔνα ἡμερονύχτιο.

“Οσοι τόποι σὲ μιὰ ἐποχὴ τοῦ ἔτους ἔχουν τὶς μεγαλύτερες ἡμέρες, ὅστε ἀπὸ ἔξι μῆνες ἔχουν τὶς μικρότερες.

β') Γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο Οἱ τέσσερες ἐποχές τοῦ ἔτους

“Οταν ρίψουμε μιὰ σφαίρα ψηλά, θὰ ιδούμε, δτι κάνει δυὸ κινήσεις, μία γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτό της καὶ μία στὸ διάστημα ποὺ ἀλλάζει θέση.

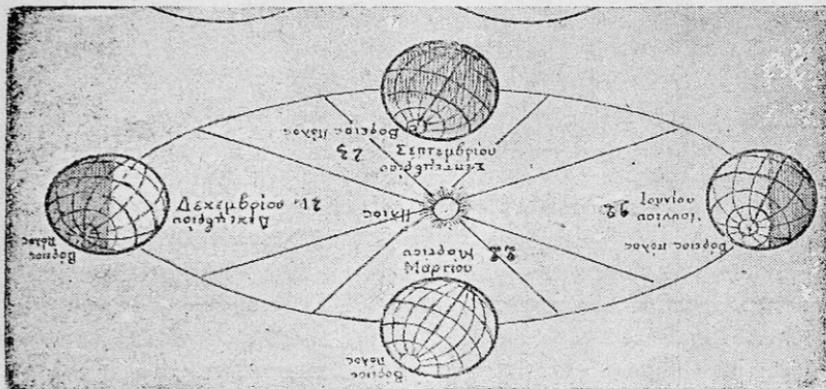
“Ετσι καὶ ἡ γῆ ποὺ γυρίζει γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο κάνει δύο κινήσεις, μία γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτό της σὲ 24 ὥρες καὶ μία περιφορὰ γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο σὲ 365 ἡμέρες ή ταχέα 6 ὥρες. Ἡ

περιφορά της σχηματίζει γραμμή πιεσμένου κύκλου' ή γραμμή αύτή λέγεται τροχιά τῆς γῆς.

Η κίνηση τῆς γῆς γύρω από τὸν ἑαυτό της κάνει τὴν ἀλλαγὴ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύχτας. Ο χρόνος από τὸν ἑνα μεσημέρι ὡς τὸ ἄλλο λέγεται ἡλιακὴ ἡμέρα καὶ διαιρεῖται σὲ 24 ὥρες.

Ἐπειδὴ η γῆ στρέφεται από από τὴ δύση πρὸς τὴν ἀνατολή, ὁ ἥλιος βγαίνει στὴν ἀνατολή κι ὅχι πάντοτε τὴν ἕδια ωρα.

Δὲν εἶναι λοιπὸν η ἡμέρα καὶ η νύχτα σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς

Οἱ τέοσεις ἐποχὲς τοῦ ἔτους

γῆς ίσες. Σὲ πολλούς τόπους συμβαίνει νὰ εἶναι ίσες τὴν δινοῖση (22 Μαρτ.) καὶ τὸ φθινόπωρο (23 Σεπτ.).

Η περιφορά τῆς γῆς γύρω από τὸν ἥλιο κάνει τὴ μεταβολὴ τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους.

Αν δ ἀξονας τῆς γῆς ήταν κάθετος στὴν τροχιά, ή θερμοκρασία τῶν διαφόρων τόπων θὰ ἔξαρτιόταν από τὴν κλίση τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Άλλ' δ ἀξονας τῆς γῆς παρουσιάζει κλίση στὴν τροχιά, δταν η γῆ γυρίζῃ γύρω από τὸν ἥλιον, μὲ γωνία 66½ μοῖρες.

Αν δὲν παρουσιάζει κλίση η γῆ, θὰ χωρίζοταν σὲ δυδ ἡμισφαίρια, ποὺ θὰ εἶχαν, τὸ ἑνα ὕστερ'. από τ' ἄλλο 12 ὥρες νύχτα καὶ 12 ἡμέρα καὶ κάθε σημεῖον τῆς θὰ εἶχε γιά ὅλο τὸ

χρόνο τὸ ἕδιο κλίμα (θερμότερο ή ψυχρότερο). Κατὰ τὴν κίνησή της λοιπὸν η γῆ φαίνεται διτὶ κλίνει πρὸς τὸν ἥλιο ἀλλοτε τὸ βόρειο κι ἀλλοτε τὸ νότιο ἡμισφαίριο.

Ἴποτε τῆς 22 Μαρτίου ἀρχίζει νὰ κλίνῃ τὸ βόρειο πρὸς τὸν ἥλιον μέχρι τῆς 23 Σεπτ., ώστε κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ ἥλιος φωτίζει τὸ βόρειο ἡμισφαίριο μὲν ἀκτίνες διληγότερο πλάγιες καὶ ἐπομένως λιγύτερο θερμότερες.

Ἄπὸ τὴν αἰτίᾳ αὐτὴ προέρχεται η ὑψωση τῆς θερμότητας κατὰ τὴν ἄνοιξη καὶ τὸ καλοκαίρι.

Ἀντίστροφα τὸ νότιο ἡμισυ τῆς γῆς ἔχει ἄνοιξη καὶ θέρος ἀπὸ τὴν 11 Σεπτεμ. μέχρι τὴν 9 Μαρτίου καὶ φθινόπωρον καὶ χειμώνα ἀπὸ τὴν 9 Μαρτίου μέχρι τὴν 11 Σεπτεμβρίου.

Μονάδες χρόνου

Ἡ·Γῆ κάμνει μία περιστροφικὴ κίνηση γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονό της σὲ 24 ὥρες.

Τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα λάγεται ἡλιακὴ ἡμέρα, τὸ δὲ μεταξὺ ἀνατολῆς καὶ δύσεως τοῦ ἥλιου χρονικὸ διάστημα ἡ μέρα, καὶ νύχτα τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρι τῆς ἀνατολῆς.

Ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα διαιρεῖται σὲ 24 ὥρες, κάθε ὥρα σὲ 60' καὶ κάθε πρῶτο λεπτὸ σὲ 60''.

Οἱ 24 ὥρες διαιροῦνται σὲ δυὸ μέρη ἀπὸ 12 ὥρες καθένα. τὸ ἀπὸ μεσονυκτίου μέχρι μεσημβρίας καὶ τὸ ἀπὸ μεσημβρίας μέχρι τοῦ ἐπομένου μεσονυκτίου.

Μήνας. Μήνας λέγεται τὸ μεταξὺ μιᾶς πανσελήνου χρονικὸ διάστημα μέχρι τῆς ἐπομένης ($29\frac{1}{2}$ ἡμ.). Ἐπειδὴ ὁ χρόνος αὐτὸς δὲν εἶναι ἀκέραιος ἀριθμὸς ἀπὸ ἡμέρες, ἐδόθησαν σ' ἄλλους μῆνες 30 ἡμέρες, σ' ἄλλους 31 καὶ στὸ Φεβρουάριο 28 καὶ 29 σὲ κάθε 4 ἔτη.

Ἐτος. Ἐτος λέγεται τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ χρειάζεται η Γῆ νὰ κάμη μιὰ περιφορὰ γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο, δηλ. 365 ἡμέρες 5 ὥρες, 48' καὶ 47''. Τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα λέγεται ἡλιακὸ ἔτος.

Ἐπειδὴ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα δὲν κάνει ἀκέραιον ἀριθμὸν ἡμερῶν, οἱ ἀστρονόμοι ἔκαμαν τὸ πολιτικὸ ἔτος, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀκέραιο ἀριθμὸ ἡμερῶν.

Ο κανονισμὸς τῆς μετρήσεως τοῦ χρόνου λέγεται η με-

ρολόγιο. Τὰ «ἐν χρήσει» ήμερολόγια είναι δύο εἰδῶν, τὸ Ιουλιανὸν (παλαιό) καὶ τὸ Γρηγοριανὸν (νέο).

Ιουλιανὸν ήμερολόγιο

Ο Ἰουλιος Καῖσαρ μὲ τὸν ἀστρονόμο Σωσιγένη ἔκαμαν τὸ ήμερολόγιο ὡς ἔξῆς:

Ἐπειδὴ τὸ ἡλιακὸν ήμερολόγιο εἶναι περίπου 365 ημέρες κι 6 ὥρες, δρίστηκε τρία ἔτη στὴ σειρά νὰ ἔχουν 365 ημέρες καθένα καὶ τὸ τέταρτο 366 ημ. Ἡ δὲ ἐπὶ πλέον μία ημέρα προστέθηκε στὸ Φεβρουάριο καὶ τὸ ἔτος αὐτὸ λέγεται δίσεκτο. Δίσεκτα ἔτη εἶναι ἑκεῖνα, ποὺ διαιροῦνται ἀκριβῶς διὰ 4.

Γρηγοριανὸν ήμερολόγιο

Τὸ Ἰουλιανὸν ήμερολόγιο δὲν εἶναι ἀκριβές, γιατὶ τὸ ἡλιακὸ ἔτος ἔχει ἀκριβῶς 365 ημ. 5 ὥρ. 48' καὶ 47''. Οἱ 5 ὥρες 48' καὶ 47'' δὲν κάνουν ἀκριβῶς σὲ 4 ἔτη μιὰ ημέρα. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο διάπασς Γρηγόριος 13ος μὲ τὴ βούθεια πολλῶν ἀστρονόμων διόρθωσε τὸ Ἰουλιανὸν ήμερολόγιο.

Ἐπειδὴ τὸ Ἰουλιανὸν εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ ἡλιακὸ κατὰ ἔντεκα πρῶτα λεπτὰ 11' καὶ 13'' καὶ σὲ χρονικὸ διάστημα 130 ἔτῶν κατὰ μίαν ημέρα, ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὰ δίσεκτα ἔτη τοῦ Ἰουλιανοῦ ήμερολογίου, στὸ διάστημα τῶν 400 ἔτῶν τρία ἔτη νὰ μὴ θεωροῦνται δίσεκτα, παραδείγματος χάριν τὰ ἔτη 1700, 1800, 1900 καὶ 2000· τὰ 1700, 1800 καὶ 1900 σύμφωνα μὲ τὸ Γρηγοριανὸ δὲν εἶναι δίσεκτα, γιατὶ οἱ ἑκατοντάδες τους δὲν διαιροῦνται διὰ τοῦ 4· ἐνῶ τὸ 2000 διαιρεῖται καὶ εἶναι δίσεκτο κι ἀπ' αὐτὸ ἀφαιροῦνται 3 ημέρες.

Μὲ τὸν ὄποιοισμὸ αὐτὸ βρέθηκε, δτὶ τὸ πολιτικὸ ἔτος τοῦ Γρηγοριανοῦ ήμερολογίου ζεπερνάει κατὰ τι τὸ ἡλιακὸ καί, γιὰ νὰ ἐπανέλθῃ τὸ Γρηγοριανὸ σὲ συμφωνία μὲ τὸ ἡλιακό, πρέπει νὰ παραλείπωνται 3 ημέρες σὲ κάθε 400 ἔτη.

Ἐπειδὴ τὸ Γρηγοριανὸ πλησιάζει περισσότερο πρὸς τὸ ἡλιακό, ἔγινε δεχτὸ ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ χριστιανικὰ κράτη.

‘Ο ούρανὸς μὲ τοὺς ἀστέρες του

“Αν παρατηρήσωμε τὸ διάστημα ποὺ εἶναι ἀπὸ πάνω μας σ’ ὡρα ξάστερης νυχτιᾶς βλέπομε πολλοὺς ἀστέρες, ποὺ φαίνονται κολημένοι στὴν ἐπιφάνεια τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ διάστημα ποὺ ἀπλώνεται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας εἶναι ἀπέραντο χάος καὶ οἱ ἀστέρες, ποὺ εἶναι σκορπισμένοι στὸ χάος αὐτό, βρίσκονται σὲ διάφορες καὶ μεγάλες ἀποστάσεις ἀπὸ τὴν γῆ καὶ μεταξύ τους ἐπειδὴ δὲ βρίσκονται σὲ πολὺ μεγάλη ἀπόσταση ἀπὸ μᾶς, φαίνονται σὰν μικρὰ φωτεινὰ σημεῖα. “Ενας ἀπὸ τοὺς ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ εἶναι καὶ ἡ γῆ μας. Οἱ ἀστέρες βρίσκονται καὶ τὴν ήμέρα στὸν οὐρανό, ἀλλὰ ἡ λάμψη τοῦ ἥλιου μᾶς ἔμποδίζει νὰ τοὺς βλέπωμε.

Διαιροῦμε τοὺς ἀστέρες σὲ δυὸς τάξεις στοὺς ἀπλανεῖς καὶ στοὺς πλανῆτας.

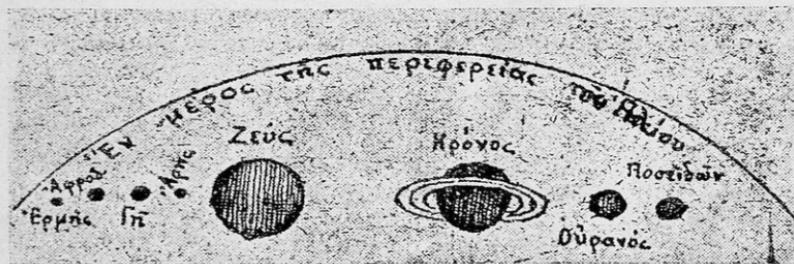
Οἱ ἀπλανεῖς διαιτηροῦν πάντοτε τὴν ἕδια θέση μεταξύ τους στὸ οὐρανό. Εἶναι πολὺ μεγάλα σώματα μὲ δικό τους φῶς, δῆπος δὲ ἥλιος, καὶ βρίσκονται τόσο μακριὰ ἀπὸ τὴν γῆ, ὅστε τὸ φῶς τους χρειάζεται δλόκληρα ἔτη γιὰ νὰ φτάσῃ σ’ αὐτήν. Οἱ ουρανώποι ἀπὸ παλιὰ ἐποχὴ χώριζαν αὐτοὺς σὲ δμάδες κι ὀνάλογα μὲ τὸ σχῆμα ποὺ παρουσιάζουν ἔδωσαν σ’ αὐτοὺς διάφορα ὀνόματα. Τις μονάδες αὐτές τὶς δινομάζομε ἀστερισμούς.

Οἱ σπουδαιότεροι ἀστερισμοὶ εἶναι ἀρκετοί. Ἀστερισμὸς εἶναι ἡ Μικρὰ ἀρκτος μὲ τοὺς 7 ἀστέρες τῆς. Ἀπ’ αὐτοὺς οἱ 4 κάνουν σχῆμα τετράπλευρο, ιὸ σῶμα τῆς ἀρκτοῦ, καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς τὴν ούρα τῆς. Τὸ τελευταῖο ἀστρο τῆς οὐρᾶς τοῦ ἀστερισμοῦ αὐτοῦ εἶναι δὲ Πολικὸς ἀστήρ, ποὺ φαίνεται ἀκίνητος στὸν οὐρανὸν καὶ βρίσκεται πάντοτε κοντά στὸ βόρειο Πόλο τοῦ οὐρανοῦ. Ἀπὸ τὸ ἀστρο αὐτὸ δηγοῦνται οἱ ταξιδιώτες στὴν Ἑρά καὶ τὴ θάλασσα καὶ βρίσκουν τὸ βορρά. Ἀριστερὰ τῆς Μικρᾶς Ἀρκτοῦ εἶναι ἡ Μεγάλη τῆς Αρκτος, ἀστερισμὸς κι αὐτὸς μὲ 7 ἀστέρες, ποὺ παριστάνουν σχῆμα ἀρκτοῦ. Τὰ ἀστρα τῆς Μεγάλης Ἀκτοῦ διαγράφομεν, ἔνα φαινομενικὸ κύκλο γύρω ἀπὸ τὸν Πολικὸ ἀστέρα καὶ δὲν δύουν ποτὲ στὰ μέρη μας.

“Αλλοι ἀστερισμοὶ εἶναι ἡ Πούλια, ἡ Κασσιόπη, δὲ Περσέως, τὰ δώδεκα Ζώδια κι ἄλλοι.

Ο ήλιος. Ο ήλιος είναι κι α' τός αστρο, ένα έκατομμύριο καὶ τριακόσιες χιλιάδες φορὲς μεγαλύτερο ἀπὸ τὴ γῆ. Στρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν ἔαυτό του καὶ ταυτοχρόνως τρέχει στὸ ἄπειρο. Τὸ ὄλικό του είναι λυωμένο καὶ διάπυρο καὶ σκεπάζεται ἀπὸ ἀέριο ἀναμένο καὶ φωτεινό.

Πλανῆτες. Πλανῆτες λέγονται οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι ποὺ δὲ μένουν πάντοτε στὸ ἕδιο μέρος τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ διαρκῶς διλατάζουν θέση. Αὕτοὶ δὲν ἔχουν δικό τους φῶς, ἀλλὰ παίρνουν τὸ φῶς τους ἀπὸ τὸν ήλιο, δπως ἡ γῆ. Οἱ πλανῆτες κάνουν κύκλο γύρω ἀπὸ τὸν ήλιο, ἐνῶ στρέφονται καὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἀξονά τους, δπως ἡ γῆ, ἡ ὁποία ἐπίσης είναι πλανήτης καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὸν ήλιο 150 έκατομμύρια χιλ. όμετρα,

Σχετικά μεγέθη πλανητῶν

δηλαδὴ διάστημα, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ διατρέξῃ μιὰ ταχεία ἀμαξοστοιχία, δταν τρέχη ἀδιάκοπα σὲ 537 ἔτη καὶ 285 ἡμέρες.

Τόσα ἔτη θὰ χρειάζονται γιὰ νὰ φτάσωμε ἀπὸ τὴ γῆ στὸν ήλιο.

Οἱ πλανῆτες, ποὺ κινοῦνται γύρω ἀπὸ τὸν ήλιο, ἀποτελοῦν τὸ ἡλιακὸ πλανητικὸ σύστημα κι είναι πολλοί. Οἱ μεγαλύτεροι καὶ σπουδαιότεροι είναι οἱ ἔξης δκτώ : Ο Ἔρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἅρης, ὁ Ζεύς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανός καὶ ὁ Ποσειδών.

Δορυφόροι

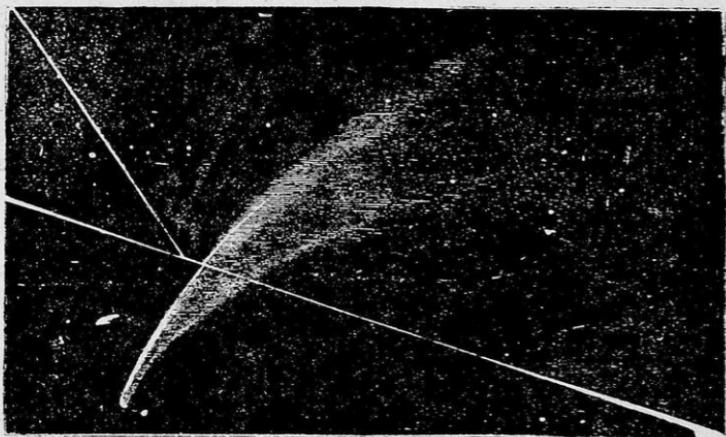
Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πλανῆτες συνοδεύονται ἀπὸ ἄλλα μικρότερα αστρα, ποὺ κινοῦνται γύρω ἀπ' αὐτοὺς, δπως αὗτοὶ κι-

νοῦνται μαζί τους γύρω ἀπό τὸν ἥλιο. Τὰ ἄστρα αὐτὰ ὀνομάζονται δορυφόροι, γιατὶ συνοδεύουν πάντοτε τοὺς πλανῆτες τους.

Ἡ γῆ ἔχει ἔνα δορυφόρο, τὴν σελήνην, ποὺ εἶναι 49 φορὲς μικρότερή της. Ἡ σελήνη παίρνει τὸ φῶς ἀπό τὸν ἥλιο καὶ δὲν ἔχει ἀτμόσφαιρα. Μέ τὸ τηλεσκόπιο βλέπομεν στὴν ἐπιφάνειά της ψηλὰ ὅρη, σπώς καὶ στὴ γῆ. Ἐκτελεῖ δὲ γύρω ἀπό τὴν γῆ μιὰ περιφορὰν σὲ 27 ἡμέρες καὶ 8 ὥρες.

Κομῆτες

Οἱ κομῆτες εἶναι περίεργα οὐράνια σώματα ποὺ φαίνονται κατὰ περιόδους στὸν οὐρανὸν γιὰ λίγο καιρὸ καὶ κατόπιν χάνονται. Εἶναι σώματα φωτεινὰ καὶ ἔχουν συνήθως μακριὰ φωτεινὴ οὐρά. Οἱ κομῆτες ἐκτελοῦν περιφορὰ γύρω

Κομῆτης

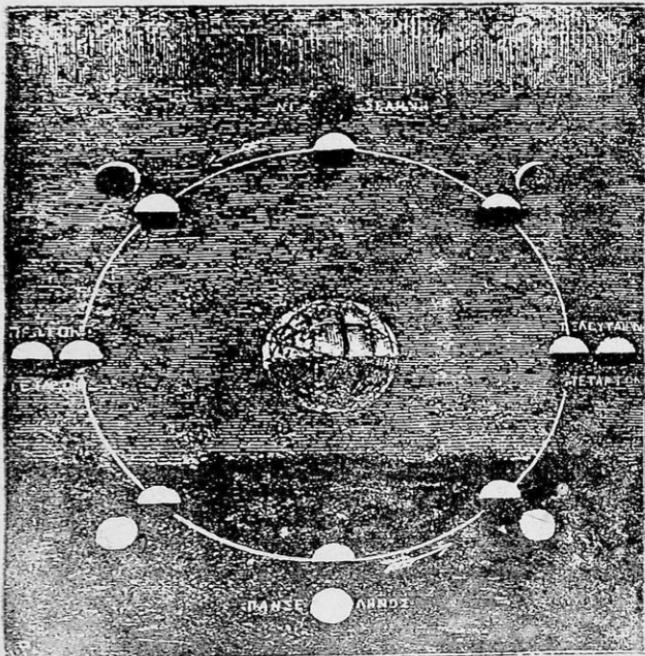
ἀπὸ τὸν ἥλιο σὲ μεγάλες χρονικές περιόδους καὶ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπανέρχονται στὸν οὐρανὸν κάθε 75 ἔτη. Τὸ φῶς τῶν κομητῶν εἶναι ἐν μέρει δικό τους καὶ ἐν μέρει τὸ παίρνουν ἀπὸ τὸν ἥλιο.

"Αλλα σύρανια σώματα

• Εκτός ἀπὸ τὸν ἥλιο, τὴν γῆ, τὴν σελήνη, τοὺς ἀστέρες καὶ τοὺς κομῆτες, βλέπομε τὴν νύχτα στὸν οὐρανὸν καὶ μερικὰ φωτεινὰ σώματα νὰ τρέχουν μὲν μεγάλῃ ταχύτητα καὶ κατόπιν νὰ χάνωνται. Αὐτὰ τὰ σώματα λέγονται διάττοντες ἀστέρες. Μερικὰ σπάζουν σᾶν πύραυλοι (ροκέττες) καὶ τότε πέφτουν στὴ γῆ οἱ ἀερόλιθοι.

Οἱ φάσεις τῆς σελήνης

Ἡ σελήνη εἶναι δωρυφόρος τῆς γῆς καὶ γυρίζει γύρω ἀπὸ τὴ γῆ σ' ἔνα μῆνα σχεδὸν (27 ἡμέρες καὶ 8 ὥρες). Στὸ διά-

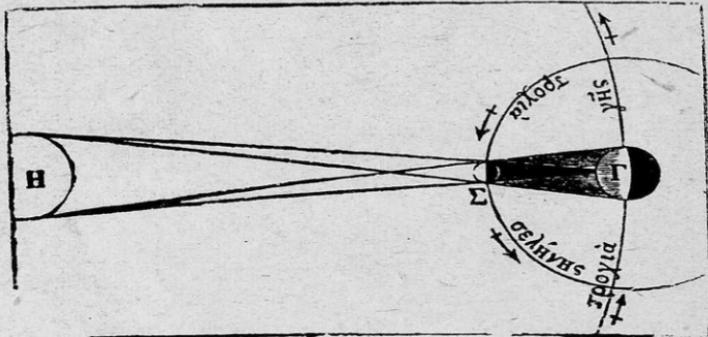
Οἱ φάσεις τῆς σελήνης

στημα αύτὸ φαίνεται σ' ἐμᾶς μὲ διάφορες μορφές, ποὺ τὶς δύναζομε φάσεις τῆς σελήνης. Αὐτὸ γίνεται, γιατὶ μὲ

τὴν περιφορὰ τῆς σελήνης γύρω ἀπὸ τὴν γῆ, ἄλλοτε βρίσκεται ἡ σελήνη ἀνάμεσα στὴ γῆ καὶ στὸν ἥλιο, κι ἄλλοτε ἡ γῆ ἀνάμεσα στὸν ἥλιο καὶ στὴ σελήνη. Στὴν πρώτη φάση, οἱ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου φωτίζουν μόνο τὸ μέρος τῆς σελήνης ποὺ βλέπει πρὸς τὸν ἥλιο καὶ τότε μεῖς δὲν τὸ βλέπομε. "Υστερ" ἀπὸ μιὰ ἡμέρα προχωρεῖ λίγο καὶ τότε ἀρχίζει νὰ φαίνεται στὴν ἀρχὴ σὰ δρεπάνι (νέα σελήνη), τὸ δποῖο σιγά—σιγά μεγαλώνει καὶ σὲ 7 ἡμέρες βλέπομε τὴ μισὴ σελήνη τὸ διάστημα αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο τέταρτο. Κατόπιν ὕστερ ἀπὸ ἄλλες ἐπτὰ ἡμέρες, ἡ γῆ βρίσκεται μεταξὺ ἥλιου καὶ αὐτῆς, καὶ τότε βλέπομε δλο τὸ ἡμισφαίριο ποὺ φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιο· τότε ἔχομε πανσέλινο κι ἔτσι συμπληρώνεται τὸ δεύτερο τέταρτο. "Επειτα ἀπὸ ἄλλες ἐπτὰ ἡμέρες ἀρχίζει νὰ μικραίνῃ, μέχρις ὅτου φαίνεται πάλι ἡ μισὴ καὶ ὕστερ ἀπὸ ἄλλες ἐπτὰ ἡμέρες λιγοστεύει καὶ φτάνει ως τὴν ἔξαφάνιση (χάση) τῆς σελήνης κι ἀρχίζει πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ.

Οἱ ἐκλείψεις

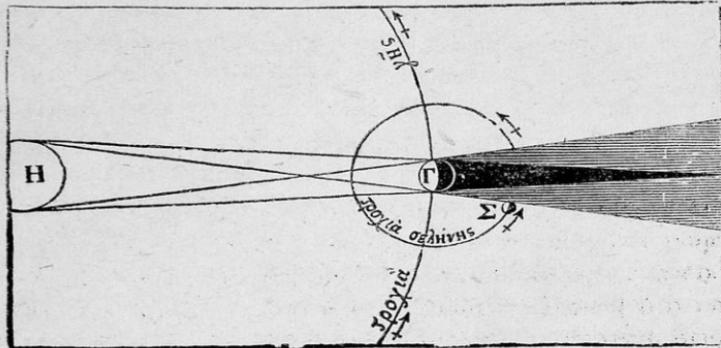
Καμιὰ φορά, ἐνῷ περιφέρονται γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο ἡ γῆ

"Εκλειψη ἥλιου

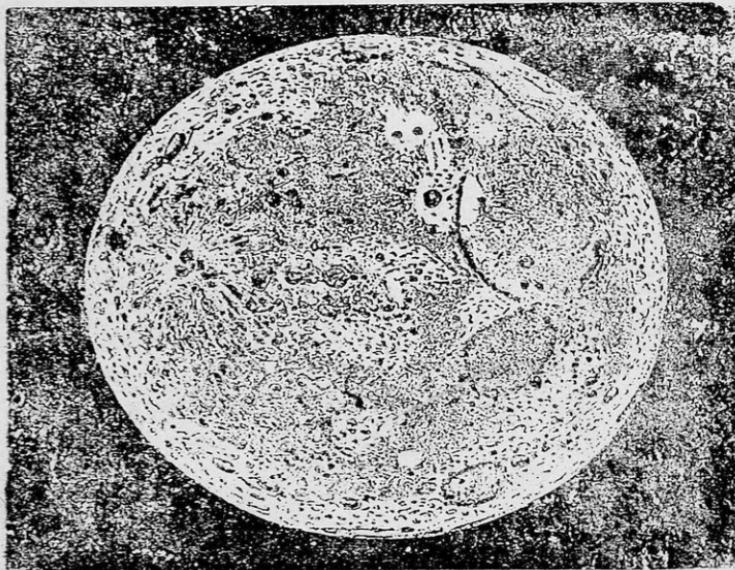
καὶ ἡ σελήνη, ἡ δποῖα ἐπίσης κάμνει τὸ γύρο τῆς γύρω ἀπὸ τὴ γῆ, συμβαίνει νὰ βρεθῇ μεταξὺ τοῦ ἥλιου καὶ τῆς γῆς. Τότε ἡ σελήνη κρύβει τὸ φῶς τοῦ ἥλιου καὶ γιὰ κάμποση ὥρα δὲ φαίνεται ὁ ἥλιος δλόκληρος ἢ ἔνα μέρος του. Αὐτὸ λέγεται ἐκλειψη τοῦ ἥλιου.

"Αλλοτε πάλι ή γῆ συμβαίνει νὰ βρεθῇ ἀνάμεσα στὸν ἥλιο

*Εκλειψη σελήνης

καὶ στὴ σελήνη καὶ τότε ἡ σκιὰ τῆς γῆς πέφτει ἐπάνω στὴ

Χάριτης τῆς Σελήνης

σελήνη καὶ τὴν κρύθει γιὰ κάμποση ὥρα ὀλόκληρη ἡ ἔνα μέρος της. Αὐτὸ λέγεται ἐκλειψη τῆς σελήνης.

Η ΕΥΡΩΠΗ

Γενική ἐπισκόπηση τῆς Εὐρώπης

Ἡ Εὐρώπη εἶναι μιὰ ἀπὸ τις τρεῖς ἡπείρους τοῦ παλιοῦ κόσμου καὶ βρίσκεται δυτικὰ τῆς Ἀσίας. Εἶναι μιὰ μεγάλη χερσόνησος, ποὺ ἀπλώνεται πρὸς δυσμάς τῆς Ἀσίας ἀνάμεσα στὸ βόρειο Παγωμένο Ωκεανὸν ἀπὸ βορρὰ καὶ στὴ Μεσόγειο θάλασσα πρὸς νότον. Δυτικὰ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν. "Ολη ἡ Εὐρώπη σχεδὸν βρίσκεται στὴ Β. Εὐκρατο Ζώνη καὶ εἶναι τὸ κέντρο τοῦ ἡπειρωτικοῦ μέρους τῆς γῆς! Ἡ Μεσόγειος θάλασσα εἰσχωρεῖ πιὸ βαθιὰ στὸ σῶμά της παρὰ στὶς δύο ἄλλες ἡπείρους, τὶς διποίες βρέχει. Ἡ ἡπείρος ποὺ βρίσκεται στὸ μέσον αὐτῆς τῆς θαλασσας, ἡ Ἰταλική, ἀπλώνεται κατὰ μῆκος ἀπὸ τὰ βορειοδυτικὰ μέρη πρὸς τὰ νοτιοανατολικὰ καὶ ἐπειδὴ τὸ νησὶ ποὺ βρίσκεται κοντά τῆς ἡ Σικελία δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν παραλία τῆς Ἀφρικῆς, χωρίζει τὴ Μεσόγειο σὲ δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ. Ἡ δυτικὴ Μεσόγειος σχηματίζει τὸν κόλπο τοῦ Λέοντα καὶ τῆς Γένουας, καὶ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μεταξὺ τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν τριῶν μεγάλων νήσων Σικελίας, Σαρδηνίας καὶ Κορσικῆς. Ἡ ἀνατολικὴ Μεσόγειος πρὸς νότον τῆς Ἰταλίας, μεταξὺ τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἐλλάδας, λέγεται Ἱόνιον πέλαγος καὶ προχωρεῖ μεταξὺ τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἐλληνικῆς χερσονήσου μὲ τὸ ὄνομα. Ἄδριατικὸν πέλαγος, τελειώνει δὲ στοὺς κόλπους τῆς Τεργέστης καὶ τοῦ Φιούμε. Τὸ μεταξὺ τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέρος τῆς θαλασσας αὐτῆς λέγεται Αἰγαῖον πέλαγος. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα στὸ δυτικότερο μέοος τῆς στενεύει πολὺ καὶ σχηματίζει τὸν πορθμὸν τοῦ Γιραλτάρ, ὃπου πλησιάζει πολὺ ἡ Εὐρώπη μὲ τὴν Ἀφρική.

Στὴ δυτικὴ πλευρὰ της εἶναι δὲ Ἀτλαντικὸς ὥκεανός. Πρὸς βορρὰν τῆς Ἰσπανικῆς χερσονήσου σχηματίζεται δὲ Γασκωνικὸς κόλπος. Βορειότερα ἡ θάλασσα τῆς Μάγχης κι δὲ

πορθμὸς τοῦ Καλαί, ἀνάμεσα στή Μεγάλη Βρεττανία καὶ στή Γαλλία. Πρὸς βορράν, ἀνάμεσα Ἀγγλίας καὶ Σκανδι-

Χάρτης τῆς Εύρωπης

ναυτικῆς χερσονήσου, ἀπλέωνεται ἡ Βόρεια ἡ Γερμανικὴ θάλασσα. Ἀνάμεσα στήν Ιουτλανδία καὶ στή

1

Σκανδιωτική χερσόνησο σχηματίζονται δύο μεγάλοι πορθμοί, ὁ πορθμός Σκαγεράκης καὶ ὁ Κατεγάστης. Καὶ οἱ δύο εἶναι ἐπικίνδυνοι γιὰ τὰ θαλάσσια ρεύματα καὶ τὰ ρηχὰ νερά τους. Μὲ αὐτοὺς τοὺς πορθμούς συγκοινωνεῖ ἡ Βόρεια μὲ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα. Ἡ θάλασσα αὕτη ἔχει μεγάλη δμοιότητα μὲ λίμνη καὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ποταμοὺς ποὺ χύνουν τὰ νερά τους μέσα σ' αὐτή, τὸ νερό της εἶναι σχεδὸν γλυκό, γιατὶ ἔχει μέσα λίγο ἀλάτι. Ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ σχηματίζονται οἱ κόλποι Βοθνικός, Φοινικός ἢ κόλπος τῆς Φιλανδίας καὶ τῆς Ρήγας. Στὴ βόρεια πλευρά τῆς Εύρωπης, ὁ Παγωμένος ὁκεανὸς εἰσχωρεῖ στὸ σῶμα τῆς Εύρωπης καὶ σχηματίζει τὴ Λευκὴ θάλασσα μὲ πολλοὺς κόλπους.

Ἡ Εύρωπη ἔχει πολλὰ καὶ διαφόρων εἰδῶν νησιά. Τὰ μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ Μεγάλη Βρετανία στὸν Ατλαντικό καὶ ἡ Ἰρλανδία, ποὺ ἀποτελοῦν καὶ τὰ δύο μαζὶ τὸ Ευρωπαϊκὸ κράτος τῆς Αγγλίας.

Ἀπὸ τὸν κορυμὸ τῆς Εύρωπης στὴ νότια πλευρά τῆς σχηματίζονται τρεῖς χερσόνησοι: ἡ Ἐλληνικὴ (ἢ Βαλκανική), ἡ Ἰταλικὴ στὸ μέσον καὶ ἡ Ἰσπανικὴ (ἢ Πυρηναϊκὴ) πρὸς δυσμάς. Στὴ βορειοδυτικὴ πλευρά τῆς σχηματίζονται ἡ Σκανδιναυτικὴ καὶ ἡ Δανικὴ χερσόνησος. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὲς σχηματίζονται καὶ πολλὲς οὐλαίες μικρότερες στὰ παράλιά της.

Ἀπὸ τὸ Γασκωνικὸ κόλπο καὶ πρὸς βορράν ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Εύρωπη ὡς τὰ Ούραλια ὅρη, τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινό. σχεδὸν χωρὶς λόφους καὶ ὅρη. Ἀλλὰ καὶ σ' ὅλλα μέρη τῆς Εύρωπης ὑπάρχουν καὶ μικρότερες πεδιάδες.

Θάλασσα. Τέσσερες μεγάλες δροσειρὲς διασχίζουν τὴν Εύρωπη ἀπὸ τὴ δύση πρὸς τὴν ἀνατολή: τὰ Πυρηναῖα, ποὺ χωρίζουν τὴν Ἰσπανικὴ χερσόνησο ἀπὸ τὴν Γαλλία, οἱ Ἀλπεῖς, ποὺ ἀπλώνονται πρὸς βορράν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου, τὰ Ἀπέννινα καὶ τὰ Καρπάθια, κι ὁ Αἴμος στὴν Ἑλληνικὴ χερσόνησο. Ἀνάμεσα στὴ Ἀπέννινα καὶ στὶς Ἀλπεῖς ἀπλώνεται ἡ πεδιάδα τῆς Λομβαρδίας πρὸς βορράν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου, ἡ πεδιάδα τῆς Ιούγγαρίας ἀνάμεσα στὰ Καρπάθια καὶ στὶς Ἀλπεῖς καὶ ἡ πεδιάδα τοῦ Δούναβη ἀνάμεσα στὰ Καρπάθια καὶ στὸν Αἴμο.

Ποταμοί. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς κεντρικῆς Εύρω-

πης έχουν τις πηγές τους στις "Αλπεις και στά Καρπάθια. Απ' αύτούς δ Λείγηρος (Λοάρ) χύνεται στό Γασκωνικό κόλπο, δ Σηκουάνας στή θάλασσα της Μάγχης, δ Ρήνος κι δ "Ελβες ("Αλβεις) στή Βόρεια θάλασσα, δ "Οδερ και δ Βιστούλας στή Βαλτική θάλασσα. Στις "Αλπεις έχει τις πηγές του κι δ Δούναβις, που τρέχει

πρὸς ἀνατολὰς και δέχεται στὸ δρόμο του πολλοὺς παραπόταμοὺς, οἱ δόποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Καρπάθια, και χύνεται στὸν Εὔξεινο Πόντο. Στὴ Βορειανατολικὴ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ρωσία πηγάζουν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Δνείστεροις και Δόνης και χύνονται στὸν Εὔξεινο Πόντο, κι δ Βόλγας, δ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, που χύνεται στὴν Κασπία θάλασσα. Πρὸς βορρὰν τῆς Ρωσίας τρέχει δ

Πετσχόρας καὶ χύνεται στὸν Παγωμένο ὡκεανὸν κι ὁ Δούινας στὴ Λευκὴ θάλασσα.

Λίμνες. Λίμνες μεγάλες ἔχει τὴν Λαδόγα καὶ Ὁνέγα πρὸς βορράν, τὴν Βένερ καὶ Βέττερ στὴ Σκανδιναϊκή χερσόνησο καὶ τὴν Κωνσταντία πρὸς βορράν τῶν "Αλπεων.

Κλίμα. Γένη οὐκαντή τῆς Εύρωπης εἶναι πολὺ διαφορετικὸ στὶς διάφορες χώρες τῆς. Απὸ δὲς δύμας τὶς Εὐρωπαϊκές χώρες τὸ γλυκότερο κλίμα ἔχουν τὰ παράλια τῆς Μεσόγειας θάλασσας.

Έκταση. Ἡ ἔκταση τῆς Εύρωπης εἶναι 10 ἑκατομμύρια τετρ. χιλιόμετρα καὶ εἶναι μικρότερη ἀπὸ δὲς δύλες ἡπείρους, ἔκτος ἀπὸ τὴν Αὐστραλία.

Πληθυσμός. Κατὰ τὸν πληθυσμὸν ἔρχεται δεύτερη γιατὶ ἔχει 450 ἑκατομμύρια κατοίκους, οἱ δόποιοι εἶναι καὶ οἱ πιὸ πολιτισμένοι κάτοικοι τῆς γῆς. Στὸν πολιτισμὸν τῆς Εύρωπης συντελέσανε πολὺ ἡ θέση τῆς ἀνάμεσα σὲ 3 ἡπείρους ("Ασίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς), οἱ πολλές χερσόνησες, οἱ πολλοὶ κόλποι καὶ τὸ κλίμα τῆς. Οἱ κάτοικοι τῆς Εύρωπης εἶναι δῆλοι σχεδὸν χριστιανοί, Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι καὶ Ὁρθόδοξοι. Υπάρχουν καὶ λίγοι Μωαμεθανοί καὶ Ιουδαῖοι.

A'. Η NOTIA ΕΥΡΩΠΗ

Νότια Εύρωπη εἶναι οἱ τρεῖς μεγάλες δρεινὲς χερσόνησες, ποὺ βρίσκονται στὴν νότια πλευρὰ τῆς Εύρωπης, ἡ Ἐλληνική, ἡ Ἰταλική καὶ ἡ Ἰσπανική.

α' Ἐλληνικὴ Χερσόνησος ἢ Βαλκανικὴ

Ἡ Ἐλληνικὴ χερσόνησος βρίσκεται στὰ νοτιοανατολικὰ τῆς Εύρωπης καὶ βρέχεται πρὸς ἀνατολάς ἀπὸ τὸν Εὔξεινο Πόντο, τὸ Βόσπορο, τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ πρὸς δυσμάς ἀπὸ τὸ Ἰόνιο καὶ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος.

Ἡ χερσόνησος αὐτὴ λέγεται Ἐλληνική, γιατὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς εἶναι Ἐλληνες καὶ γιατὶ ἄλλοτε ἦταν ὅλόκληρη στὴν ἔξουσία τῆς Ἐλληνικῆς Αὐτοκρατορίας ποῦ Βυζαντίου. Λέγεται ἀκόμη καὶ Βαλκανικὴ ἀπὸ τὸ ὅρος

Αἴμο (Βαλκάν)· γι' αύτό καὶ τὰ κράτη της λέγονται
Βαλκανικὰ κράτη.

Η ΕΛΛΑΔΑ

Τὸ νότιο μέρος τῆς Ἐλληνικῆς χερσονήσου τὸ πιάνει τὸ
Ἐλληνικὸ κράτος καὶ συνορεύει πρὸς βορράν μὲ τὴν Ἀλβα-

Τὰ κράτη τοῦ Αἵμου μετα τὸν πυγκόσμιον πόλεμον
μία, τὴ Νοτιοσλαβία καὶ τὴ Βουλγαρία. Πρὸς δυσμάς βρέχε
ται ἀπὸ τὸ Ἰόνιο πέλαγος καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τὸ Αιγαῖο
καὶ πρὸς νότον ἀπὸ τὸ Κρητικὸ πέλαγος.

Στὸ Ἑλληνικὸν κράτος ἀνήκουν καὶ τὰ νησιὰ τῆς Μικρᾶς Ασίας Λέσβος, Χίος, Σάμους καὶ Ἰκαρίας.

Κόλποι. Ἡ Ἑλλάς ἔχει παράλια μὲν πολλοὺς κόλπους, ἀκρωτήρια καὶ χερσονήσους. Πολλοὶ ἀπὸ τούς κόλπους τῆς μπαίνουν βαθιὰ στὸν κορμό της καὶ τὴν χωρίζουν σὲ διάφορα μέρη. Ἀπ’ αὐτοὺς δὲ Κορινθιακὸς ἀπὸ τὸ Ίόνιο καὶ δὲ Σαρωνικὸς ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο προχωροῦν βαθιὰ στὴν Ἑγρὰ καὶ χωρίζουν τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Οἱ δύο αὐτοὶ κόλποι στὸ στενώτερο μέρος τοῦ Ισθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐνώνονται μὲν διώρυγα, ποὺ ἔχει μῆκος δικιλιόμετρα. Βορειότερα, δὲ Ἀμβρακικὸς κόλπος ἀπὸ δυτικὰ καὶ δὲ Μαλιασκὸς ἀπὸ ἀνατολικὰ χωρίζουν τὴν Στερεάν Ἑλλάδαν ἀπὸ τὴν βόρειαν Ἑλλάδαν.

Τὸ Ἑλληνικὸν κράτος, ἔκτος ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν Ἑλλάδαν, ἔχει τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἡπειρό, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Δυτικὴν Θράκην καὶ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὴν Κρήτην, τὰ νησιὰ τοῦ Ιονίου πελάγους καὶ στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ασίας τὰ νησιὰ Λέσβον, Χίον, Σάμον καὶ Ἰκαρίαν.

Τὰ παράλια. "Ολα τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδας ἔχουν πολλοὺς κόλπους, χερσονήσους καὶ πολλὰ μικρὰ νησιά. "Ολα αὐτὰ κάνουν τὴν συγκοινωνίαν της εὔκολην καὶ γι’ αὐτὸν τὸ λόγον ἀπὸ παλιά ἐποχὴν ἔχει προσδέψει πολὺ στὴν Ἑλλάδα τὸ ναυτικόν καὶ τὸ ἔμπόριον.

Ἡ χώρα. Ἡ μεγαλύτερη ἔκταση τῆς Ἑλλάδας εἶναι χώρα δρεινή. Τὰ περιουσότερα ὅρη τῆς φτάνουν μέχρι τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζουν ἀπότομες ἀκτές. Ἀνάμεσα στὰ βουνά σχηματίζονται μικρά δροπέδια, πολλὲς μικρὲς κοιλάδες στὸ έσωτερικό της καὶ πλούσιες πεδιάδες στὰ παράλια. Οἱ μεγαλύτερες πεδιάδες εἶναι ἡ πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας, ποὺ κλείνεται γύρω ἀπὸ τὰ ὅρη Πίνδον, Καρβούνια, Ὁλυμπόν, Όσσα καὶ Ὅθρυν. Οἱ πεδιάδες τοῦ Ἀξιοῦ, Σερρῶν, Νέστου καὶ Ἐθροῦ. Οἱ πεδιάδες Λακωνίας, Μεσσηνίας καὶ Ἡλείας στὴν Πελοπόννησον καὶ τοῦ Ἀχελώου στὴ Δυτικὴν Ἑλλάδαν.

Ἀπὸ τίς κοιλάδες καὶ τίς πεδιάδες περινοῦν πολλοὶ ποταμοί, οἱ περισσότεροι μικροί καὶ διομητικοί. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδας εἶναι δὲ Ἀχελώος (Ἄσπροπόταμος) στὴν Ἀκαρνανία, δὲ Πηγειός στὴν Θεσσαλίαν, δὲ Ἀλιάκμονας, δὲ Ἀξιός καὶ δὲ Στρυμόνας στὴν Μακεδονίαν, καὶ στὴν Θράκην δὲ Νέστος καὶ ὁ Ἐθρος.

Πολλά μέρη τῆς Ἑλλάδας κλείνονται γύρω ἀπό ὄρη. Τὰ νερά σ' αὐτά, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν διέξοδο, συγματίζουν λίμνες. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδας ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκεπάζεται ἀπὸ

θάμνους. Στὰ βουνά τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδας φυτρώνουν πεύκα κι ἔλατα. Στὴν δυτικὴν ὑπάρχουν μεγάλα δάση ἀπὸ δρῦς. Στὴ Βόρεια Ἑλλάδα δάση ἀπὸ καστανιές, δξεῖς καὶ πτελέες.

Τὰ δάση αὗτά συντελοῦν πολὺ στὴν ὑγεία τῶν κατοίκων,

στὴν μαλακότητα τοῦ κλίματος καὶ στὴν πρόκληση τῶν βροχῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδας εἶναι εὔκρατο, γλυκό καὶ ύγιεινό, γιατὶ βρέχεται ἀπὸ δύο τὰ μέρη ἀπὸ θάλασσα. Στὴ Θεσσαλία καὶ τῇ Δυτικῇ Μακεδονίᾳ τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικό, ἔχει δηλ. ἀπότομες μεταβολές.

Οἱ βροχὲς πέφτουν τὸ φθινόπωρο καὶ τὸ χειμώνα καὶ σπάνια τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ἑλλάδας, ποὺ γίνεται ἔξαγωγὴ καὶ σ' ἄλλες χῶρες, εἶναι ἡ σταφίδα, ὁ καπνός, οἱ ἐλίες καὶ τὸ λάδι, τὰ σύκα, τὸ κρασί καὶ τὰ ὀπωρικά. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ παράγει καὶ ἀρκετὰ δημητριασκὰ καὶ σπρια. Ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι δσσο ἐπρεπε προοδευμένη, ἀν καὶ μπορῶσαν νὰ βόσκουν στὰ λιθάνια της πολλὰ ποίμνια ἀπὸ πρόβατα, γίδια καὶ ἀγέλες βοδιῶν καὶ ἀλόγων. Βγάζει ἀρκετή ποσότητα τυριοῦ καὶ βουτύρου καὶ πρὸ πάντων ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ Θράκη.

Στὴν Ἑλλάδα ύπαρχουν καὶ πολλὰ μεταλλεῖα, ποὺ ἔχουν μέσα μολύβι, σίδηρο, χαλκό, λευκόλιθο κι ἄλλα ὀρυκτά.

Βιομηχανία. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ίδρυθηκαν πολλὰ ἔργοστάσια στὴν Ἑλλάδα, ποὺ κατασκευάζουν ύφασματα βαφ.βακερὲς καὶ μάλλινα, σαπούνια, οἰνοπνεύματα. διάφορα εἰνη ἀπὸ γυαλικό, τσιμέντα, χαλιά, καπέλα κι ἄλλα. "Ετοι ἡ βιομηχανία ἄρχεις νὰ προοδεύῃ σημαντικά. Ἡ βιομηχανικώτερη πόλη εἶναι ὁ Πειραιάς.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία στὴν Εηρὰ ἐκτελεῖται μὲ αὐτοκίνητα, σιδηροδρόμους, ἀμάξια, ἀεροπλάνα καὶ στὴ θάλασσα μὲ πολλὰ ιστιοφόρα κι ἀτμόπλοια. Οἱ μεγαλύτερες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς εἶναι ἡ γραμμὴ Πειραιᾶ—Αθήνας—Πελοποννήσου, οἱ Ἑλληνικοὶ σιδηρόδρομοι, οἱ Θεσσαλικοὶ καὶ οἱ Μακεδονικοί.

Ταχυδρομεῖα, τηλέφωνα καὶ τηλέγραφοι ἔχουν ίδρυθη σ' ὅλες τὶς πόλεις καὶ σὲ πολλὰ χωριά.

Θρησκεία. "Ολοι σχεδὸν οἱ "Ἑλληνες εἶναι Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, λίγοι Δυτικοί, Μωαμεθανοὶ κι Ἐθρασοί. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας εἶναι αὐτοκέφαλη καὶ διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ιερὰ Σύνοδο μὲ πρόεδρο τὸ Μητροπολίτη Ἀθηνῶν καὶ εἶναι:

ενωμένη μὲ τὴ μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ στὴν Κωσταντινούπολη, τὴν δποίας ἀναγνωρίζει ὡς κεφαλῆ.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἐλλάδας εἶναι συνταγματική βασιλεία. Ἀνώτατος ἄρχοντας εἶναι ὁ βασιλιάς. Τοὺς νόμους τοὺς ψηφίζει ἡ Βουλὴ καὶ τοὺς ἐφαρμόζει ὑστερ' ἀπὸ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Βασιλιά ἡ Κυβέρνηση.

Τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων τὴν ἐπιβλέπει καὶ τιμωρεῖ τοὺς παραβάτας τοὺς ἡ Δικαιοσύνη τοῦ Κράτους μὲ τὰ διάφορα δικαστήρια. Αὐτὰ εἶναι: τὰ Εἰρηνοδικεῖα, Πταισματοδικεῖα, Αἰσχροδικεῖα, Πρωτοδικεῖα, Ἐφετεῖα, Ὁρκωτὰ δικαστήρια καὶ τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, ὁ "Ἄρειος Πάγος".

Ἐκπαίδευση. "Ολοὶ οἱ Ἐλληνες εἶναι ὑποχρεωμένοι ἀπὸ τὸ νόμον νὰ στέλνουν τὰ τέκνα τους στὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ δποῖα ἰδρύει καὶ συντηρεῖ τὸ Κράτος, καθὼς καὶ τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως καὶ τὰ πρακτικὰ σχολεῖα, δηλαδὴ γεωργικὲς καὶ τεχνικὲς σχολές. Ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως ἀνώτερα εἶναι τὰ Πανεπιστήμια τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ Πολυτεχνεῖο καὶ ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ Σχολή. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ κατώτερες ἐμπορικὲς σχολές, στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ σχολὴ γιὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Ξηρᾶς καὶ τῆς θάλασσας, ναυτικὲς γιὰ τοὺς πλοιάρχους τῶν ἐμπορικῶν πλοίων καὶ βιομηχανικές. Ἐχουν ἴδρυθη ἀκόμη καὶ ιερατικὲς σχολές γιῷ αὐτούς ποὺ θέλουν νὰ γίνουν ιερεῖς, καὶ διδασκαλέῖα γιὰ τὴ μδρφωση διδασκάλων. Ἐπίσης δασονομικὴ καὶ γεωπονικὴ ἀνωτέρα σχολή.

Ἡ ἐκπαίδευση λοιπὸν στὴν Ἐλλάδα ἔχει προοδεύσει ἀρκετά καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γίνεται μεγάλῃ ἐργασίᾳ γιὰ νὰ βελτιωθῇ σ' ὅλους τοὺς κλάδους.

Ο Πληθυσμός. Οἱ Ἐλληνες, ποὺ κατοικοῦν στὸ Ἑλληνικὸν κράτος, εἶναι 9 ἑκατομμύρια. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτούς, ἀρκετοὶ Ἐλληνες ζοῦν στὴν Ἀμερική, Αἴγυπτο, Τουρκία καὶ σ' ἄλλες χῶρες τοῦ κόσμου, δπου ἔχουν ἴδιρύσει ἀξιόλογες Ἐλληνικὲς κοινότητες μὲ Ἐλληνικὰ σχολεῖα κι ἐκκλησίες.

Οἱ σπουδαιότερες πόλεις.

Πρωτεύουσα τῆς Ἐλλάδας εἶναι ἡ Ἀθῆνα (κάτ. 600 χιλ.). Ἡ πόλη ἔχει πολλὰ κατώτερα κι ἀνώτερα σχολεῖα, Πα-

νεπιοτήμιο, Πολυτεχνείο, Διδασκαλεῖο. Στην Ἀθήνα είναι καὶ τὸ ἀνώτατο δικαστήριο, ὁ Ἀρειος Πάγος καὶ ἡ Βουλὴ. Είναι πόλη ἐμπορικὴ καὶ κέντρο τῆς Ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐχει μεγάλα κι ώραια κτίρια,

δημόσια καὶ ιδιωτικά, πλατεῖες καὶ δρόμους καλούς καὶ δημόσιους κήπους. Τὸ ἀρχαῖο μεγαλεῖο τῶν Ἀθηνῶν τὸ μαρτυροῦν τὰ πολλὰ καὶ σπουδαῖα ἐρείπια ἀπὸ τὴν ἀθάνατη παλιὰ ἐποχῆ. Ἀπ’ αὐτὰ τὰ σπουδαιότερα, ποὺ τὰ θαυμάζει ὅλος ὁ πολι-

τισμένος κόσμος, είναι δὲ Παρθενώνας, τὸ Ἐρέχθειο, τὰ Προπύλαια καὶ δὲ ναὸς τῆς Ἀπτέρου νίκης, ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολη. Ἡ Ἀθήνα ἔχει πολλὰ καὶ καλὰ Ιφίλανθρωπικὰ καταστήματα, νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖα, δρφανοτροφεῖα καὶ ἄλλα.

Ἐπίνειο τῶν Ἀθηνῶν είναι δὲ Πειραιάς, μὲ τὸ εὔρυχώρῳ καὶ καλὸ λιμάνι του. Είναι τὸ μεγαλύτερο ἐμπορικὸ λιμάνι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλη τῆς Ἑλλάδας (κάτ. 300 χιλ.). Συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Ἀθήνα μὲ ἥλεκτρικὸ σιδηρόδρομο καὶ αὐτοκινητικὴ δόδο. Ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ ἀρχίζει δὲ σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου, τῆς Λάρισας, καὶ τῆς Ἀττικῆς. Τὸ λιμάνι του είναι διαρκῶς γεμάτο ἀτμόπλοια φορτηγά, ἐπιβατικό, πολλὰ ἴστιοφόρα καὶ φορτηγίδες.

Στὴ Πελοπόννησο μεγαλύτερη πόλη είναι ἡ Πάτρα, στὰ βορειοδυτικὰ παράλια της (κάτ. 64 χιλ.). Είναι πόλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική. Στὸ λιμάνι τῆς φορτώνονται σταφίδες γιὰ τὸ ἔξωτερικό. Συγκοινωνεῖ δὲ μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ μὲ τὶς κυριώτερες πόλεις τῆς Πελοποννήσου. Πρὸς νότον, στὸ Μεσσηνιακὸ κόλπο, είναι ἡ Δωραία καὶ πλούσια πόλη Καλαμαὶ (κάτ. 30 χιλ.).

Στὴ Θεσσαλία μεγαλύτερη πόλη είναι δὲ Βόλος (κάτ. 60 χιλ.), πόλη παράλια στὸ Παγασητικὸ κόλπο, ἐμπορική, βιομηχανική καὶ ἐπίνειο δῆλης τῆς Θεσσαλίας. Σ’ αὐτὴν τὴν πόλη τελειώνουν οἱ Θεσσαλικοὶ σιδηρόδρομοι, ποὺ ἐκτελοῦν τὴ συγκοινωνία δῆλης τῆς Θεσσαλίας. Στὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βόλου είναι ἡ Λάρισα πλαξὶ στὸν Πηνειό ποταμό.

Στὴν Ἡπειρὸν είναι τὰ Ἰωάννινα (κάτ. 26 χιλ.), μεσόγεια πόλη κοντά σὲ λίμνη. Συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Ἀθήνα ἀεροπορικῶς.

Στὴ Μακεδονία μεγαλύτερη πόλη είναι ἡ Θεσσαλονίκη στὸ μυχὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου (κάτ. 400 χιλ.). Είναι πόλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ καὶ ἡ δεύτερη πόλη τῆς Ἑλλάδας, ποὺ συγκοινωνεῖ μὲ σιδηρόδρομο μὲ δῆλη τὴν Ἑλλάδα, τὴν Εύρωπη καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη. Μὲ τὴν Ἀθήνα συγκοινωνεῖ καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἄλλῃ παράλια πόλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία είναι ἡ Καστραλα (κάτ. 46 χιλ.), δῆλη ὑπάρχουν πολλές ἀποθήκες μὲ καπνόν. Ἡ πόλη ἔχει τὸ μεγαλύτερο ἐξαγωγικὸ ἐμπό-

ριο ἀπὸ καπνὰ γιὰ τὸ ἔξωτερικό. Στὸ ἔσωτερικὸ τῆς ἀνατολικῆς Μακεδονίας εἶναι οἱ Σέρραι, πόλη; γεωργικὴ κι ἐμπορική, ποὺ συγκοινωνεῖ σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Θεσσαλονίκη καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη.

Στὰ βορειοανατολικὰ τῶν Σερρῶν εἶναι ἡ Δράμα πόλη ἐμπορικὴ ποὺ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Θεσσαλονίκη καὶ τὶς Σέρρες μὲ σιδηρόδρομο καὶ μὲ αὐτοκίνητα μὲ τὴν Καθαλλα.

Στὴ Δυτικὴ Θράκη εἶναι ἡ Καμοτινὴ (κάτ. 42 χιλ.), πόλη μεσόγεια. Παράλια πόλη, τῆς Δυτικῆς Θράκης εἶναι ἡ Άλεξανδρούπολη ποὺ συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὴν Θεσσαλονίκη καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη.

Στὰ νησιὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ μεγαλύτερη κι ὡραιότερη πόλη εἶναι ἡ Μυτιλήνη (κάτ. 30 χιλ.), βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ μὲ ὡραῖο ἐμπορικὸ λιμάνι.

Τῆς Κρήτης μεγάλη πόλη εἶναι τὰ Χανιά κοντὰ στὸ λιμάνι τῆς Σούδας, μεγαλύτερη δῆμος κι ὡραιότερη πόλη τοῦ νησιοῦ εἶναι τὸ Ήράκλειο στὰ βόρεια παράλια.

Στὰ νησιὰ τοῦ Ιονίου πελάγους μεγαλύτερη κι ὡραιότερη πόλη εἶναι ἡ Κέρκυρα στὸ νησὶ Κέρκυρα μὲ εὐχάριστες ἔξοχές καὶ καλὸ λιμάνι. Η Κέρκυρα ἔχει συγκοινωνία ἀτμοπλοϊκὴ μὲ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα καὶ μὲ τὴν Εύρώπη. Ἐπισης καλές πόλεις εἶναι τὸ Αργοστόλιο τῆς Κεφαλληνίας καὶ ἡ Ζάκυνθος στὸ νησὶ Ζάκυνθο.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ Ἡ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ἀρχίζει πρὸς δυσμὰς ἀπὸ τὸν "Εὔρο ποταμὸ καὶ φθάνει ὡς τὸ Βόσπορο, τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντο πρὸς ἀνατολάς. Πρὸς βορρὰν συνόρεύει μὲ τὴν Βουλγαρία καὶ πρὸς νότον βρέχεται ἀπὸ τὸ Θρακικὸ πέλαγος, δῆμος σχηματίζεται ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος, ποὺ κλείνει τὸν Ἑλλήσποντο ἀπὸ τὴν δυτικὴ του πλευρά.

Η χώρα. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἶναι σχεδὸν πεδινή στὰ βορειοανατολικὰ καὶ τὰ παράλια τῆς Προποντίδας δρεινή. Ἀπὸ τὰ βορειοανατολικὰ μέρη τῆς τρέχει πρὸς τὰ Νοτιοδυτικὰ δι παραπόταμος τοῦ "Εὔρου Εργίνης.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, εἶναι τὸ τμῆμα τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, ποὺ βρίσκεται στὴν Εύρώπη,

καὶ γι' αὐτὸν λέγεται καὶ Εύρωπαϊκὴ Τουρκία.

Προϊόντα. Ἡ Ανατολικὴ Θράκη παράγει δημητριακά, κρασί καὶ μετάξι. Ἐχει ἀκόμη πολλὰ λιθάδια ὅπου βόσκουν πρόβατα καὶ γίνεται γι' αὐτὸν τὸ λόγο παράγει τυρί καὶ βούτυρο.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶναι σχεδόν δύο ἑκατομμύρια. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ περισσότεροι τώρα εἶναι Τούρκοι. Οἱ ἄλλοι εἶναι "Ἐλληνες, λίγοι Βούλγαροι, Ἐβραῖοι κι Εύρωπαῖοι. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς κατοίκους της εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι.

Ἡ Εύρωπαϊκὴ Τουρκία χωρίζεται σὲ δύο νομούς: 1) Κωνσταντινουπόλεως καὶ 2) Ανδριανουπόλεως.

1. Νομὸς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτὸς περιλαμβάνει δὴ τὴν Νοτιοανατολικὴ Θράκη καὶ τὴν Θρακικὴ χερσόνησο κοντά στὸ Βόσπορο.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολη, σὲ ὡραία τοποθεσία στὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου (κάτ. 1 ἑκατομμύριο). Βρίσκεται ἀνάμεσα στὶς δυο ἥπερους, τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Ἀσίας, ποὺ τὶς χωρίζει ὁ πορθμὸς τοῦ Βοσπόρου. Ἡ πόλη χωρίζεται ἀπὸ τὸν ὡραῖο Κεράτιο Κόλπο, ποὺ μπαίνει 11 χιλιόμετρα μέσα στὴν Ἑγρά, σὲ δυο μέρη ποὺ ἔνωνται μὲ τὴν μεγάλη γέφυρα τοῦ Γαλατᾶ. Ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι χτισμένη πάνω σ' ἐπτὰ λόφους καὶ γι' αὐτὸν λέγεται. κι Ἐπτάλοφος. Εἶναι δὲ μία ἀπὸ τὶς ὡραιότερες πόλεις τοῦ κόσμου. Τὰ ὡραιότερα καὶ μεγαλύτερα χτίρια τῆς Κωνσταντινούπολης εἶναι ὁ μεγάλος καὶ πανέμορφος ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, ποὺ τὸν ἔχτισε κι ἐστόλισε ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός. Ἡ Ἀγία Σοφία μετὰ τὴν ἀλωση τῆς πόλης ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔγινε Τζαμί. Σήμερα ξεσκεπάστηκαν πολλὰ τεχνικὰ μέρη τοῦ ναοῦ. Σώζεται ἐπίσης τὸ Σεράτι, δηλαδὴ τὸ ἀνάκτορό τῶν ἀλλοτε Σουλτάνων. Στὴν Κωνσταντινούπολη ἔχει τὴν ἔδρα του κι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἡ Κωνσταντινούπολη λεγόταν ἀλλοτε καὶ Βυζάντιον καὶ ἦταν ἀποικία Ἐλληνική κατόπιν δνομάστηκε Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ποὺ τὴν ἔκαμε πρωτεύουσα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κι ἐπειτα τοῦ Ἐλληνοβυ-

ζαντινοῦ κράτους. Ἐπό τοὺς Βυζαντινοὺς οἱ Τούρκοι στὰ 1453 τὴν κυρίεψαν καὶ τὴν ἔκαμαν πρωτεύουσα τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους. Ἀλλὰ ὅστερα ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο στὰ 1920 οἱ Τούρκοι ἔκαμαν πρωτεύουσα τὴν Ἀγκυρα. Ἡ Κωνσταντινούπολη ἔχει πολλοὺς Ἑλληνες, ποὺ ἀποτελοῦν μεγάλη Ἑλληνική κοινότητα μὲν Ἑλληνικὰ σχολεῖα, δρφανοτροφεῖα, νοσοκομεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

Ἡ Κωνσταντινούπολη ἔχει πολλὰ κι ὡραῖα προάστεια καὶ στὴν Προποντίδα τὰ ὡραῖα Πριγκηπόννησον, ὅπου τὸ θέρος διαμένουν πολλοὶ πλούσιοι Κωνσταντινούπολίτες.

Στὸν πορθμὸ τοῦ Ἑλλησπόντου εἶναι ἡ Καλλίπολη (κάτ. 30 χιλ.), πόλη ἐμπορική, καὶ στὰ Θρακικὰ παράλια τῆς Προποντίδας ἡ Ραιδεστός (κ. 25 χ.), ἐμπορικὸ λιμάνι τῆς Θράκης.

Νομὸς Ἀνδριανουπόλεως. Ὁ νομὸς αὐτὸς πιάνει τὸ βόρειο μέρος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης κι ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀδριανούπολη (κάτ. 100 χιλ.) στὸν Ἔβρο ποταμό. Ἡ πόλη αὐτὴ ἦταν πρωτεύουσα τῶν Τούρκων πρὶν καταλάσσουν τὴν Κωνσταντινούπολη. Ἐκεῖ εἶναι δ τάφος τοῦ Σουλτάνου Μουράτ μὲ ὡραῖο καὶ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖο. Γι' αὐτὸν οἱ Τούρκοι θεωροῦν τὴν πόλη αὐτὴν Ἱερὴ κι ἔχουν χτίσει ἐκεῖ τὸ καλύτερο τζαμί τους. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀνδριανουπόλεως εἶναι ἡ πόλη Σαράντα Εκκλησιῶν (κάτ. 20 χιλ.), σὲ ὡραῖα τοποθεσία. Στὰ παράλια τοῦ Ἔδεινου Πόντου βρίσκεται ἡ μικρὴ πόλη Μήδεια.

Συγκοινωνία. Ἡ Κωνσταντινούπολη καὶ ἡ Ἀνδριανούπολη συγκοινωνοῦν μὲ τὴν Ἐλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπη μὲ τὸ σιδηρόδρομο τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἡ Βουλγαρία εἶναι ἀπὸ τὰ Βαλκανικὰ κράτη καὶ πιάνει τὴν χώρα ποὺ ἀπλώνεται ἀπὸ τὴν Ροδόπη μέχρι τὸ Δούναβη καὶ ἀπὸ τὸ βουνὸ Σκόμιο μέχρι τὸν Εὔξεινο Πόντο. Στὸ μέσον σχεδόν, ἀπὸ δυτικὰ μέχρι τὸν Εὔξεινο πρὸς τὸ ἀνατολικά, ἀπλώνεται ἡ δροσειρὰ Αἴμος (Βαλκανια). Πρὸς βορράν συνορεύει μὲ τὴν Ρουμανία, πρὸς δυσμᾶς μὲ τὴν Νοτιοσλαβία,

πρὸς νότον μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκικὴ Θράκη καὶ πρὸς ἀνατολὰς βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὔξεινο Πόντο.

Ἡ Χώρα. Ἡ Βουλγαρία περιλαμβάνει δυὸς χώρες: τὴν παλιὰ Βουλγαρίαν καὶ τὴν βόρεια Θράκην ἢ Ἀνατολικὴ Ρωμανία. Ἡ χώρα στὸ κέντρο τῆς καὶ πρὸς δυσμὰς εἶναι ὁρεινὴ μὲ πολλὰ δάση καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ νότον πεδινή. Ἀπὸ τοὺς πρόποδες τοῦ Αἴμου μέχρι τὸ Δούναβην ὑπάρχει μεγάλη πεδιάδα, τὴν ὅποια ποτίζουν πολλοὶ ποταμοί, ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν Αἴμοντος καὶ χύνονται στὸ Δούναβην. Ἀνάμεσα στὴν Ροδόπην καὶ στὸ Αἴμοντος ἀπλώνεται ἡ πεδιάδα τῆς Ἀνατολικῆς

Χάρτης τῆς Βουλγαρίας

Ρωμανίας, ποὺ τὴν ποτίζουν ὁ "Ἐβρος" κι ὁ παραπόταμός του Τόντζος. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ ἔχουν τίς πηγές των στὶς νότιες πλευρές τοῦ Αἴμου. Καὶ οἱ δύο πεδιάδες παράγουν πολλὰ δημητριακά, καπνό, ροδέλαιο καὶ φασόλια. Ἡ Βουλγαρία ἔχει πολλὰ καὶ καλὰ λιθάδια, ποὺ τρέφονται πολλὰ κοπάδια ἀπὸ πρόβατα, γίδια καὶ ἀγέλες βοδιῶν. Τρέφουν ἐπίσης καὶ πολλοὺς χοίρους καὶ ὅρνιθες καὶ γ' αὐτὸς γίνεται ἐξαγωγὴ σὲ ξένες χώρες ἀπὸ πολλὰ ἐκατομμύρια σύγχρονα.

Κλίμα. Ἡ Βουλγαρία ἔχει κλίμα υγιεινὸν καὶ τὸ χειμώνα πολὺ ψυχρό.

Οι κάτοικοι. Η Βουλγαρία έχει 5 έκαστομμύρια κατοίκους, από τούς δύοισις οι περισσότεροι είναι γεωργοί και βοσκοί. Κατά τὸ μηρήσκευμα είναι δρθόδοξοι χριστιανοί, ἀλλὰ σχισματικοί δηλαδὴ χωρισμένοι ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ Βούλγαροι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ κατὰ τὰ ἔτη τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἥρθαν κι ἐγκαταστάθηκαν στὴ χώρα ποὺ είναι ἀνάμεσα στὸν Δούναβην καὶ στὸν Αἶμο. Ἐκαμάν πολλοὺς πολέμους μὲ τὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία καὶ ἐπὶ τέλους νικήθηκαν καὶ ὑποδουλώθηκαν σ' αὐτῇ. Σὲ νεώτερη ἐποχὴ μὲ τὴν ὑποστήριξη τῆς Ρωσίας ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀποτέλεσαν ἐλεύθερο κράτος. Δὲν ἔπαιψαν δύμας νὰ ἐνεργοῦν μὲ κάθε τρόπο γιὰ νὰ κατακήσουν τὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θράκη.

Στὰ 1885 ή Βουλγαρία κυρίεψε ἔξαφνα τὴν Ἀνατολικὴ Ρωμαλία καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1913 ὕστερ ἀπὸ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸ πόλεμο «διὰ συνθῆκης» παραχωρήθηκαν σ' αὐτὴ λίγα μέρη ἀπὸ τὴ Θράκη καὶ τὴ βόρεια Μακεδονία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας είναι ἡ Σόφια (κάτ. 150 χιλ.), ποὺ βρίσκεται σὲ ψηλὸ δροπέδιο μεταξὺ τοῦ Σκομίου καὶ τοῦ δυτικοῦ Αἴμου. Ἐχει δύοις εύθετες, καλές πλατεῖες καὶ, πολλὰ μεγάλα δημόσια κτίρια. Ἐχει συγκοινωνία σιδηροδρομικὴ μὲ δύο τὰ ἄλλα κράτη τῆς Εύρωπης. Στὰ παράλια τοῦ Εύξείνου Πόντου βρίσκεται ἡ Βάρνα (κάτ. 40 χιλ.), ἐμπορικὸ λιμάνι, ποὺ συγκοινωνεῖ μὲ τὴ Σόφια διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ Πύργος (κάτ. 10 χιλ.), παράλια πόλη πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Αἴμου.

Πρωτεύουσα τῆς ἀνατολικῆς Ρωμαλίας είναι ἡ Φιλιππούπολη (κάτ. 40 χιλ.), εἰς τὸν Ἐθρο ποταμό. Ἀλλοτε Ἑλληνικὴ πόλη μὲ Ἑλληνικὸ γυμνάσιο, διδασκαλεῖο καὶ πολλὰ μικρότερα σχολεῖα. Πρὸς τὰ νότια τῆς βρίσκεται ἡ Στενή μαχος (κάτ. 15 χιλ.), ποὺ οἱ κάτοικοι τῆς πρὶν ἀπὸ τὰ 1913 ήταν δύο «Ἑλλήνες οἱ δύοις ὕστερ» ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἑλλάδα.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η Ρουμανία είναι τὸ μεγαλύτερο Βαλκανικὸ Κράτος καὶ βρίσκεται στὸ βορειοανατολικὸ μέρος τῆς Βαλκανικῆς Χερσο-

νήσου. Πρός νότον ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Δούναβη, ποταμὸ καὶ φτάνει μέχρι τὸ Δινείστερο βορειοανατολικά. Πρός ἀνατολὰς βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὔξεινο Πόντο καὶ συνορέει πρὸς βορράν μὲ τὴν Οὐκρανία, Πολωνία καὶ Τσεχοσλοβακία, πρὸς δυσμάς μὲ τὴν Ούγγαρία καὶ τὴν Νοτιοσλαυία καὶ πρὸς νότον μὲ τὴν Βουλγαρία.

Χάρτης τῆς Ρουμανίας

Τὸ κράτος τῆς Ρουμανίας περιλαμβάνει τὶς χῶρες Βλαχία, Δούρουτσᾶ, Βεσσαραβία, Μολδανία, Τρανσυλβανία καὶ Βουκούρινα.

Η χώρα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Ρουμανίας στὰ νοτιοανατολικὰ εἶναι πεδινὸ καὶ φτάνει μέχρι τὸ Δούναβη, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν κεντρικὴν Εύρωπη καὶ δέχεται πολλοὺς παραποτάμους του, ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν Αἴμο καὶ τὶς

Τρανσυλβανικές "Αλπεις. Έπίσης ή χώρα ποτίζεται από τούς μεγάλους παραποτάμους Σερέτη και Προύθο, που έρχονται από τα ανατολικά Καρπάθια όρη. Το βορειοδυτικό μέρος της Ρουμανίας και πρό πάντων ή Τρανσυλβανία είναι θρεινό. Τα ψηλότερα και μεγαλύτερα όρη είναι οι Τρανσυλβανικές "Αλπεις και τα Καρπάθια. Αινάμεσα σ' αυτά ύπαρχουν μεγάλα δροπέδια, τα Τρανσυλβανικά, που πρός τό δυτικό μέρος τελειώνουν σε μεγάλες πεδιάδες.

Περιοχή μὲ πετρελαιοπηγές στή Ρουμανία

Η Ρουμανία κείναι χώρα πολὺ εύφορη και βγάζει πολλά δημητριακά, πατάτες, σουσάμι, καπνό, όσπρια και πρό πάντων φασόλια. Έχει απέραντα δάση και σ' αύτές τις γεδιάδες της άκομη, και βγάζει πολλή και καλή ξυλεία γιά οικοδομές και έπιπλα. Έχει άκομη πολλά και μεγάλα λειθάδια, σπου τρέφονται πολλά βόδια, χοίροι, πρόβατα και κατσίκια. Στή Ρουμανία ύπαρχουν και μεγάλες πηγές μὲ πετρέλαια.

Κλίμα. Τό κλίμα τής Ρουμανίας είναι ψυχρό, άλλ' ύγιεινό-

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία γίνεται μὲ πλοΐα, που ταξιδεύουν μέσα στό Δούναβη, και μὲ πολλές σιδηροδρομικές γραμμές κι άμαξιτούς δρόμους. Κοντά στίς έκβολές τοῦ Δού-

νασθή έχει μεγάλα έμπορικά λιμάνια, Βρατίλα και Γαλάζια. Τὸ χειμώνας καμία φορά παγώνει δυούνασθης και τότε σταματάει καὶ ἡ ποταμοπλοΐα.

Κάτοικοι. Ἡ Ρουμανία ἔχει 15 ἑκατομμύρια κατοίκους. Οἱ περισσότεροι εἰναι γεωργοὶ και πολλοὶ ἔμποροι δημητριακῶν, ξυλείας ἢ ζωέμποροι και τυρέμποροι, λίγοι εἰναι βιομήχανοι και πρὸ πάντων ἀλευροβιομήχανοι. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἰ Ρουμάνοι εἰναι Ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ και λίγοι δυτικοὶ και διαμαρτυρόμενοι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας εἰναι τὸ Βουκουρέστι (κάτ. 850 χιλ.), στὸ κέντρο τῆς μεγάλης πεδιάδας τῆς Βλαχίας, κοντὰ σ' ἓνα παραπόταμο τοῦ Δούναβη, πόλη ὁραία. Στὸ Βουκουρέστι, δπως και σ' ἄλλες πόλεις τῆς Ρουμανίας, ζοῦν πολλοὶ "Ελληνες και διατηροῦν Ἑλληνικές κοινότητες μὲ Ελληνικὰ σχολεῖα. Βρατίλα (κάτ. 50 χιλ.), πόλη ἔμπορικὴ πάνω στὸ Δούναβη. Πρὸς βορράν τῆς Βρατίλας, στὸ μέρος δπου δ Σερέπης χύνει τὰ νερά του στὸ Δούναβη, βρίσκεται ἡ πόλη Γαλάζια (κάτ. 65 χιλ.). Και στὶς δυὸ αὐτὲς πόλεις κατοικοῦν πολλοὶ "Ελληνες.

Στὴ Μολδαυία πρωτεύουσα εἶναι τὸ Ιάσιο (κάτ. 100 χιλ.) κοντὰ στὸν Προύμθο, δπου δ Ἀλέξανδρος Υψηλάντης στὰ 1821 ἐκύρωξε πρῶτα τὴν Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση.

Τῆς Βεσσαραβίας πρωτεύουσα εἶναι τὸ Κίσνοβο κοντὰ στὸ Δνείστερο ποταμῷ. Στὴν Τρανσύλβανία πρωτεύουσα εἶναι τὸ ΙΚλασούσεμόργο (κάτ. 50 χιλ.) και στὴ Βουκοβίνα τὸ Τσέρνοβιτς (κάτ. 20 χιλ.).

Ἡ νοτιοανατολικὴ παραλία τῆς Ρουμανίας ἀπὸ τὸ Δούναβη μέχρι τὸν Εὔξεινο Πόντο ἀποτελεῖ τὴν πεδιήν χώρα τῆς Δούρουτσᾶς μὲ τὴν μεσόγεια πόλη Συλίστρια (κάτ. 27 χιλ.) δεξιὰ ἀπὸ τὸ Δούναβη, τὴν Κωνστάντζα (κάτ. 20 χιλ.), λιμάνι τῆς Ρουμανίας στὸν Εὔξεινο και τὸ Σουλινά στὶς ἐκθολέες τοῦ Δούναβη.

ΝΟΤΙΟΣΛΑΒΙΑ (ΣΕΡΒΙΑ)

Ἡ Νοτιοσλαβία εἶναι τὸ Βαλκανικὸ κιράτος, ποὺ βρίσκεται βορειοδυτικὰ στὴ Βαλκανικὴ Χερσόνησο κι ἔχει πρὸς

ἀνατολάς τῇ Ρουμανίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ καὶ πρὸς δυσμὰς τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος καὶ τὴν Ἰταλία. Πρὸς νότον συνορεύει μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανία καὶ πρὸς βορράν μὲ τὴν Αύστρια καὶ τὴν Ούγγαρια.

Ἡ χώρα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Νοτιοσλαβίας εἶναι δρεινὸ καὶ σκεπάζεται μὲ μεγάλα δάση, ἀπὸ δρῦς, καστανίές κι ἄλλα δένδρα, τὰ δόποια δίνουν ξυλεία καὶ βαλανίδια καὶ κάστανα. Στὰ πολλὰ καὶ καλὰ λειβάδια τῆς τρέφονται πολλὰ ποίμνια ἀπὸ πρόβατα καὶ κατσίκες. Στις πεδιάδες καλλιεργοῦνται δημητριακά, ὅσπρια, καπνός, πατάτες, λαχανικά καὶ ὀπωροφόρα δέρμδρα. Σ' ὅλα τὰ παράλια πρὸς τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος ἀπλώνονται μεγάλες βουνοσειρές, οἱ Δυναρικὲς "Αλ πεις, ποὺ χαμηλῶνουν λίγο λίγο πρὸς τὰ βαρετο-ανατολικά μέχρι τὸ Δούναβη, ὅπου ὑπάρχει ἡ μεγάλη πεδιάδα τῆς Σλαβονίας, συνέχεια τῆς μεγάλης Οὐγγρικῆς πεδιάδας. Ἱκεῖ ἐνώνονται μὲ τὸ Δούναβη οἱ μεγάλοι παραπόταμοι Σαῦσ, Δραῦσ, Δρίνος καὶ Θάϊς, δ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια.

Στὸ ὄρος Σκάρδο ἔχει τὶς πηγές του ὁ Μοράβας, τρέχει πρὸς βορράν καὶ χύνεται στὸ Δούναβη. Ὁ Ἀξιός τρέχει πρὸς νότον καὶ χύνεται στὸ Θερμαϊκὸ κόλπο.

Τὸ κλίμα. Ἡ Νοτιοσλαβία ἔχει κλίμα, ποὺ μεταβάλλεται ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ἐπειδὴ τὰ βουνὰ ἐμποδίζουν τοὺς θαλασσινοὺς ἄνεμους νὰ φτάσουν στὸ ἐσωτερικὸ καὶ οἱ πεδιάδες εἶναι ἀνοιχτὲς στοὺς βορειοὺς ἄνεμους. Τὸ χειμώνα τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ψυχρὸ καὶ τὸ καλοκαίρι πολλὲς φορὲς εἶναι πολὺ θερμό. Οἱ παράλιοι δύμως τόποι τῆς ἔχουν κλίμα μαλακό, ἀλλ' ὑποφέρουν ἀπὸ τοὺς νότιους ἄνεμους.

Κάτοικοι. Ἡ Νοτιοσλαβία κατοικεῖται ἀπὸ Σέρβους, Βοσνίους, Ἐρζεγοβινίους, Κροάτες καὶ Σλοβένους. "Ολοὶ οἱ κάτοικοι τῆς φτάνουν τὰ 14 ἑκατομ., οἱ πιὸ πολλοὶ χριστιανοὶ δρθόδοξοι.

Συγκοινωνία. Ἡ Νοτιοσλαβία συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὴν Εύρωπη καὶ μὲ ὅλα τὰ Βαλκανικὰ κράτη καὶ μὲ ποταμόπλοια στὸ Δούναβη.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Νοτιοσλαβίας εἶναι τὸ Βελι-

γράδι (κάτ. 150 χιλ.), στὸ μέρος ποὺ ὁ Σαῦος ἐνώνεται μὲ τὸ Δούναβη, στὴ μέση τῆς μεγάλης πεδιάδας. Ἀπὸ τὸ Βελιγράδι περνάει ὁ Εύρωπατίκὸς σιδηρόδρομος. Σ' αὐτὴ τὴν πόλη οἱ Τούρκοι σκότωσαν τὸ Ρήγα Φεραίο μὲ τοὺς σύντροφους του. Πρὸς νότον τοῦ Βελιγραδίου βρίσκεται ἡ πόλη Νίσσα (κάτ. 25 χιλ.), ὅπου ἔγεννήθη ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Ἐκεῖ ὁ Εύρωπατίκὸς σιδηρόδρομος χωρίζεται σὲ δύο γραμμές, ἡ μία διευθύνεται πρὸς τὴ Σόφια κι ἀπὸ κεῖ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολη· καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὴν Ἀθήνα.

Χάρτης τῆς Σερβίας (Νοτιοσλαβίας).

Στὴ βόρεια Μακεδονία εἶναι τὰ Σκόπια (κάτ. 60 χιλ.) στὸν Ἀξιὸ ποταμό. Ἡ πόλη συγκοινωνεῖ διὰ τοῦ Εύρωπατίκοῦ σιδηροδρόμου μὲ τὸ Βελιγράδι καὶ τὴ Θεσσαλονίκη. Νοτιώτερα, σὲ πολὺ εὔφορη πεδιάδα βρίσκεται τὸ Μοναστήρι (Βιτώλια, κάτ. 70 χιλ.), ὅπου κατοικοῦν πολλοὶ "Ελληνες. Ἡ πόλη συγκοινωνεῖ μὲ τὴ Θεσσαλονίκη διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης — Φλωρίνης — Μοναστηρίου. Νοτι-

δυτικά τοῦ Μοναστηριοῦ εἶναι ἡ λίμνη Πρέσπα, ποὺ ἡ μικρὴ ἀνήκει στὴν Ἑλλάδα. Στὰ Ἑλληνικὰ σύνορα εἶναι ἡ πόλη Γέυγελή, δεξιὰ ἀπὸ τὸν Ἀξιό καὶ ἡ Δοϊράνη ἀριστερά.

Στὴν Βοσνία σπουδαιότερη πόλη εἶναι τὸ Σεράγεβο (κάτ. 50 χιλ.). Ἀπ' αὐτὴ περνάει ὁ σιδηρόδρομος, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Βελιγράδι καὶ φτάνει στὰ παράλια τῆς Ἀδριατικῆς θάλασσας.

Πόλη τῆς Ἐρζεγοβίνης εἶναι ἡ Μοστάρη (κάτ. 20 χιλ.)

Στὸ Μαυροβούνιον, ποὺ ἀποτελοῦσε ἄλλοτε ίδιαίτερο βασίλειο, πρωτεύουσα εἶναι ἡ μικρὴ πόλη Κεττίγνη (κάτ. 6 χιλιαδες).

Ἡ Δαλματία, ποὺ βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν καὶ εἶναι πρὸς δυσμάς τῶν Δυναρικῶν "Αλπεων, σπουδαιότερες πόλεις ἔχει τὴ Ζάρα καὶ στὰ νότια παράλιά της τὸ Κάταρο.

Στὴν Κροατία κυριώτερη πόλη εἶναι ἡ ὥραία Ἀγράμη (Ζάγκρεμπ) (κάτ. 100 χιλ.) ἐπάνω στὴ δεξιὰ ὅχθη τοῦ Σαύου.

Στὴν Σλαβονία εἶναι ἡ Θηρεσιούπολη (κάτ. 90 χιλ.), κοντά στὰ Ούγγρικὰ σύνορα. Ἐχει μεγάλη κτηνοτροφία. Ὄλες οἱ παραπάνω πόλεις συγκοινωνοῦν μεταξύ τους μὲ σιδηρόδρομο.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα εἶναι μοναρχία συνταγματικὴ μὲ βουλή.

A L B A N I A

Στὰ βορειοδυτικὰ τῆς Ἑλλάδας κι ἀνάμεσα σ' αὐτὴ καὶ στὴ Νοτιοσλαβία, βρίσκεται τὸ μικρὸ κράτος τῆς Ἀλβανίας, στὰ δυτικὰ παράλια τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἡ Ἀλβανία ἀπὸ τὴ δυτικὴ πλευρά της βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσα, συνορεύει δὲ πρὸς νότον καὶ ἀνατολάς μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τὰ βορειοανατολικὰ μὲ τὴ Νοτιοσλαβία.

Ἡ χώρα. Ἡ Ἀλβανία εἶναι χώρα ὀρεινὴ καὶ σκεπάζεται δλόκληρη μὲ ἄγρια βουνά ποὺ ἀφίνουν μεταξύ τους βαθιές κοιλάδες ποὺ ἀνάμεσά τους περνοῦν δρμητικοὶ ποταμοί. Τὰ ψηλότερα βουνά της εἶναι τὰ Κανδαρούΐα μὲ μεγάλα δάση καὶ τὰ Κεραύνια. Στὸ βόρειο μέρος τῆς Ἀλβανίας περνάει ὁ Δρίνος ποταμός, ποὺ ἔχει τὶς πηγές του στὴν

Ο χρίδα, λίμνη τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας καὶ χύνεται στὴν Αδριατικὴ θάλασσα. Στὰ βόρεια ἀπὸ τὶς ἐκβολές τοῦ Ἀώου ὑπάρχει πεδιάδα μὲν μεγάλο ἔλαιωνα. Στὶς κοιλάδες καὶ τὶς πλευρές τῶν βουνῶν ὑπάρχουν πολλὰ καὶ καλὰ λειθάδια, δῆπον βόσκουν πολλὰ κοπάδια ἀπὸ γῆδια καὶ πρόβατα. Γι' αὐτό, τὸ σπουδαιότερο εἰσόδημα τῆς Ἀλβανίας εἶναι τὰ ζῶα, τὰ μαλλιά καὶ τὸ τυρί. Βγάζει μάκομη καὶ λίγα δημητριακά, λάδι καὶ καπνά.

Τὸ κλίμα. Η Ἀλβανία στὰ δρεινὰ μέρη ἔχει κλίμα ψυχρό καὶ υγιεινό καὶ στὰ χαμηλά θερμό.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι χριστιανοὶ ὄρθδοξοι καὶ πρὸς βορράν Καθολικοὶ καὶ Μωαμεθανοὶ πολλοὶ σ' ὅλα τὰ μέρη. ἔγκατεσπαρμένοι. Οἱ Μωαμεθανοὶ Ἀλβανοὶ μὲ τοὺς Τούρκους ἐπροξένησαν πολλὲς φορές μεγάλες καταστροφές στοὺς Ἐλληνες. Κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἀποτελούσαν τὸν καλύτερο στρατὸ τοῦ Σουλτάνου. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐλεύθερης Ἀλβανίας εἶναι 800 χιλ. βοσκοί καὶ γεωργοί.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας εἶναι τὰ Τίρανα, μικρὴ πόλη, καὶ ἐπίνειό της τὸ Δυρράχιο (κάτ. 25 χιλ.), στὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος. Ἀλλες πόλεις εἶναι ἡ Σκόρδα (Σκούταρι) μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ Δυρράχιο στὴν βόρεια Ἀλβανία. ἡ Αύλωνα, παράλια πόλη στὴ νότια Ἀλβανία μὲ καλὸ λιμάνι τὸ Αιργυρόκαστρο πρὸς νότον καὶ ἡ Κορυτσά στὴ βόρεια ἀνατολική Ήπειρο.

B'. ΙΤΑΛΙΑ

Πρὸς δυσμὰς τῆς Ἐλληνικῆς Χερσονήσου ἀπὸ τὰ Βορειοδυτικὰ πρὸς τὰ Νοτιοανατολικὰ ἀπλώνεται στὴ Μεσόγειο ἀνάμεσα στὴν Ἀδριατικὴ καὶ στὴν Τυρρηνικὴ θάλασσα, μία στενὴ καὶ μακριὰ χερσόνησος μέχρι τὸ Ἰόνιο πέλαγος. Η χώρα σχίζεται πρὸς νότον σὲ δυο μικρότερες χερσονήσους, ποὺ σχηματίζουν στὴ μέση τὸν εύρυχωρο κόλπο τοῦ Τάραντα. Η χερσόνησος αὐτὴ λέγεται Ἡ ταλικὴ καὶ οχηματίζει μαζὶ μὲ φένα μέρος ἀπὸ τὸν κάρμο τῆς Εύρώπης, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὶς μεσημερινὲς πλευρές τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων, τὸ

κράτος ήσις Ἰταλίας. Σ' αύτὸ τὸ κράτος ἀνήκουν καὶ τὰ δύο μεγάλα νησιά τῆς Δυτικῆς Μεσόγειας θάλασσας, ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία καὶ ἄλλα μικρά, δπως ἡ Ἐλβα κι ἄλλα.

Ἡ Ἰταλία συνέρευε βορειοδυτικὰ μὲ τὴν Γαλλία, πρὸς

Χάρτης τῆς Ἰταλίας

Βορρὰν μὲ τὴν Ἐλβετία καὶ τὴν Αὐστρία καὶ βορειοανατολικὰ μὲ τὴν Νοτιασλαβία.

“Ολη ἡ βορεινὴ καὶ βορειοδυτικὴ πλευρά της κλείνεται ἀπὸ τίς κεντρικές Ἀλπεις, τὰ ψηλότερα βουνά τῆς Εύρωπης

μὲ τὴν ψηλότερη κορυφή, τὸ Λευκὸ "Ορος. Οἱ δρόμοι, ποὺ χρησιμεύουν γιὰ τὴ συγκοινωνία τῆς Ἰταλίας μὲ τὰ ἄλλα κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, διασχίζουν τὶς βαθιές κοιλάδες τῶν "Αλπεων. Ἀπὸ τὶς κοιλάδες αὐτές οἱ σπουδαιότερες εἶναι ἡ κοιλάδα τοῦ Σεμπλόν, τοῦ Ἀγίου Βερνάρδοι, ὅπου ὑπάρχει τὸ μωναστήρι τοῦ Ἀγίου μὲ τοὺς περίφημους σκύλους του καὶ ἡ κοιλάδα τοῦ Ἀγίου Γοτθάρδοι. Κάτω ἀπὸ τὸν "Αγ. Γοτθάρδο, περνάει ὑπόγειος σιδηρόδρομος, ποὺ συγκοινωνεῖ τὴν Ἰταλία μὲ τὴν Ἐλβετία. Οἱ δρόμοι ποὺ περνοῦν ἀπὸ τὶς "Αλπεις εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνοι, γιατὶ πολλὲς φορὲς σχηματίζονται χιονοστρόβιλοι καὶ τὰ χιόνια σκεπάζουν κι αὐτοὺς καὶ τοὺς διαβάτες.

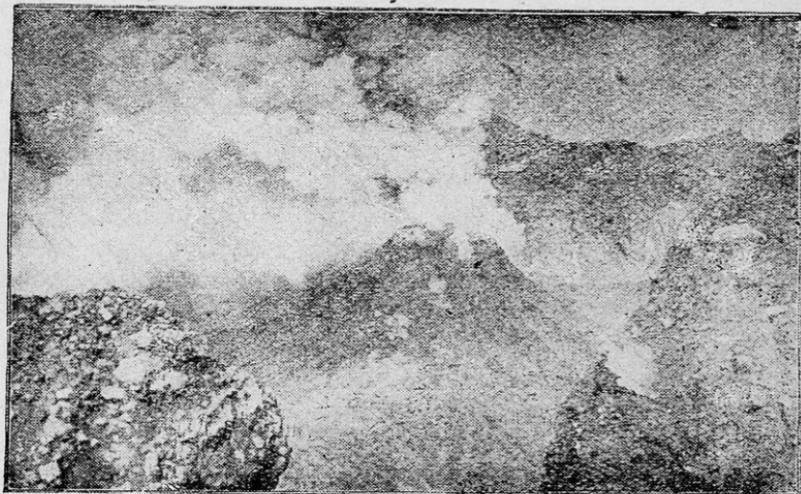
Στὸ Σεμπλόν δ σιδηρόδρομος περνάει μέσ' ἀπὸ μιὰ μεγάλη σήραγγα, ποὺ εἶναι ἡ μεγαλύτερη στὸν κόσμο (μῆκος 20 χιλιόμετρα σχεδόν).

Η χώρα. Στὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὅποιο ἀρχίζει ἡ χερσόνησος σχηματίζονται δυού κόλποι· δικόλπος τῆς Γένουσας πρὸς τὸ βορειοδυτικὸ κι δικόλπος τῆς Βενετίας στὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα. Στὸ Ἰόνιο ὅπου τελειώνει ἡ χερσόνησος εἶναι δικόλπος τοῦ Τάραντα, ποὺ τὸν κλείνουν γύρω δυού μικρότερες χερσόνησες, ἡ Καλαμάρια πρὸς τὸ μέρος τῆς Σικελίας καὶ ἡ Ἀπούλια πρὸς τὸν Ἀλβανία. Ανάμεσα στὴν Ἀπούλια καὶ στὴν Ἀλβανία σχηματίζεται διπορθμὸς τοῦ Ὄτραντου, ποὺ ἔνωνει τὸ Ἰόνιο μὲ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος. Στὴ νότια ἀκρη τῆς ἄλλης χερσονήσου, ἡ Καλαθρίας, ὑπάρχει ἡ νῆσος Σικελία, ποὺ ἔχει σχῆμα τριγωνικό. Ανάμεσα στὴ Σικελία καὶ στὴν Καλαθρία σχηματίζεται διπορθμὸς τῆς Μεσσήνης, ποὺ ἔνωνει τὸ Τυρρηνικὸ μὲ τὸ Ἰόνιο πέλαγος.

Ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Γένουσας, ὅπου τελειώνουν οἱ Δυτικὲς "Αλπεις, ἀρχίζει ἡ βουνοσειρὰ τῶν Ἀπεννίνων καὶ διευθύνεται νοτιοανατολικὰ καὶ τελειώνει στὴν Καλαθρία. Ανάμεσα σ' αὐτές καὶ στὰ παράλια ὑπάρχουν πεδιάδες πολὺ εὔφορες, καλλιεργημένες, μὲ ἀμπέλια κι ἔλιές. Στὸ νοτιοδυτικὸ μέρος πρὸς τὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος εἶναι τὸ ἐνεργὸ ἡφαίστειο Βεζούθιος, ποὺ στὰ 79 μ. Χ. κατέχωσε μὲ τὴ λάσθα τοὺς πόλεις Ἡράκλειο καὶ Πομπήια. Στὴ νῆσο Σικελία βρίσκεται

τὸ ἡφαίστειο Αἴτνα (3.300 μέτρα), τὸ δποῖο ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ παθαίνει ἔκρηξεις.

Πρὸς τὰ νότια τῶν "Αλπεων μέχρι τὰ Ἱαπέννινα καὶ ἀπὸ τίς ἀνατολικὲς "Αλπεις μέχρι τὸν κόλπο τῆς Βενετίας ἀπλώνεται ἡ μεγάλη πεδιάδα τοῦ Πάσου, ἡ εὔφορώτερη πεδιάδα τῆς Εύρωπης. Ο Πάδος ποταμὸς πηγάζει ἀπὸ τίς "Αλπεις καὶ χύνεται στὸν κόλπο τῆς Βενετίας. Στὸν Πάδο ταξιδεύουν ἀτμόπλοια καὶ ἄλλα πλοῖα ποὺ φορτώνουν τὰ πλούσια προϊόντα τῆς εύτυχισμένης αὐτῆς πεδιάδας καὶ τὰ μεταφέρουν στὴ Βενετία. Ή πεδιάδα αὐτὴ λέγεται καὶ Λομβαρδία.

'Ο κρατήρας τοῦ Βεζουβίου

Δια. Σ' αὐτὴν καλλιεργεῖται σιτάρι ἀραβοσίτι, λινάρι, βαμπάκι, ρύζι κι ἄλλα. Οἱ Ἰταλοὶ μὲ μεγάλη τέχνη κι ἐπιμέλεια καλλιεργοῦν τὴν εὔφορη αὐτὴ πεδιάδα, ποὺ δμοιάζει μὲ ἀπέραντο κῆπο μὲ δπωροφόρα δέντρα, μωρεύδεντρα, λαχανικά ἀνθη καὶ σπαρτά.

Σ' ὅλη τὴ δυτικὴ παραλία τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου ὑπάρχουν μικρότερες καὶ πολλές εὔφορες πεδιάδες γεμάτες ἀπὸ ἀμπελῶνες κ. ἐλαιῶνες, δπως εἶναι ἡ πεδιάδα τῆς Τοσκάνης ἀπὸ τὴν ἐποία περνάει δ "Αρνος ποταμός, ἡ πεδιάδα

τῆς Ρώμης, όπου τρέχει δ Τίθεται ποταμός καὶ ἡ εὔφορη πεδιάδα τῆς Καμπανίας «Παράδεισος τῆς Εύρωπης». ποὺ βγάζει ἄφθονο κι ἐκλεκτὸ κρασί.

Κλίμα. Η Ἰταλία ἔχει θάλασσινό κλίμα καὶ πολὺ εὐχάριστο. Μόνον στις βορεινὲς καὶ ψηλές χῶρες τῆς ἔχει κλίμα πολὺ ψυχρό.

Κάτοικοι. Οι κάτοικοι τῆς Ἰταλίας εἰναι 40 ἑκατομμύρια, καθολικοὶ στὸ θρῖσκευμα. Εἶναι καλοὶ γεωργοὶ καὶ ψαράδες, ἀλλὰ καὶ στὰ γράμματα, τις ἐπιστῆμες καὶ τὴ βιομήχανίας ἔχουν προοδέψει πολύ. Ἀγαποῦν πολὺ τὴν μουσικὴ καὶ τὴ ζωγραφική.

Η Ἰταλικὴ χεραρόνησος πρὶν ἀπὸ τὰ 1861 ἦταν διαιρεμένη σὲ πολλὰ ἀνεξάρτητα μικρὰ κράτη. Ἀπὸ τὰ 1861 δύμασ· ἐνώθηκαν ὅλα κι ἀποτέλεσαν τὸ σημερινὸ βασίλειο τῆς Ἰταλίας. Τὸ νέο κράτος ἀπὸ τότε προόδεψε κι ἔγινε ἔνα ἀπὸ τὰ μεγάλα κράτη τῆς Εὐρώπης. "Υστερ" ἀπὸ πὸν Εύρωπαϊκὸ ιπόλεμο πῆρε ἀπὸ τὴν Αὐστρία τὴν περιφέρεια τοῦ Τυρόλου καὶ τῆς Τεργέστης.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας εἶναι ἡ Ρώμη (κάτ. 950 χιλ.), πόλη χτισμένη δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ τὸν Τίθερη ποταμό, όπου μποροῦν νὰ πλέουν μικρὰ πλοῖα. Η σημερινὴ Ρώμη εἶναι χτισμένη στὸ ἴδιο μέρος, ποὺ ἦταν ἡ παλιὰ Ρώμη, ἡ πρωτεύουσα τῆς τότε μεγάλης αὐτοκρατορίας. Η πόλη αὕτη, ὅπως καὶ ἡ Ἀθήνα εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἐρείπια ἀρχαίων ναῶν, ἀνακτόρων, θεάτρων καὶ ἀλλων μνημείων, ποὺ δείχνουν τὸ ἀρχαῖο μεγαλεῖο τῆς. "Ενα ἀπὸ τὰ νεώτερα μεγάλα χτίρια εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἅγιου Πέτρου. Κοντὰ στὸν "Άγιο Πέτρο εἶναι τὸ Βατικανό, ἡ τὸ ἀνάκτορο ποὺ μένει δ Πάπας, δ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν καθολικῶν. μὲ τοὺς ἀνώτερους κληρικούς, τοὺς Καρδιναλίους καὶ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Παπικοῦ κράτους ποὺ εἶναι γύρω στὸ Βατικανό.

Στὴν παραλία τῆς Καμπανίας καὶ σὲ θαυμάσια τοποθεσία βρίσκεται ἡ μεγαλύτερη πόλη τῆς Ἰταλίας, ἡ Νεάπολη (κάτ. 985 χιλ.) μὲ καλὸ λιμάνι. Στὴν παραλία ποὺ εἶναι ἀπέναντι ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Νεάπολης καὶ σ' ἀπόσταση 8 χιλιομέτρων βρίσκεται τὸ ἡφαίστειο Βεζούβιος, ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ διποίου βγαίνει ἀδιάκοπα καπνός.

Στὰ νοτιοανατολικά παράλια, ἐκεῖ ποὺ ἀρχίζει ή Ἀδριατική θάλασσα, εἶναι τὸ Πρίντεζι, ἐμπορικὸ λιμάνι, στὸ δόποιο τελειώνει ὁ σιδηρόδρομος Παρισίων — Σεμπλόν· εἶναι τὸ πιὸ πλησιέστερο στὴν Ἑλλάδα Εύρωπαϊκὸ λιμάνι. Στὰ παράλια τῆς Ἀδριατικῆς ἄλλῃ πόλῃ εἶναι ή Ἀγκώνα μὲ λιμάνι ἐμπορικό.

Στοὺς βορειοδυτικοὺς πρόποδες τῶν Ἀπεννίνων βουνῶν βρίσκεται ή ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλη Βολωνία (κάτ. 250 χιλ.). Ἀπ' αὐτὴν περνάει ὁ σιδηρόδρομος τῶν Παρισίων—Σεμπλόν γιὰ τὴν Ἀγκώνα καὶ τὸ Πρίντεζι. Στὰ βορειοανατολικὰ παράλια τῆς Λομβαρδίας εἶναι ή ὡραία πόλη Βενετία (κάτ. 260 χιλ.), χτισμένη πάνω σὲ τρία μεγάλα νησιὰ κι ἔκατό καὶ πλέον μικρά, ποὺ βρίσκονται στὸ ρηχὸ κόλπο τῆς. Ἀντὶ γιὰ δρόμους ἔχει 150 καὶ πλέον διώρυγες, διου πηγαινοέρχονται διαρκῶς γόνδολες, δηλαδὴ βάρκες ποὺ ἐκτελοῦν τὴν συγκοινωνία τῆς Βενετίας. Κέντρο τῆς πόλης εἶναι ή πλατεία τοῦ Ἀγίου Μάρκου καὶ τὸ ὡραιώτατο χτίριο τῆς, ή ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Μάρκου. Ἡ Βενετία ἦταν ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Ἰσχυρῆς Ἱενετικῆς δημοκρατίας καὶ τὸ μεγαλύτερο ναυτικὸ κι ἐμπορικὸ κράτος τῆς Μεσογείου.

Στὰ παράλια τοῦ κόλπου τῆς Γένουας στὴ Μεσόγειο εἶναι ή πόλη Γένουα ή Γένοβα (κάτ. 645 χιλ.), ή πρώτη ἐμπορικὴ πόλη τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ καλύτερο λιμάνι. Στὴ Γένουα γεννήθηκε ὁ Κολόμβος, ποὺ ἀνακάλυψε τὴν Ἀμερική. "Οπος ή Βενετία, ἔτσι καὶ ή Γένουα ἦταν ἄλλοτε Ἰσχυρὴ ναυτικὴ δημοκρατία. Οἱ Γενουώνιοι ἦσαν οἱ μεγαλύτεροι ἔχθροι τῶν Βενετῶν.

Στὴν πλούσια πεδιάδα τῆς Λομβαρδίας κοντὰ στὸν Πάδο ὑπάρχει ή ὡραία πόλη Φλωρεντία (κάτ. 320 χιλ.), ή πατρίδα τοῦ μεγάλου ζωγράφου Μιχαήλ Ἀγγέλου. "Εχει ἐργοστάσια γιὰ μεταξωτὰ κι ἄλλα ὑφάσματα καὶ φάθινα καπέλα.

Στὴν πλούσια πεδάδα τῆς Λομβαρδίας κοντὰ στὸν Πάδο εἶναι τὸ Μιλάνο (κάτ. 975 χιλ.), ή μεγαλύτερη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλη τῆς Ἰταλίας. Ἡ μητρόπολη τοῦ Μιλάνου εἶναι θαυμάσιο κτίριο ἀπὸ λευκὸ μάρμαρο.

Πρὸς τὸ ἀνατολικά τῆς Βενετίας, στὸ βάθος τῆς Ἀδριατικῆς θάλασσας, βρίσκεται ή παράλια πόλη Τεργέστη (κάτ. 250 χιλ.). Εἶναι μεγάλο ἐμπορικὸ λιμάνι ὅλης τῆς κεντρικῆς

Εύρωπης στήν Ἀδριατική. Τὴν περιφέρεια τῆς Τεργέστης καὶ τῆς χερσονήσου τῆς πόλης Πόλας τὴν κατεῖχε ἡ Αὐστρία μέχρι τὰ 1918.

Νησιά τῆς Ἰταλίας

1) **Η Σικελία.** Ἡ Σικελία εἶναι ἔνα ἀντίδι τὰ μεγαλύτερα νησιά τῆς Μεσόγειας θάλασσας. Εἶναι στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Καλαβρίας κι ἔχει πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸ τῇ χερσόνησο τῆς Τύνιδας πολὺ κοντά. Ἀνάμεσα Τύνιδας καὶ Σικελίας ἡ Μεσόγειος στενεύει πολὺ. Ἡ χώρα εἶναι ὀρεινὴ μὲν μικρὲς πεδιάδες καὶ κοιλάδες πολὺ εὔφορες. Στὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς βρίσκεται τὸ ἥφαιστειο Αἴτνα. Στὴ βορεινὴ παραλίαν τῆς Σικελίας εἶναι ἡ πόλη Πάνορμος ἡ Πατέραρμο (κάτ. 400 χιλ.) καὶ στὴν ἀνατολικὴ ἡ Μεισσήνη (κάτ. 210 χιλ.) ποὺ τὴν ἔχτισαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους "Ελληνες ἀπὸ τῇ Μεσσηνίᾳ. Στοὺς πρόποδες τῆς Αἴτνας ὑπάρχει ἡ πόλη Κατάνη (κάτ. 300 χιλ.).

Στὴ Σικελία καὶ τῇ νότιᾳ Ἰταλίᾳ στὰ παλιὰ χρόνια οἱ "Ελληνες εἶχαν πολλὲς ἀποικίες καὶ γι' αὐτὸ δνόμαζαν τὴ χώρα αὐτὴ Μεγαληνή· Ελλαδα.

2) **Η Σαρδηνία.** Ἡ Σαρδηνία εἶναι νῆσος δλίγο μικρότερη ἀπὸ τὴ Σικελία. Τὸ ἔδαφός της εἶναι γεμάτο βράχους καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχει πολλοὺς κατοίκους, δπως ἡ Σικελία. Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ πόλη Καλαρρηνία (κάτ. 60 χιλ.).

Πρὸς νότο τῆς Σικελίας βρίσκεται τὸ νησί Μελίτη (Μάλτα), ποὺ εἶναι στὴν ἔξουσία τῆς Ἀγγλίας. Σ' αὐτὴν ἡ Ἀγγλία ἔχει μεγάλο πολεμικὸ ναύσταθμο. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικὴ βασιλεία μὲ βουλή.

Η Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος

"Απὸ τὶς τρεῖς νότιες χερσόνησες τῆς Εύρωπης, ἡ δυτικὴ λέγεται Πυρηναϊκή, ἡ ὁποία βρέχεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς νότο ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ πρὸς δυσμὰς ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὥκεανό. "Απὸ τὴν ἄλλη Εύρωπη χωρίζεται μὲ μιὰ βουνοσειρὰ τὰ πυρηναῖα ὅρη. "Εχει σχῆμα σχεδὸν τετραγώνου καὶ δύο ἀκρωτήρια στὸν Ἀτλαντικὸ ὥκεανό, τὸ ἀκρωτήριο Φινιστέριον βορειοδυτικὰ καὶ τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Ἀ-

γίου Βικεντίου πρός τὰ νοτιοδυτικά. Τὸ ἀκρωτήριο Ταρίφα εἶναι τὸ νοτιώτατο ἄκρο τῆς καὶ σχηματίζει τὸν Πορθμὸν Γιθραλτάρ μὲ τὴν ἀπέναντι παραλία τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ χώρα. Ἡ χερσόνησος αὕτη εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δρεινή. Στὸ στενὸ μέρος τῆς ξηρᾶς τῆς, ποὺ ἔνώνεται μὲ τὴ Γαλλία, ἀπὸ τὸ Γασκωνικὸν κόλπον μέχρι τὴ Μεσόγειο θάλασσαν ἀπλώνονται τὰ Πυρηναῖα, μία δροσειρά ποὺ ἡ ψηλότερη κορυφὴ τῆς εἶναι 3.400 μέτρα. Στὸ νότιο μέρος πρὸς τὴ Μεσόγειο θάλασσαν εἶναι ἡ μακριὰ καὶ ψηλὴ δροσειρά τῆς Σιέρα Νεβάδα καὶ στὴ θάλασσα, ἔχει κλίμα ἀφρικανικὸν (θερμὸν), κι ἀφρικανικὰ προϊόντα. Εύδοκιμεῖ ἔδω πολὺ τὸ ἀμπέλι, κι ἄλλα ἀφρικανικὰ φυτά. Πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τὰ Κανταβρικὰ ὅρη κλείνουν τὴ χερσόνησον ἀπὸ τὴ θάλασσαν. Ἀνάμεσα στὶς δυο αὐτὲς δροσειρές πρὸς βορράν καὶ στὴ Σιέρα Νεβάδα πρὸς νότον, περικλείνεται τὸ μεγάλο κεντρικὸν δροπέδιο τῆς Καστιλίας, τὸ ὅποιο πάλι χωρίζουν τὰ βουνά τῆς Καστιλίας σὲ δύο, σὲ νότιο καὶ σὲ βόρειο. Πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τὸ κεντρικὸν δροπέδιο ὁρίζεται ἀπὸ τὴν Σιέρα Μορένα, ποὺ δνομάζεται ἔτσι γιατὶ ἔχει δάση ἀπὸ δέντρα πυκνὰ καὶ ἀειθαλῆ μὲ βαθὺ χρῶμα. Μεταξὺ τῆς Σιέρας Μορένας καὶ τῆς Σιέρας Νεβάδας, τὸ βαθύπεδο τῆς Ἀνδαλουσίας διαρρέει ὁ Γουαδαλκιβήρ (δηλαδὴ μεγάλος ποταμός). Ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι μαλακὸ καὶ ἡ χώρα παράγει πολλοὺς καρπούς ἀπὸ ἔκείνους ποὺ παράγονται καὶ στὴν Ἀφρική. Ὁ Γουαδαλκιβήρ πηγάζει ἀπὸ τὴ Νεβάδα καὶ χύνεται στὸν κόλπο τῶν Γαδείρων. Στὸν ἴδιο κόλπο χύνεται κι ὁ ποταμὸς Γουαδιάνας, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ βουνά τοῦ Τολέδου καὶ τὸ κεντρικὸν δροπέδιο. Πρὸς βορράν τῶν βουνῶν τοῦ Τολέδου βρίσκεται ἡ βαθιὰ κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Τάγου, ποὺ χύνεται στὸ κόλπο τῆς Λισσαθώνας στὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανό. Ἀπὸ τὸ βόρειο δροπέδιο πηγάζει ὁ Δουῆρος (Δοῦρος), ποὺ τρέχει πρὸς δυσμάς καὶ χύνεται κι αὐτὸς στὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανό. Στὰ βορειοαντολικὰ ὑπάρχει τὸ βαθύπεδο τῆς Ἀραγωνίας, ὅπου τρέχει ὁ Ἔβρος ποταμός, ποὺ ἔχει τὶς πηγές του στὶς Κανταβρικές ἀλπεῖς καὶ χύνεται στὴ Μεσόγειο θάλασσαν.

Στὴν Πυρηναϊκὴ χερσόνησο, ποὺ λέγεται καὶ Ἰ比利κή, ὑπάρχουν δύο κράτη: ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία.

1. Η ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἡ Ἰσπανία πιάνει σχεδὸν ὅλη τὴν χερσόνησο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δυτικὸ μέρος τῆς. Εἶναι τριπλάσια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ συνορεύει πρὸς βορράν μὲ τὴν Γαλλία καὶ τὴν Βισκαϊκὴν θάλασσαν πρὸς δυσμάς κατὰ τὸ πιὸ πολὺ μέρος συνορεύει μὲ τὴν Πορ-

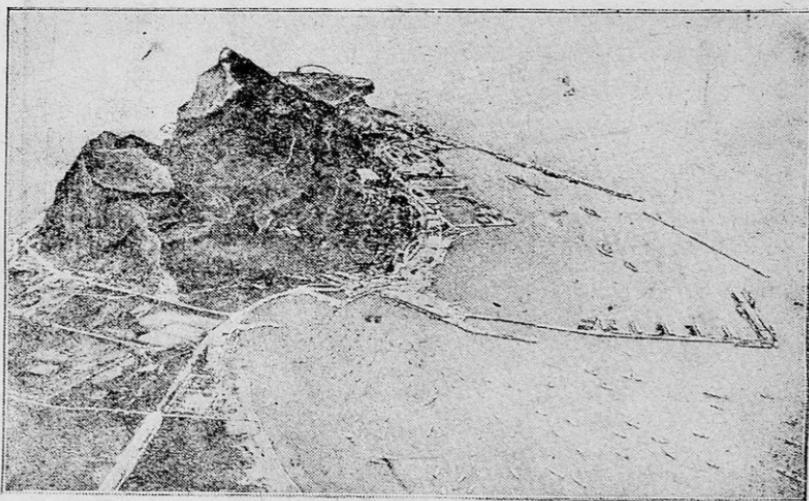
τογαλία καὶ λίγο πρὸς βορράν βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὥκεανό. Στὰ νοτιοδυτικὰ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὥκεανό καὶ στὰ νοτιοανατολικὰ ἀπὸ τὴν Μεσόγειο θάλασσαν, ὅπου τὰ νησιά Βαλεαρίδες.

Προϊόντα. Ἡ Ἰσπανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὶς ἔλιξ, τὸ λάδι καὶ τὸ κρασί. Παράγει ἀκόμη πολλὰ δημητριακά, ὅσπρια, διπωρικά καὶ φελλὸς ἀπὸ τὰ πολλὰ φελλόδενδρά της. Ἐχει καὶ πλούσια μετάλλεια μὲ σίδερο, μολύβδο,

γαλκό, ύδραργυρο κι ὅλα μέταλλα. "Εχει και πολλά λειθάρια, που βόσκουν πούθατα, γίδια κλπ.

Τὸ κλίμα. Στὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας τὸ κλίμα εἶναι μαλακό, στὸ δροπέδιο εἶναι ψυχρὸ τὸ χειμώνα καὶ πολὺ θερμὸ τὸ θέρος. Πέφτουν λίγες βροχὲς καὶ γι' αὐτὸ οἱ ποταμοί τῆς ἔχουν πολλά νερά.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰσπανίας εἶναι 22 ἐκατομμύρια, καθολικοὶ στὸ θρήσκευμα. Οἱ Ἰσπανοὶ σὲ παλαιότερα χρόνια εἶχαν πολλές ἀποικίες στὴν Ἀφρική καὶ στὴν Ἀμερική.

Τὸ Γιβραλτάρ καὶ τὸ λιμάνι του

Σήμερα δύμως κατέχουν μικρὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὰ Κανάρια νήσιά στὸν Ἀτλαντικό.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας εἶναι ἡ Μαδρίτη (κάτ. 820 χιλ.) στὸ κέντρο τῆς χερσονήσου, χτισμένη σὲ ψηλὸ δροπέδιο 800 μέτρα. "Εχει μεγαλοπρεπῆ κι ὠραῖα ἀνάκτορα καὶ πολλές πλατεῖες μὲ δημόσιους κήπους. Ἀπὸ τὴ Μαδρίτη περνάει ὁ σιδηρόδρομος, που ἔρχεται ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ τελειώνει στὸν κόλπο τῶν Γαδείρων. Κοντὰ στὴ Μαδρίτη εἶναι τὸ Τολέδο (κάτ. 20 χιλ.), παλιά πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας.

Στὴν Ἀνδαλουσία εἶναι ἡ πόλη Σεβίλλη (κάτ. 215 χιλ.), μία ἀπὸ τὶς ὡραιότερες πόλεις τῆς Ἰσπανίας. Ἐκεῖ βρίσκεται μεγαλοπρεπές Ἀραθικὸ δάνακτορο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὅποια οἱ Ἀραθες κατεῖχον τὸ νότιο τῆς Ἰσπανίας. Ἀλλες πόλεις εἶναι τὸ Γιέραλτάρ (κάτ. 30 χιλ.) χτισμένο στὴ βραχώδη παραλία, ισχυρὸ φρούριο καὶ ναύσταθμος, ποὺ τὸν ἔξουσιάζουν οἱ Ἀγγλοι γιὰ νὰ κρατοῦν τὰ στενά. Ἡ Βαλέντια ἡ Βαλέντια (κάτ. 270 χιλ.) παραλία βιομηχανικὴ πόλη στὴ Μεσόγειο. Στὰ βορειοανατολικὰ παράλια εἶναι ἡ Βαρκελώνη (κάτ. 760 χιλ.) τὸ σπουδαιότερο Ἰσπανικὸ λιμάνι πάνω στὴ Μεσόγειο. Ἐχει μεγάλο ἐμπόριο καὶ πολλὰ βιομηχανικὰ ἔργοστάσια.

Νοτιοανατολικὰ τῆς Ἰσπανίας ἀπλώνεται ἡ ὁρεινὴ χώρα τῆς Γρενάδας, δῆπου οἱ Ἀραθες εἶχαν ἰδρύσει βασίλειο τῶν Μαύρων μὲ πρωτεύουσα τὴν πόλη Γρενάδα (κάτ. 100 χιλ.). Ἐκεῖ εἶχον χτίσει τὴν Ἀλάμπρα μεγαλοπρεπές κι ὡραῖο δάνακτορο, ποὺ σώζεται καὶ σήμερα.

Συγχοινωνία. Δύο μεγάλες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ἡ μία στὸ κέντρο τῆς Ἰσπανίας καὶ ἡ ἄλλη στὴν ἀνατολικὴ παραλία τῆς κατεβαίνουν ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ περνοῦν ἀπὸ τὶς στρουδαιότερες πόλεις. Διάφορες διακλαδώσεις τῶν γραμμῶν αὐτῶν ἀπλώνονται καὶ στὶς ἄλλες πόλεις.

2. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλία κατέχει ὅλο σχεδὸν τὸ δυτικὸ μέρος τῆς Πυρηναϊκῆς χερσονήσου, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα μικρὸ μέρος πρὸς βορράν. Συνορεύει πρὸς βορράν καὶ ἀνατολικὰ μὲ τὴν Ἰσπανία καὶ πρὸς δυσμάς καὶ νότον βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὥκεανο.

Η χώρα τῆς μοιάζει μὲ τὴν Ἰσπανία καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὰ ἴδια βουνά καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους ποταμούς, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸ κεντρικὸ ὄροπέδιο τῆς Κασταλίας. Οἱ ἑπταδές καὶ οἱ κοιλάδες τῆς ἔχουν σκεπαστὴ ἀπὸ ἀμπέλια ἐλιές, πορτοκαλλιές καὶ φελόδεντρα (Δρῦς). Τὸ κρασὶ εἶναι τὸ σπουδαιότερο εἰσόδημα τῆς Πορτογαλίας.

Τὸ κλίμα τῆς Πορτογαλίας εἶναι πολὺ γλυκὸ καὶ ύγιεινό.

Οι κάτοικοι. Ἡ Πορτογαλία ἔχει 6 ἑκατομμύρια κατοί-

κους. Οἱ περισσότεροι εἰναι ἀμπελουργοὶ καὶ οἰνοποιοὶ καὶ λίγοι ναυτικοὶ. Μοιάζουν μὲ τοὺς Ἰσπανούς στὴ γλῶσσα καὶ στὰ ἔθιμά τους. Οἱ Πορτογάλοι εἰναι ἀπὸ τοὺς πρώτους Εὐρωπαίους, ποὺ ἀνακάλυψαν νέες χῶρες καὶ ἰδρυσαν ἀποικίες. 'Απ' αὐτὲς διασπροῦν ἀκόμη λίγες στὴν Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ωκεανία. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἰναι καθολικοῖ.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας εἰναι ἡ Λισσαρά
θὼν (κάτ. 530 χιλ.), παράλια πόλη στὶς ἐκβολές τοῦ Τάγου
καὶ τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς Εύρωπης. Εἰναι κτισμένη σὲ
πιολὺ ὥραία τοποθεσίᾳ, ὅπου ἡ παραλία σὲ ἀρκετὸ βάθος εἰ-
ναι γεμάτη ἀπὸ ὥραίους κήπους καὶ ἀμπέλια. Κάνει μεγάλο
ἐμπόριο καὶ βιομηχανία. Τὰ κρασιά, τὰ πορτοκάλλια καὶ τὰ
λεμόνια, οἱ φελλοὶ καὶ τὰ ὄλλα προϊόντα τῆς Πορτογαλίας
φορτώνονται στὸ λιμάνι τῆς Λισσαράθωνας.

"Αλλῃ πόλη σπουδαίᾳ στὴν Πορτογαλία εἰναι τὸ Ὁπόρτο
(κάτ. 215 χιλ.) στὶς ἐκβολές τοῦ Δουήρου ποταμοῦ. Εἰναι
πόλη ἐμπορική καὶ βιομηχανική. Τὸ σπουδαιότερο ἐμπόριό
τῆς εἰναι τὸ περίφημα κρασιὰ τοῦ Ὁπόρτο, ποὺ στέλνονται
σ' ὅλον τὸν κόσμο ὡς κρασιὰ πολυτελεῖας.

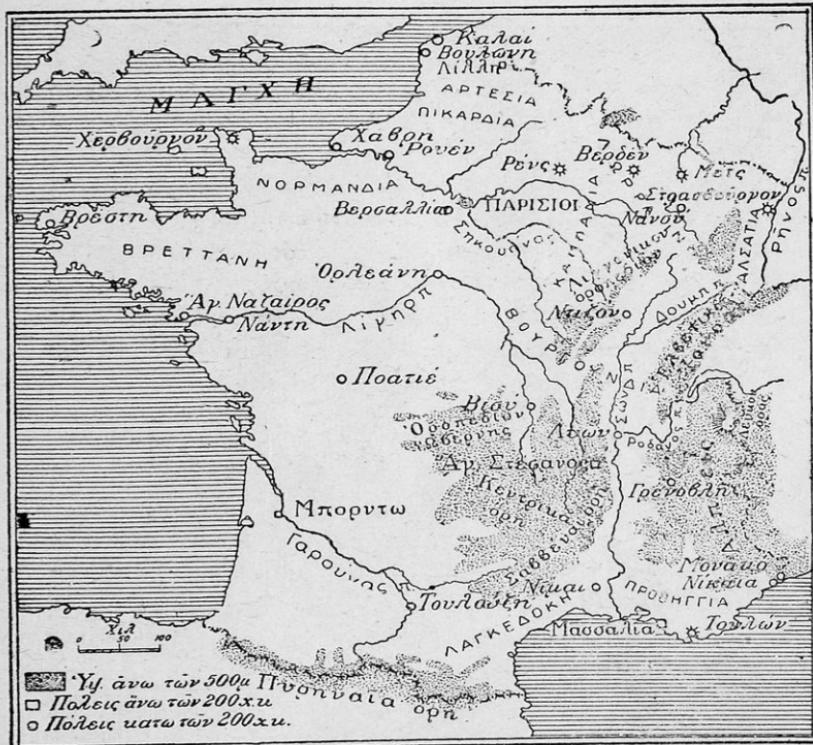
ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Γαλλία πιάνει τὸ περισσότερο δυτικὸ μέρος τῆς κεν-
τικῆς Εύρωπης. Ἀρχίζει πρὸς νότον ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα καὶ
τὸ Γασκωνικὸ κόλπο καὶ τελειώνει πρὸς βορράν στὴ θάλασσα
τῆς Μάγχης. Πρὸς νότον συνορεύει μὲ τὴν Ἰσπανία καὶ μὲ τὴ
Μεσόγειο θάλασσα, πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὴν Ηταλία, Ἐλβετία
καὶ Γερμανία, πρὸς βορράν μὲ τὸ Βέλγιο καὶ τὴ θάλασσα
τῆς Μάγχης καὶ πρὸς δυσμὰς βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ
ώκεανό.

Ἡ χώρα. Στὰ δυτικὰ παράλια μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ
τῆς Ἰσπανίας ἀνοίγεται ὁ μεγάλος Γασκωνικὸς κόλπος στὴ
βόρεια πλευρὰ ἡ παραλία τῆς Γαλλίας προχωρεῖ στὸν Ἀτλαν-
τικὸ ωκεανὸ καὶ ὀντικρίζει τὴ Βρετανικὴ χερσόνησο, ποὺ
βρέχεται πρὸς τὰ βόρεια ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης. Ἡ
θάλασσα τῆς Μάγχης στενεύει στὰ βορειοδυτικὰ καὶ σχημα-

τίζει τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαὶ ἀνάμεσα στὴ Γαλλία καὶ στὴν Ἀγγλία. Στὴ νοτιοανατολική πλευρά της πρὸς τὴ Μεσόγειο θάλασσα ἔχει τὸν κόλπο τοῦ Λέοντα. Ἀπὸ τὴν Ἰταλία καὶ τὴν Ἐλλεῖτα χωρίζουν τὴ Γαλλία οἱ Δυτικὲς "Αλπεῖς, ποὺ ἡ φηλότερη κορυφὴ τους εἶναι τὸ Λευκὸς "Οὐρος. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ποὺ εἶναι δρεινό, δῆλη ἡ ὄλλη Γαλλία εἰ-

Χάρτης τῆς Γαλλίας

ναι σχεδὸν μιὰ μεγάλη πεδιάδα, ποὺ τὴν ποτίζουν τέσσερες μεγάλοι ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ αὗτοὶ εἶναι δὲ Γαρούνας, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα καὶ χύνεται στὸν Ἀτλαντικό. Στὸ ἀνατολικώτερο μέρος δὲ Γαρούνας ἐνώνεται μὲν μιὰ μεγάλη διώρυγα, τὴ διώρυγα τῆς Μεσημβρίας, κι ἔτσι μὲ τὸν ποταμὸν αὐτό, ποὺ εἶναι πλωτός, καὶ μὲ τὴ διώ-

ρυγα ἔνώνεται δέ Ατλαντικός μέ τή Μεσόγειο θάλασσα. Στὴν κεντρικὴ πεδιάδα περνάει δέ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, δέ Λοάρ, ποὺ ἔχει τὶς πηγές του στὶς Κηθείνες καὶ χύνεται στὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανό. Ο Σηκουάνας ποτίζει τὴ βόρεια πεδιάδα καὶ χύνεται στὴ θάλασσα τῆς Μάγχης.

Πρὸς δυσμὰς τῶν δυτικῶν "Αλπεων εἶναι οἱ χαμηλέες βουνοσειρές τῶν Κηθείνων, πρὸς νότον δέ Ιούρας καὶ τὰ

Τὸ λευκὸν ὄρος

Βόσγεια βορειότερα, ποὺ σχηματίζουν μεταξύ τῶν "Αλπεων μιὰ μακριὰ καὶ μεγάλη κοιλάδα, ποὺ τὴν ποτίζει δέ Ροδανός, δέ τέταρτος ποταμὸς κατὰ τὸ μέγεθος, ποὺ ἔχει τὶς πηγές του στὴν Ἐλβετία καὶ χύνεται στὸν κόλπο τοῦ Λέοντα. Ο Ροδανὸς εἶναι πλωτὸς σ' ὅλο σχεδὸν τὸ μῆκος του. Οἱ τέσσερες αὗτοὶ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Γαλλίας ἔνώνονται

μεταξύ τους μὲ πολλές διώρυγες, ποὺ διευκολύνουν τὸ ἐμπόριο.

Πρέσ τὰ νοτιοδυτικά, στὴν παραλία τοῦ Γασκωνικοῦ κόλπου, ἀπλώνονται μεγάλες πεδιάδες ἄμμων καὶ βαλτώδεις, ποὺ φυτρώνουν μόνον καλάμια, ρίκια καὶ λίγα χορτάρια. Ἡ ἄμμος μεταφέρεται πολλές φορὲς ἀπὸ τὸν ἀέρα σὲ καλλιεργημένους τόπους καὶ προζενεῖ μεγάλες καταστροφές. Οἱ κατοικοὶ γιὰ νὰ ἀποφεύγουν τὶς καταστροφὲς ἐφύτεψαν ἀπειρα δέντρα καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο κατόρθωσαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἄμμο. Σήμερα στὰ μέρη αὐτὰ εἶναι πολὺ πυκνὰ δάση καὶ λειβάδια, ποὺ οἱ βοσκοὶ βόσκουν τὰ ζῶα τους.

Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας εἶναι πολὺ εὔφορο καὶ βγάζει δημητριακά, τὴν μεγαλύτερη παραγωγὴ κρασιοῦ ἀπὸ τὰ ἄλλα κράτη τῆς Εὐρώπης, λάδι, μετάξι καὶ τρέφει πολλὰ βόδια, ἄλογα, χοίρους, πρόβατα καὶ γίδια. Στὴ Γαλλία οἱ ἐπιστήμες, οἱ τέχνες, τὸ ἐμπόριο καὶ ἡ βιομηχανία ἔχουν ἀναπτυχθῆ σὲ μέγιστο βαθμό. Ἡ Γαλλικὴ γλώσσα εἶναι παγκόσμια.

Τὸ κλίμα. Ἡ Γαλλία ἔχει κλίμα εύκρατο καὶ ὑγιεινό.

Τὰ παράλια της, καὶ πρὸ πάντων στὴ Μεσόγειο θάλασσα, ἔχουν κλίμα μαλακὸ κι εὐχάριστο.

Οἱ κάτοικοι. Ἡ Γαλλία ἔκτὸς ἀπὸ τὶς ἀποικίες τῆς ἔχει 40 ἑκατομμύρια κατοίκους. Οἱ μισοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἐμποροὶ, βιομήχανοι κι ἐπιστήμονες. Στὸ θρήσκευμα οἱ Γάλλοι εἶναι χριστιανοὶ καθολικοί.

Ἡ συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία στὴ ἵστατην πάρα πολλὴ πυκνή. Πολλές σιδηροδρομικὲς γραμμές, διώρυγες καὶ δρόμοι ἔχουν κατασκευαστῆ γιὰ τὴ συγκοινωνία τῆς χώρας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι τὸ Παρίσι (κάτ. 3 ἑκατομ.). Εἶναι ἡ ὡραιότερη πόλη τοῦ κόσμου. Ἐχει πολλοὺς ὡραίους δημόσιους κήπους, μεγάλες καὶ πλατιές άδούς καὶ ύπογειους σιδηροδρόμους. Στὶς κεντρικὲς άδούς υπάρχουν μεγάλα κι ὡραῖα καταστήματα. Τὸ Παρίσι ἔκτὸς ἀπὸ τὴ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία ἔχει συγκοινωνία καὶ μὲ πλοῖα, ποὺ πλέουν μέσα στὸν ποταμὸ Σηκουάνα, ποὺ περνάει ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν πόλη. Κοντὰ στὸ Παρίσι βρίσκεται ἡ ἔξοχη πόλη Βερσαλλίες (κάτ. 65 χιλ.). Ἐκεῖ εἶχαν τὰ ἀνάκτορά τους οἱ ἄλλοτε βασιλιάδες τῆς Γαλλίας.

Στὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, ποὺ ἔνώνεται μὲ τὸν παραπόταμο Σόν, εἶναι ἡ ὁραία πόλη Λυών (κάτ. 600 χιλ.). Ἐκεῖ διασταυρώνονται οἱ δρόμοι τῆς βόρειας καὶ νότιας Γαλλίας μὲ τοὺς δρόμους τῆς Ἑλθετίας. Ἐχει πολλὰ ὑφαντουργεῖα, ποὺ κατασκευάζουν μεταξωτὰ ὑφάσματα, ἐργοστάσια δερμάτων καὶ γουναρικῶν καὶ πολλά ἐμπορικά καταστήματα κοντά στὶς ἐκβολές τοῦ Ροδανοῦ εἶναι ἡ πόλη Μασσαλία (κάτ. 625 χιλ.). Ἡ Μασσαλία εἶχε χτιστῇ σὲ παλιὰ ἐποχὴ ἀπὸ Ἑλληνες. Ἡταν ἀποικία τῆς παλιᾶς Φώκιας καὶ σήμερα ἀκόμη κατοικοῦν σ' αὐτῇ πολλοὶ Ἑλληνες. Ἡ Μασσαλία εἶναι πόλη ἐμπορική καὶ βιομηχανική καὶ τὸ μεγαλύτερο λιμάνι ἔξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς στὴ Μεσόγειο.

Παρίσι

Ἄπὸ τὴν Μασσαλία ὁ σιδηρόδρομος προχωρεῖ πρὸς ἀνατολάς, περνάει ἀπὸ τὶς παράλιες πόλεις Τούλωνα καὶ Νίκαιας καὶ μπαίνει στὴν Ἰταλία. Στὰ δυτικὰ τῆς Μασσαλίας δίπλα στὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ποὺ-διευθύνεται πρὸς τὴν Ἰσπανία, εἶναι ἡ πόλη Μούπελιέ (κάτ. 80 χιλ.), ἡ πόλη αὐτῆς ἔχει πανεπιστήμιο, ὃπου ἐσπούδασε ὁ Κοραῆς.

Στὰ δυτικὰ παράλια τῆς Γαλλίας, κοντά στὶς ἐκβολές τοῦ Γαρούνα ποταμοῦ, εἶναι ἡ παράλια πόλις Βορδώ (κάτ. 260 χιλ.). Αὐτὴ ἔχει τὸ μεγαλύτερο ἐμπόριο κρασιῶν μὲ δλες τὶς χῶρες. Στὶς ἐκβολές τοῦ Λείγηρου βρίσκεται ἡ Νάντη (κάτ. 180 χιλ.), πόλη παράλια ἐμπορική μὲ μεγάλα ναυπηγεῖα.

Στὴ θάλασσα τῆς Μάγχης παράλια πόλη εἶναι: τὸ Χερ-

Σοῦργο (κάτ. 45 χιλ.), τὸ πολεμικὸ λιμάνι τῆς Γαλλίας, ἡ Χάθρη (κάτ. 160 χιλ.), μεγάλο ἐμπορικὸ λιμάνι. Τὸ Καλαί στὸν πορθμὸ τῆς Μάγχης, ποὺ ὑπάρχει δ σταθμὸς τῶν πλοίων μὲ τὰ δποῖα κάμνουν τῇ συγκοινωνίᾳ μὲ τὴν ἀπέναντι παραλία τῆς Ἀγγλίας.

Στὴν Βόρεια Γαλλία εἶναι ἡ Λίλλη (κάτ. 200 χιλ.), πόλη βιομηχανικὴ μὲ ἔργοστάσια λινῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Ἐπίνειο τῆς Λίλλης εἶναι ἡ Δούγκερ.

“Υστερό” ἀπὸ τὸν πρῶτο Εύρωπαϊκὸ πόλεμο ἡ Γαλλία πήρε ἀπὸ τὴ Γερμανία δύο ἐπαρχίες ποὺ ἦταν καὶ ἄλλοτε Γαλλικές, τὴν Ἄλσατία καὶ τὴν Λωραΐνη, ποὺ εἶναι πολὺ πλούσιες καὶ βγάζουν ξυλεία, δημητριακὰ καὶ κρασιά. Στὶς ἐπαρχίες αὐτὲς σπουδαιότερες πόλεις εἶναι τὸ Στρασβούργο (κάτ. 200 χιλ.) κοντά στὸ Ρήγο ποταμὸ καὶ τὸ Μετς (κάτ. 35 χιλ.) πάνω στὰ ποταμὸ Μοζέλα.

Ἡ Γαλλία ἔχεις πολλές ἀποικίες στὴν Ἀφρικὴ, στὶς Ἰνδίες, στὴν Ἰνδοκίνα καὶ στὴν Ωκεανία. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι δημοκρατικό.

ΑΓΓΛΙΑ

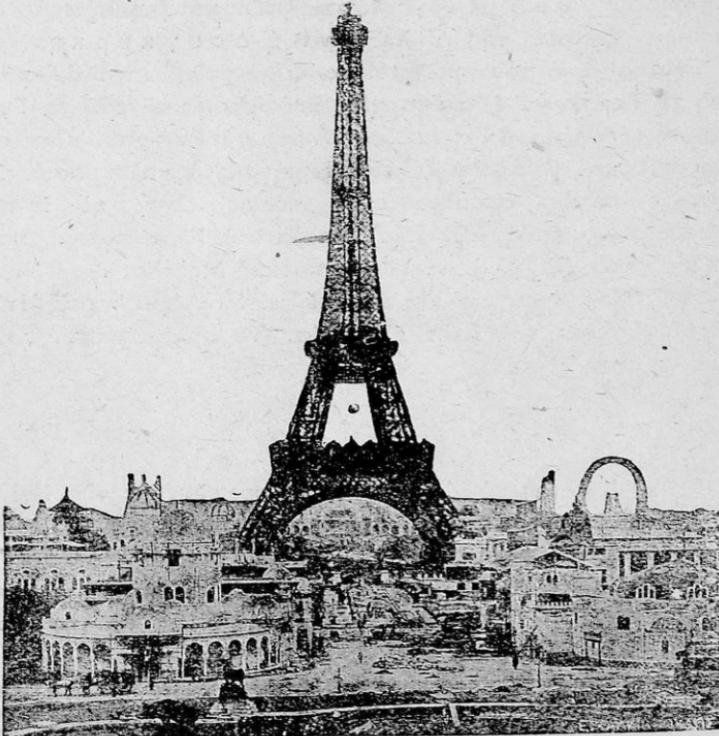
Στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ στὰ βορειοδυτικὰ τῆς Γαλλίας ὑπάρχει ἔνα μεγάλο νησί, στενὸ πρὸς τὰ Βόρεια καὶ πλατύ πρὸς τὰ νότια, ἡ Μεγάλη Βρετανία (ἄλλοτε Ἀλειών) μὲ πολλὰ ἄλλα μικρὰ νησιά. Πρὸς τὰ δυτικά τῆς ὑπάρχει ἔνα ἄλλο μεγάλο νησί, ἡ Ἰρλανδία. Τὰ νησιά αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ βασίλειο τῆς Ἀγγλίας.

Ο Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς ποὺ βρέχει γύρω τὰ Βρετανικὰ νησιά σχηματίζει πρὸς ἀνατολᾶς τὴ Βόρεια θάλασσα καὶ πρὸς νότον τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης, ἀνάμεσα δὲ στὴ Μεγ. Βρετανία καὶ στὴν Ιρλανδία σχηματίζει τὴν Ιρλανδικὴ θάλασσα.

α'. Ἡ Μεγάλη Βρετανία χωρίζεται στὶς χῶρες Σκωτία πρὸς βορράν, τὴν Ἀγγλία πρὸς νότον καὶ τὴν Ούαλλια στὰ δυτικὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Σκωτία εἶναι χώρα ὁρεινή, τὰ παράλιά της πολὺ ἀνώμαλα καὶ ἡ θάλασσα μπαίνει βαθιὰ μέσα στὴν ξηρὰ καὶ σχηματίζει ἀνάμεσα στοὺς ψηλοὺς βράχους στενοὺς κόλπους ποὺ λέγονται φιόρδ.

Τὸ νότιο μέρος τῆς Μεγάλης Βρετανίας εἶναι πρὸς δυ-
σμὰς δρεινὸ καὶ πρὸς ἀνατολὰς πεδινό γι' αὐτὸ δλοι οἱ πο-
ταμοὶ χύνονται στὴ Βόρεια θάλασσα.

Τὰ σπουδαιότερα ὅρη τῆς εἶναι τὰ Σκωτικὰ (Γρα-
μπιανά). Ποταμοὺς ἔχει πολλούς, ἀλλ' ὅχι μεγάλους. Οἱ
σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Τάμεσης, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ

‘Ο Πύργος τοῦ ”Εἴφελ

ὅρη τῆς Οὐαλλίας, περνάει τὴν Ἀγγλικὴ πεδιάδα καὶ χύνε-
ται στὴ Βόρεια θάλασσα. Στὴν ἴδια θάλασσα χύνεται κι ὁ
Σεθέρνης.

β'. **Ιρλανδία.** Τὰ βουνὰ τοῦ νησιοῦ τούτου βρίσκονται
στὰ παράλια καὶ κλείνουν μιὰ πεδιάδα, ποὺ ἀπλώνεται στὸ
μέσον τῆς Ιρλανδίας. Ἐχει πολλὲς κι ὡρσῖες λίμνες μὲ πυ-
κνὰ δάση τριγύρω καὶ νησάκια καταπράσινα ἀπὸ φυτά. Οἱ

περισσότερες ἀπὸ τὶς λίμνες αὐτές ἐνώνονται μὲ τὴ θάλασσα.
Τὸ νότιο μέρος τοῦ νησιοῦ ἀποτελεῖ ιδιαίτερη πολιτεία ἐλεύθερη στὴν προστασία τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ Ἰρλανδία ἔχει γύρω ἀπὸ τὶς λίμνες τῆς πολλὰ καὶ πλούσια λειβάδια, ποὺ βόσκουν πολλὰ κοπάδια ζῶα.

Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀγγλίας εἶναι εὔφορο καὶ

Χάρτης γιγλίας κοινή Ιρλανδίας

βγάζει δημητριακά. Ἔχει πολλὰ λειβάδια, ποὺ βόσκουν πολλὰ ζῶα. Ὁ μεγαλύτερος δῆμος πλούτος τῆς εἶναι τὰ μεταλλα καὶ τὸ κάρβουνο. Τὰ μεταλλεῖα τῆς δίνουν σίδερο, μολύβι, χαλκό, τσίγκο καὶ κασσίτερο. Ἐξ αὐτίας ἀπὸ τὰ πολλὰ μέταλλα πρὸ πάντων ἔχει προοδέψει πολὺ ἡ βομηχανία καὶ πρὸ πάντων ἡ σιδηρουργία καὶ ἡ ύφαντουργία. Ἡ Ἀγγλία

κατέχει τὴν πρώτη θέση στὸ ἔμπόριο στὴ βιομήχανία καὶ στὸ ἔμπορικὸ καὶ πολεμικὸ ναυτικό, τὴ δεύτερη θέση στὸ κάρ-
βουνο καὶ τὴν τρίτη στὰ μέταλλα. "Εχει μεγάλα ναυπηγεῖα,
ὅπου κατασκευάζονται τὰ περισσότερα πλοῖα ἀπὸ δλα τὰ
ἄλλα μέρη, τοῦ κόσμου.

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι πιὸ μαλακὸ ἀπὸ τὸ κλίμα
τῆς ἄλλης Εὐρώπης. Αὐτὸ τὸ χρωστάει στὴ θάλασσα ποὺ τὴ
βρέχει γύρω. Στὸ δυτικὸ μέρος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ
στὴν Ἰρλανδία τὸ κλίμα εἶναι μαλακότερο γιατὶ ἐκεῖ φτάνει
τὸ θερμὸ Μεξικανικὸ θαλασσινὸ ρεῦμα γι' αὐτὸ καὶ οἱ βροχὲς
εἶναι πολλές. Ἐπὶ ἔξι μῆνες τὸ χρόνο, ποὺ φυσάει δυτικὸς ἄνε-
μος, θράχει στὴν χώρα αὐτὴ καὶ τότε τὰ Βρεττανικὰ νησιά
σκεπάζονται ἀπὸ πυκνὴ δύμιχλῃ. Ἡ άνγρασία εἶναι μεγάλη καὶ
ὁ ἥλιος δὲ φαίνεται δλόκληρους μῆνες. Ἀντίθετα, ὁ ἀνατο-
λικὸς ἄνεμος, ποὺ φυσάει ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, εἶναι ψυχρὸς
καὶ ξερός.

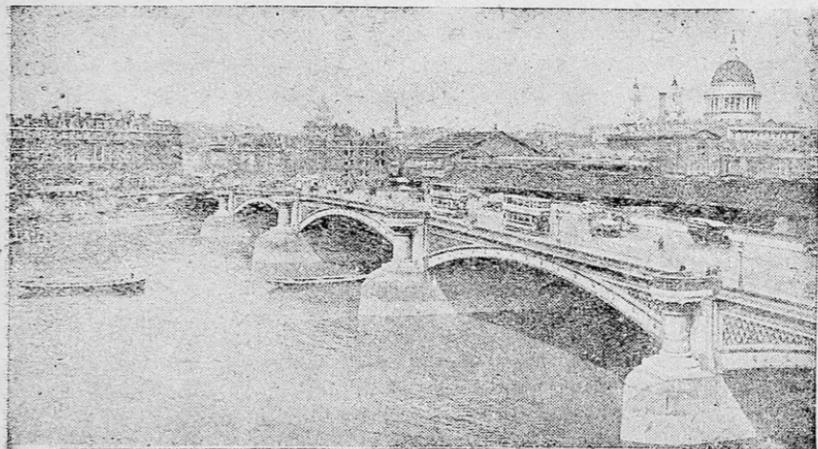
Συγκοινωνία. Ἡ Ἀγγλία ἔχει συγκοινωνία «δύ' ἀτμο-
πλοίων» μὲ δλες τὶς χῶρες τοῦ κόσμου καὶ μ' ἀεροπλάνα. Στὸ
ἐσωτερικὸ ἔχει τέλεια σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία δρόμους
πολλοὺς καὶ διώρυγες.

Οἱ κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῶν Βρεττανικῶν νήσων εἶναι
40 ἑκατομμύρια. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι Χριστιανοὶ
διαμαρτυρόμενοι καὶ οἱ λιγότεροι καθολικοὶ. Οἱ περισσότεροι
ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς εἶναι βιομήχανοι, ἔμποροι, ναυτικοὶ,
ἔργατες στὰ μεταλλεῖα καὶ ἀνθρακωρυχεῖα, ἐπιστήμονες καὶ
λίγοι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς Ἀγγλίας εἶναι
τὸ Λονδίνον, τὸ διποῖο μὲ τὰ προάστειά του ἔχει 8 ἑκα-
τομμύρια κατοίκους: εἶναι ἡ μεγαλύτερη πόλη τῆς Εὐρώπης,
χτισμένη 70 χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ ἀπὸ τὸ
μέσο τῆς περνάει ὁ Τάμεσης ποταμός: ἔχει ζωηρὸ ἔμπόριο
καὶ τεράστια βιομήχανία. Στὸ δυτικὸ μέρος τοῦ Λονδίνου βρί-
σκονται τὰ ἀνάκτορα κι ἄλλα μεγάλα χτίρια, δ μητροπολι-
τικὸς ναὸς τοῦ Ἀγίου Παύλου καὶ τὸ Βρεττανικὸ μουσεῖο,
ποὺ εἶναι τὸ μεγαλύτερο τοῦ κόσμου. Στὸ νοτιοδυτικὸ μέρος
τῆς πόλης ὑπάρχει τὸ βιομηχανικὸ τμῆμα μὲ πολλὰ καὶ με-
γάλα ἔργοστάσια. "Ολος δ Τάμεσης ἀπὸ τὶς ἔκβολές του
μέχρι τὸ Λονδίνο ἀποτελεῖ τὸ λιμάνι τῆς πόλης. Εἶναι τὸ

πρώτο λιμάνι τοῦ κόσμου στὴν ἐμπορικὴ κίνηση. Στὶς ὅχθες του ἔχουν κατασκευαστῆ προκυμαῖες, ποὺ πλευρίζουν καὶ τὰ μεγαλύτερα ἀτμόπλοια.

Πρὸς βορράν τοῦ Λονδίνου βρίσκεται ἡ Βίρμιγχαμ (κάτ. 1 ἑκατομ.), πόλη βιομηχανικὴ μὲ τεράστια ἐργοστάσια σιδηρουργίας. Βορειότερα ἀκόμη εἶναι τὸ Μάντζεστερ (κάτ. 1 ἑκατομ.) "Ἐχει μεγάλα ἐργοστάσια βαμβακερῶν

Λονδίνο. Γέφυρα ἐπάνω στὸν Τάμεση

ἔφασμάτων. Δυτικὰ τοῦ Μάντζεστερ, στὰ παράλια τῆς Ἰρλανδικῆς θάλασσας εἶναι ἡ πόλη Λίθερπουλ (κάτ. 1 ἑκατομ.), ἵνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα λιμάνια τῆς Ἀγγλίας, ποὺ ἔχει τὴν πρώτη ἐμπορικὴ θέση στὰ βαμβακερὰ καὶ μάλινα ὄφασματα καὶ στὰ δέρματα. Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μάντζεστερ βρίσκεται ἡ βιομηχανικὴ πόλη Σέφιλ (κάτ. 520 χιλ.) ὅπου ὑπάρχει ἵνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐργοστάσια τοῦ κόσμου, ποὺ κατασκευάζει μαχαιροπήρουνα, αὐτοκίνητα, τηλεσόλα, ἀεροπλάνα καὶ στὰ ναυπηγεῖα του, πλοῖα. Στὴν παραλία τοῦ κόλπου, ποὺ χύνεται δὲ Σέβερν, ὑπάρχει ἡ πόλη Βριστόλ (κάτ. 115 χιλ.), σπουδαῖο ἐμπορικὸ λιμάνι κι ἀπέναντί της τὸ Κάρδιφ (κάτ. 200 χιλ.), ἔξαιρετικὸ λιμάνι που φορτώνονται γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ σίδερα καὶ κάρβουνα.

Στὰ παράλια τῆς θάλασσας τῆς Μάγχης σπουδαιότερες

πόλεις είναι ή Πόρτσμουθ (κάτ. 230 χιλ.), καὶ Πλήμονθ, μεγάλα πολεμικὰ λιμάνια τὸ Δόρειρά στὸν Πορθμὸν τοῦ Καλαί, ἐκεῖ ποὺ γίνεται ἡ διάβαση ἀπὸ τὴν Ἀγγλία στὴ Γαλλία.

Στὴ Βόρεια Ἀγγλία καὶ στὰ παράλια τῆς Βόρειας θάλασσας μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες πόλεις είναι τὸ Νιούκαστερ (κάτ. 280 χιλ.) μὲ τὰ μεγάλα ἀνθρακωρυχεῖα του.

Στὴ Σκωτία είναι ή Γλασκώθη (κάτ. 1 ἑκατομ.), πόλη ἐμπορικὴ μὲ τὰ μεγάλα τῆς ναυπηγεῖα ἐμπορικῶν καὶ πολεμικῶν πλοίων. Πρὸς τὸ ἀνατολικὰ τῆς Γλασκώθης στὰ παράλια τῆς Βόρειας θάλασσας, βρίσκεται τὸ Εδιμούργον (κάτ. 300 χιλ.), μία ἀπὸ τὶς ὡραίοτερες πόλεις τῆς Εὐρώπης, ἡ παλιὰ πρωτεύουσα τῆς Σκωτίας.

Στὴν Ἰρλανδία πρωτεύουσα είναι τὸ Δουλεῖνον (κάτ. 500 χιλ.) πρωτεύουσα τῆς ἐλεύθερης Ἰρλανδικῆς πολιτείας, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλη στὰ παράλια τῆς Ἰρλανδικῆς θάλασσας. Στὴ βιορειοανατολικὴ παραλία τῆς Ἰρλανδίας είναι ή παράλια πόλη Μπέλφαστ (κάτ. 230 χιλ.), μὲ βιομηχανία λινῶν νφασμάτων, καὶ στὴ νοτιοανατολικὴ παραλία ή Κόρκ μὲ πολὺ καλὸ ἐμπορικὸ λιμάνι.

Τὸ βασίλειο τῆς Ἀγγλίας ἔχει τὶς περισσότερες ἀποικίες στὸ δλες τὶς ἡπείρους τῆς γῆς καὶ ἔξουσιάζει ἄλλα 375 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων· γε αὐτὸς είναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τῆς γῆς. Τὸ πολίτευμα είναι συνταγματικὴ μοναρχία μὲ δύο Βουλές, τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων καὶ τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

 Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀγγλίας καὶ πρὸς τὰ παράλια τῆς Βόρειας θάλασσας βρίσκεται τὸ κράτος τῆς Ολλανδίας. Ἡ δυτικὴ καὶ βόρεια πλευρά τῆς βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρεια θάλασσα καὶ συνορεύει πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὴν Γερμανία καὶ πρὸς νότον μὲ τὸ Βέλγιον.

Η χώρα. Ἡ Ολλανδία λέγεται καὶ Κάτω χώρες, γιατὶ τὸ ἔδαφός της είναι χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας καί, γιὰ νὰ μὴ πλημμυρίζῃ τὴν χώρα ἡ θάλασσα, οἱ Ολλανδοὶ κατασκεύασσαν στὰ παράλια μεγάλα προχώματα ὅψος 10 μέτρα καὶ πολλὲς διώρυγες γιὰ νὰ περιορίζουν τὰ

νερά. Από τὴν Ὀλλανδία πέρνοῦν καὶ χύνονται στὴ θάλασσα οἱ ποταμοὶ Ρῆνος καὶ Μόζας. Οἱ δύο αὗτοι ποταμοὶ μὲ τὸν βόρεον ποὺ παρασύρουν ἐσχημάτιζαν τὴν χαμηλὴ καὶ εὔφορο πεδινὴ χώρα.

Προϊόντα. Ἡ Ὀλλανδία βγάζει δημητριακούς καρπούς, πατάτες, κοκκινογούλια, λινάρι, καπνό, διπωρικά καὶ πολλὰ ἄνθη. Ἐχει πλούσια λειτουργία, ποὺ τρέφονται οἱ περίφημες ἐλλανδικὲς ἀγελάδες, καὶ γι' αὐτὸ βγάζει βούτυρο, τυρί καὶ γάλα σὲ κουτιά, ποὺ στέλνονται σ' ὅλες τὶς χῶρες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ύγρο, ἀλλὰ ὑγιεινό, οὕτε πολὺ θερμὸ τὸ θέρος, οὕτε πολὺ ψυχρὸ τὸν χειμώνα.

Συγκοινωνία. Ἐχει τέλεια συγκοινωνία ἀπό τὴ θάλασσα, ἐπίσης μὲ σιδηροδρόμους, ἀμαξιτούς δρόμους καὶ μὲ διώρυγες.

Κάτοικοι. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι τῆς Ιδίας φυλῆς, μὲ τοὺς Γερμανούς καὶ γι' αὐτὸ οἱ περισσότεροι μιλοῦν τὰ γερμανικά. Μόνον στὰ νότια μέρη μοιάζουν μὲ τοὺς Γάλλους καὶ μιλοῦν τὰ γαλλικά. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι χριστιανοί, διαμαρτυρόμενοι καὶ καθολικοί. Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀλλανδίας εἶναι 7 ἑκατομμύρια, γεωργοί, ἔμποροι, βιομήχανοι καὶ ψαράδες.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ἡ Χάγη (κάτ. 400 χιλ.) παράλια πόλη στὴ Βόρεια θάλασσα. Στὴ Χάγη ἔχει τὴν ἔδρα του τὸ μεγάλο Εύρωπαϊκὸ δικαστήριο, ποὺ δικάζει τὶς διαφορὲς ἀνάμεσα στὰ διάφορα κράτη τῆς Ευρώπης. "Αλλη πόλη εἶναι τὸ "Αμστερδαμ (κάτ. 300 χιλ.), μὲ θαυμάσιο φυσικὸ λιμάνι καὶ μεγάλο ἔμποριο καπνοῦ. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ περίεργες πόλεις τοῦ κόσμου, ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία τῆς εἶναι βαλτώδης, τὰ σπίτια τῆς στηρίζονται πάνω σὲ πασσάλους, ποὺ τοὺς ἔχουν μπήξει σὲ βάθος 10 ἔως 15 μέτρα. "Ἐχει πολλὲς διώρυγες καὶ γι' αὐτὸ λέγεται Ὀλλανδικὴ Βενετία. "Ἐχει πολλούς δημόσιους κήπους καὶ λάμπει ἀπὸ καθαριότητα. Νοτιώτερα ἀπό τὶς πόλεις αὐτές στὶς ἐκβολές τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, βρίσκεται ἡ Ρότερνταμ (κάτ. 600 χιλ.), τὸ πρώτο ἔμπορικὸ λιμάνι τῆς Ὀλλανδίας.

Ἡ Ὀλλανδία ἔχει πολλὲς ἀποικίες στὴ Ἀσία, Ὡκεανία καὶ Ἀμερική, τὰ νησιά Ίασα, Σουμάτρα, μέρος ἀπὸ τὰ νησιά Βόρνεον καὶ νέα Γουϊνέα κι ἄλλες, ποὺ ἔχουν 40 ἑκατομμύρια πληθυσμό.

Τὸ πολύτευμα τῆς χώρας εἶναι Συνταγματικὴ Βασιλεία.

ΤΟ ΒΕΛΓΙΟ

Αινάμεσα στήν ΙΟλλανδία καὶ στή Γαλλία ἀπλώνεται τὸ Βέλγιο, ποὺ βρέχεται πρὸς δυσμάς ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα καὶ συνορεύει πρὸς βορρὰν μὲ τὴν Ολλανδία, πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὴ Γερμανία καὶ πρὸς νότον μὲ τὴν Γαλλία.

Η χώρα Τὸ Βέλγιο εἶναι μιὰ πεδιάδα ποὺ ἀπότελεῖ συνέχεια τῆς πεδιάδας τῆς Ολλανδίας καὶ μόνον στὰ σύνορα τῆς Γαλλίας ἔχει τὰ δασώδη καὶ χαμηλὰ ὄρη "Α ρ δ ε ν ν α." Απὸ τὴν πεδιάδα τοῦ Βελγίου περνοῦν οἱ ποταμοὶ Σ κ & λδης καὶ Μόζας καὶ χύνονται στὴ Βόρεια θάλασσα. Τὸ Βέλγιο κατὰ τὴν ἔκταση εἶναι τέσσερες φορὲς μικρότερο ἀπὸ τὴν Ελλάδα.

Προϊόντα. Παράγει δημητριακούς καρπούς, λινάρι κε δπωρικά. Ἐχει μεταλλεῖα ἀπὸ σίδερο, κασσίτερο, μολύβδο, καὶ λατομεῖα ἀπὸ μάρμαρα.

Βρυξέλλες

Κλίμα. Τὸ Βέλγιο ἔχει κλίμα θαλασσινὸ καὶ ύγιεινό.

Κάτοικοι. Τὸ Βέλγιο ἔχει 8 ἑκατομμύρια κατοίκους, ἀν καὶ ἡ ἔκτασή του εἶναι πολὺ μικρή. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι εὐφορώτατο, ἔχει δὲ μεγάλη βιομηχανία. Τὰ τρίχαπτα τῶν Βρυξελλῶν, τὰ λινά, βαμβακερὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα τῆς Αιμέρσας καὶ τῆς Λιέγης προτιμῶνται σ' ὅλες τὶς ἀγορὲς τοῦ κόσμου.

Πόλεις. Στὸ Κέντρο τοῦ Βελγίου εἶναι οἱ Βρυξέλλες (κάτ. 800 χιλ.), πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου, πόλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική. Εἶναι πόλη ὡραία μὲ πλατεῖες καὶ πάρκα μεγάλα κι ὥραία, ὅπως τοῦ Παρισιοῦ γι' αὐτὸ δινομάζεται μικρὸ Παρίσιο. Κοντὰ στὶς Βρυξέλλες νοτιοανατολικά, βρίσκεται τὸ χωριὸ Βατερλώ, ὅπου ὁ Μέγας Ναπολέων, ἐνικήθη ἀπὸ τοὺς "Αγγλους καὶ Γερμανοὺς στὰ 1815. Στὶς ὅχθες τοῦ Μόδζα ποταμοῦ βρίσκεται ἡ πόλη Λιέγη (κάτ. 200 χιλ.), μὲ πολλὰ ἔργοστάσια, ποὺ κατασκευάζουν, μηχανήματα, γυαλικά, ὑφάσματα κι ἄλλα. Βορειοδυτικὰ ἀπὸ τὶς Βρυξέλλες, στὸ Σκάλδη ποταμό, εἶναι ἡ Γάνδη (κάτ. 170 χιλ.), μὲ ἔργοστάσια γιὰ μάλλινα καὶ βαμβακερὰ ὑφάσματα. Βορειότερα στὸν Ἰδιο ποταμὸ εἶναι ἡ Άμβερσα (κάτ. 300 χιλ.), ἔνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ λιμάνια τοῦ κόσμου. Στὰ παράλια, κοντὰ στὸν πορθμὸ τοῦ Καλαί, βρίσκεται ἡ Όστρανδη (κάτ. 50 χιλ.) πόλη ἐμπορικὴ καὶ καλὸ λιμάνι καὶ μὲ καλὰ θάλασσινὰ λουτρά.

Τὸ Βέλγιο ἔχει στὴ ἔξουσίᾳ του τὸ Βελγικὸ Κόγκο στὴν Αφρικὴ μὲ 14 ἑκατομμύρια κατοίκους. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικό.

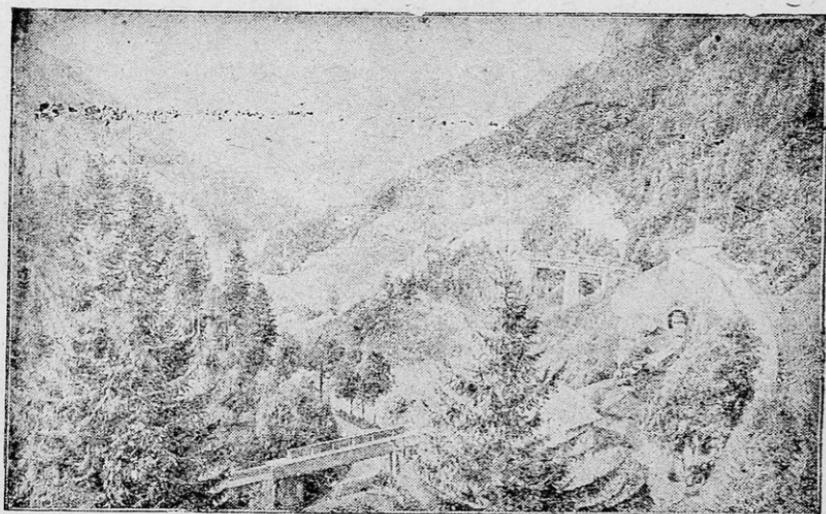
Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ολλανδίας, στὴ μέση Εὐρώπη ἀπλώνεται τὸ μεγάλο Γερμανικὸ κράτος, ποὺ συνορεύει πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὴν Πολωνία, πρὸς νότον μὲ τὴν Τσεχοσλοβακία, τὴν Ιταλία καὶ τὴν Ελβετία πρὸς δυσμὰς μὲ τὴ Γαλλία, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Ολλανδία καὶ πρὸς βορρὰν μὲ τὴν Βόρεια ἡ Γερμανικὴ θάλασσα, τὴ Δανία καὶ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

Η χώρα. Στὴ νότια καὶ μέση Γερμανία φτάνουν μεγάλες βουνοσειρὲς ἀπὸ τὶς Βόρειες "Αλπεις κι ἀποτελοῦν τὰ Γερμανικὰ βουνά. Τέτοιες εἶναι διέλαχας Δρυμὸς μὲ διεύθυνση ἀπὸ τὰ δυτικὰ πρὸς τὰ νοτιοανατολικὰ τὰ Βοεμικά, δι Θουρίγκειος Δρυμὸς μὲ τὰ πολλὰ πυκνὰ δάση του, τὰ Γιγάντεια κι ἄλλα μικρότερα.

Ποταμοί. Ποταμοὺς μεγάλους ἔχει τὸ Ρήνο, ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὴν Ολλανδία καὶ χύνεται στὴ Βόρεια θάλασσα.

Από τὸ Μέλανα Δρυμὸν πηγάζει ὁ Δούναβης, ποὺ τρέχει πρὸς τὸ ἀνατολικὰ καὶ περνᾷ τὴν Τσεχοσλοβακίαν, Ούγγαρίαν καὶ ἄλλες χῶρες καὶ χύνεται στὸν Εὔξεινο Πόντο. Στὴ Βόρεια θάλασσα χύνεται ὁ "Αλβης", ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ Γιγάντεια ὅρη. Στὴ Βαλτικὴ θάλασσα χύνεται ὁ "Οδερός" ποὺ πηγάζει, ἀπὸ τὶς Βαυαρικὲς "Αλπεῖς". Όλοι αὗτοὶ οἱ ποταμοὶ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Δούναβην τρέχουν, πρὸς βορράν τῆς Γερμανίας, ὅπου σχηματίζεται μία χαμηλὴ καὶ δύμαλή πεδιάδα, ποὺ εἶναι μέρος τῆς μεγάλης πεδιάδας τῆς Εὐρώπης, καὶ ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα καὶ τελειώνει στὰ Ούραλια ὅρη. Ἡ

Τὸ δρός Μέλας Δρυμός. ἔκεī ποὺ εἶναι οἱ πηγὲς τοῦ Δούναβη

Γερμανικὴ παραλία στὴν Βαλτικὴ εἶναι χαμηλή, ὅπως καὶ στὴν 'Ολλανδία, καὶ γι' αὐτὸν ὑπάρχουν ἔκεī πολλὲς λίμνες μὲ νερά μισοαλμυρά.

Ἡ Γερμανία βγάζει σίκαλη, βρώμη, κριθάρι, πατάτες, κοκκινογούλια καὶ λινάρι. Ἐχει πολλὰ δάση, ποὺ βγάζουν ξυλεία καὶ λειβάδια, ποὺ βόσκουν πολλὰ ζῶα. Ἡ Γερμανία εἶναι χώρα πλούσια σὲ μέταλλα καὶ κάρβουνο καὶ γι' αὐτὸν σ' αὐτὴ τὴν χώρα ἡ βιομηχανία ἔχει προσδέψει πολύ. Ἐξάγει λιθάνθρακες, σίδερο, χαλκό, μολύβι καὶ ἄλλα μέταλλα.

Οι κάτοικοι. Η Γερμανία ἔχει 74 ἑκατομμύρια κατοίκους, ἀν καὶ κατὰ τὴν ἔκταση εἶναι λίγο μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Γαλλία. Οἱ Γερμανοὶ εἶναι λαός πολὺ μορφωμένος καὶ στὰ Πανεπιστήμιά τους διδάσκουν πολλοὶ σοφοὶ ἐπιστήμονες. Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ περισσότεροι εἶναι πρὸς βορράν διαμαρτυρόμενοι καὶ πρὸς νότον καθολικοί.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Γερμανίας εἶναι ἡπειρωτικό, ὅσο ὅμως προχωροῦμε πρὸς ἀνατολάς, γίνεται ψυχρότερο.

Συγκοινώνια. Η Γερμανία ἔχει πολλοὺς σιδηροδρόμους κι ἀμαξιτούς δρόμους ἀεροπορικὲς γραμμὲς καὶ διώρυγες γιὰ τὴν συγκοινώνια τῆς χώρας καὶ καλὰ λιμάνια στὴ Βόρεια καὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσα.

Τὸ Γερμανικὸν κράτος διαιρεῖται σὲ πολλὲς χῶρες ἐνωμένες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες σπουδαιότερες εἶναι ἡ Πρωσία, ἡ Βαυαρία, ἡ Σαξωνία, τὸ Βάδεν καὶ ἡ Αὐστρία.

1) **Πρωσία.** Η Πρωσία πιάνει τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς Γερμανίας.

Πρωτεύουσα τῆς Πρωσίας κι ὅλης τῆς Γερμανίας εἶναι τὸ Βερολίνο (κάτ. 4 ἑκατομμύρια), μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες κι ὡραιότερες πόλεις τῆς Εὐρώπης. Εἶναι χτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ παραποτάμου "Ελβα Σ πρέη. Οἱ σπουδαιότερες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς τῆς Εὐρώπης περνοῦν ἀπὸ τὸ Βερολίνο. Εἶναι μία ἀπὸ τὶς πιὸ βιομηχανικὲς κι ἐμπορικὲς πόλεις τοῦ κόσμου.

2) **Βαυαρία.** Τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς Γερμανίας ἀποτελεῖ ἡ Βαυαρία, ἀλλοτε βασίλειο τῆς Αὐτοκρατορίας.

Πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας εἶναι τὸ Μόναχο (κάτ. 680 χιλ.), πόλη χτισμένη στὸ μέσον τοῦ δροπεδίου τῆς Βαυαρίας. "Εχει ἐργοστάσια, ποὺ παράγουν τὴν καλύτερη μπύρα τοῦ κόσμου. Εἶναι κέντρο τῆς Εύρωπαϊκῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινώνιας.

3) **Σαξωνία.** Η Σαξωνία πιάνει τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος τῆς Γερμανίας κι ἔχει πρωτεύουσα τὴ Δρέσδη (κάτ. 600 χιλιάδες) ἐπάνω στὸν ποταμὸ "Ελβα" εἶναι ὡραία πόλη κι ἔχει ἐργοστάσια ποὺ κατασκευάζουν πολύτιμα ἀγγεῖα ἀπὸ πορσελάνη. Βορειοδυτικὰ τῆς Δρέσδης εἶναι ἡ πόλη Λειψία (κάτ. 680) χιλ., δῆπου ὑπάρχουν μεγάλα τυπογραφεῖα.

Στή Λειψία τυπώνονται καὶ οἱ καλύτεροι γεωγραφικοὶ χάρτες καὶ τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ συγγράμματα.

4) Τὸ **Βάδεν** εἶναι χώρα ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸ Μέλανα Δρυμὸ καὶ στὸ Ρήνο. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν πόλη Κιαρίλσρούη (κάτ. 100 χιλ.), στοὺς πρόποδες τοῦ Μέλανα Δρυμοῦ.

Ἄλλαις σπουδαῖες πόλεις εἶναι ἡ πόλη τοῦ ἀτσαλιοῦ "Εσσεν (κάτ. 470 χιλ.), ποὺ βρίσκονται τὰ ἐργοστάσια τοῦ Κρούπ. Στὶς ὅχθες τοῦ Ρήνου βρίσκεται ἡ ἐμπορικὴ πόλη Κολωνία (κάτ. 690 χιλ.), ποὺ κατασκευάζεται ἡ ἐκλεκτὴ κολώνια σὲ μεγάλες ποσότητες.

Στὴ Βόρεια θάλασσα σχηματίζεται στενὸς κόλπος, καὶ μέσα σ' αὐτὸν εἶναι ἡ Βρέμη (κάτ. 300 χιλ.), πόλη ἐμπορικὴ καὶ ναυτικὴ. Στὴν ἴδια θάλασσα, ἐκεῖ ποὺ χύνεται ὁ ποταμὸς "Ἐλβας σχηματίζεται κόλπος βαθὺς δύμοιος μὲν χωνί, μέσα σ' αὐτὸν εἶναι ἡ μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλη Αἴμβούργον (κάτ. 1.200 χιλ.), τὸ μεγαλύτερο ἐμπορικὸ λιμάνι τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα στὴν Εὐρώπη. Στὴ Βαλτικὴ θάλασσα βρίσκεται τὸ Κίελο (κάτ. 200 χιλ.), ποὺ ὑπάρχει ὁ μεγαλύτερος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας. Στὶς ἐκθόλες τοῦ ὸδέρου εἶναι τὸ Στέτιν, τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς Γερμανίας στὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

5) Ἡ **Αὐστρία** εἶναι πρὸς τὶς "Αλπεῖς, δηλ. πρὸς Νότον.

Ἡ χώρα. Ἀρκετὰ τμῆματα ἀπὸ τὶς Ἀνατολικὲς καὶ Κεντρικὲς Αλπεῖς ἀπλώνονται στὴν Αὐστρία καὶ τὴν κάνουν δρεινὴ χώρα μὲν πολλὲς δύμορφιές, ποὺ χρωστοῦνται στοὺς παγετῶνες, στοὺς καταρράκτες καὶ στὰ ἀπέναντι δάση της. Οἱ κοιλάδες καὶ οἱ λίγες πεδιάδες της εἶναι εὔφορες, ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα πολλά.

Προϊόντα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μέταλλα, τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας στὴν Αὐστρία εἶναι λίγα. Ἡ βιομηχανία σ' αὐτὴν εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένη. Τὸ μεγαλύτερο δύμως εἰσόδημα τὸ ἔχει ἀπὸ τὴν ξυλεία τῶν μεγάλων δασῶν της.

Τὸ κλίμα. Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίματα καθαρὸ ἡπειρωτικό· οἱ βροχές εἶναι ἄφθονες καὶ μάλιστα στὸ δυτικὸ μέρος της.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία στὴν Αὐστρία γίνεται μὲ σιδηροδρόμους καὶ αὐτοκίνητα· πολὺ δύμως εύκολύνεται ἡ συγκοινωνία της καὶ ἀπὸ τὸ Δούναβη ποταμό, ποὺ περνᾷ μέσο,

ἀπὸ δὴ τὴν Αὐστρία, καὶ εἶναι πλωτός καὶ πρὸς τὸ μέρος τῆς Βαυαρίας.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Αὐστρία ἀλλοτε μὲ τὴν Ούγγαρία μαζὶ καὶ μὲ ἄλλες χῶρες ἀποτελοῦσε μεγάλη αὐτοκρατορία. Κατὰ τὸν Εύρωπακὸν δμως πόλεμο ἐνικήθη καὶ χωρίστηκε σὲ πολλὰ μικρότερα κράτη, ἔνα ἀπὸ τὰ δοποῖα ἦταν καὶ ἡ δημοκρατία τῆς Αὐστρίας. Σήμερα δμως εἶναι ἀπλῶς χώρα τῆς Γερμανίας.

Κάτοικοι. Ἡ Αὐστρία ἔχει 6½ ἑκατομμύρια κατοίκους. Ἀπὸ αὐτούς οἱ περισσότεροι εἶναι Γερμανοί. Οἱ Αὐστριακοί εἶναι μορφωμένοι καὶ ἔχουν προοδέψει πολὺ στὶς ἐπιστήμες καὶ πρὸ πάντων στὴν Ἰατρική.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας εἶναι ἡ Βιέννη (κάτ. 2 ἑκατ.), πολὺ ὥραία πόλη χτισμένη στὴ δεξιὰ ὅχθη τοῦ Δούναβη, μὲ μεγάλες προκυμαῖς, δπου βρίσκονται διαρκῶς ἀγκυροθολημένα πολλὰ ἀτμόπλοια φορτηγά κι ἐπιβατικά, ποὺ ἔκτελοῦν τὴ συγκοινωνία μὲ δλες τὶς πόλεις, ποὺ βρίσκονται στὶς ὅχθες τοῦ Δούναβη ἀπὸ τὴ Γερμανία μέχρι τὴ Ρουμανία καὶ τὸν Εὔξεινο πόντο. Εἶναι στὸ κέντρο τῶν σιδηροδρόμων τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Βιέννη εἶναι ἐμπορική καὶ βιομηχανική πόλη. Πρὸς νότον τῆς Βιέννης βρίσκεται ἡ ὥραία πόλη Γράτς (κάτοικοι 169 χιλ.) μὲ πολλὰ ἀνώτερα σχολεῖα ἀπὸ αὐτὴν περνάει ὁ σιδηρόδρομος Βιέννης Τεργέστης. Εἶναι πόλη βιομηχανική κι ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα σιδηρουργεῖα κι ἄλλα ἐργοστάσια. Πρὸς τὰ γερμανικὰ σύνορα, στὴ δεξιὰ ὅχθη τοῦ Δούναβη, βρίσκεται ἡ πόλη Λινδς (κάτ. 90 χιλ.), κέντρο σιδηροδρομικό.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Ανάμεσα στὸ Βέλγιο, στὴ Γαλλία καὶ στὴ Γερμανία εἶναι ἔνα μικρὸ κράτος, ἄλλοτε δουκάτο, τὸ Λουξεμβούργο. Τὸ ἔδαφός του σκεπάζεται ἀπὸ μεγάλα δάση καὶ τρέφει πολλὰ ζῶα. Οἱ κάτοικοι του εἶναι καθολικοί χριστιανοί καὶ μιλοῦν οἱ περισσότεροι τὴ Γαλλική γλώσσα. Ο πληθυσμός του ἀνεβαίνει στὶς 280 χιλ., κι ἔχει πρωτεύουσα τὴν πόλη, Λουξεμβούργο μὲ 115 χιλ. κατοίκους.

ΔΑΝΙΑ

Στὸ βόρειο μέρος τῆς Γερμανίας, ἀνάμεσα στὴ Βόρεια θάλασσα δυτικὰ καὶ στὴ Βαλτικὴ ἀνατολικά, προχωρεῖ πρὸς θορρᾶν μία μακριὰ καὶ μεγάλη χερσόνησος, ἡ Ιούτλανδη, καὶ πρὸς τ' ἀνατολικά τῆς, μιὰ σείρα ἀπὸ μεγάλα καὶ μικρὰ νησιά ὡς τὰ παράλια τῆς Σουηδίας κλείνει τὴ Βαλτικὴ θάλασσα τὰ μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ Σεελάνδη, ἡ Φιονία, ἡ Λασαλανδηνή, ἡ Φάλσερβαλτ, ἡ Αγγλίας εἶναι τὰ μικρὰ νησιά Φερόες καὶ βορειότερα ἡ μεγάλη νῆσος Ίσλανδη. Ἡ Ιουτλάνδη μαζὶ μὲ τὰ νησιά ἀποτελοῦν τὸ βασίλειο τῆς Δανίας.

Ἡ Δανία συνορεύει πρὸς νότον μὲ τὴ Γερμανία, ἀπὸ τὸ βόρειο ἔχει τὸν πορθμὸ Σκαγεράκη καὶ ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν τὸν παρθμὸ Κατεγάτη.

Ἀνάμεσα στὸ νησὶ Σεελάνδη καὶ στὴν ἀπέναντι Σουηδικὴ παραστίσεται ὁ στενὸς πορθμὸς τῆς Σούνδης.

Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας Σ' ὀλόκληρη τὴ Δανία, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἰσλανδία, δὲν ὑπάρχουν βουνά, οὕτε ψηλοὶ λόφοι. Η δυτικὴ παραλία τῆς Ἰουτλάνδης δὲν εἶναι μόνο πεδινή, ἀλλὰ καὶ σκεπασμένη μὲ άμμο καὶ πολὺ χαμηλή, δπως καὶ ἡ παραλία τῆς Ὀλλανδίας. "Ολο τὸ ἀλλο μέρος τῆς Ἰουτλάνδης καὶ τὰ νησιά εἶναι χωράφια, Λειβάδια καὶ δάση πολλὰ σκεπάζουν τὴ χώρα, γι' αὐτὸ σὶ Δανοὶ εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι.

"**Ίσλανδία** εἶναι μεγάλο νησί, κι ἔχει ἕκταση διπλάσια καὶ πλέον ἀπ' δῆλη τὴν ἄλλη Δανία. "Έχει ὅμως πολὺ λίγους κατοίκους, γιατὶ ἡ χώρα τῆς εἶναι γεμάτη ἀπὸ βουνά καὶ ἥφαίστεια καὶ τὸ κλίμα τῆς πολὺ ψυχρό. Τὸ σπουδαίότερο ἥφαίστειό της εἶναι ἡ "Ε κ λ α (1560 μέτρα ψηλό), Σὲ πολλὰ μέρη τοῦ νησιού ἀναπτηδοῦν ἀπὸ τὴ γῆ θερμά νερά· ἀπὸ δυο πηγές μάλιστα τὸ θυραριό τινάζεται σὲ ύψος 40 ἔως 60 μέτρα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς ἄλλης Δανίας εἶναι μαλακό καὶ υγιεινό.

Προσιθντα Η Δανία βγάζει σιτάρι, κριθάρι κι ἄλλα γεωργικὰ προϊόντα. Τὸ πιὸ πλούσιο εἰσόδημα ὅμως ἔχει ἀπὸ τὶς ἀγελάδες, ποὺ τρέφονται στὰ πλούσια λειβάδια τῆς. Στὴ Δανία παράγεται δάφνον τυρί, βούτυρο καὶ γάλα, ποὺ στέλνεται σὲ κουτιά στὴν Ἀγγλία καὶ σ' ἄλλες χώρες.

Κάτοικοι Οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας εἶναι 3½ ἑκατομμύρια διαμερτυρόμενοι καὶ οἱ περισσότεροι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, πολλοὶ δὲ εἶναι ψαράδες καὶ ναυτικοί. Οἱ Δανοὶ ἔχουν προσδέψει πολὺ στὰ γράμματα καὶ στὰ μικρότερα χωρά· οἱ κάτοικοι γνωρίζουν ἀνάγνωση καὶ γραφή.

Πελεις. Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (κάτ. 600 χιλ.), ικόλη ἐμπορικὴ στὰ βορειοανατολικὰ παράλια τῆς Ζηλανδίας, ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Σουηδία. Εἶναι ἡ μόνη μεγάλη πόλη στὴ Δανία. Στὸ νησὶ Φιονία εἶναι ἡ Ὁδένση, πόλη μικρὴ βιομηχανική.

Στὴν Ἰσλανδίαν, τῆς ὁποίας δῆλος ὁ πληθυσμὸς εἶναι 100 χιλιάδες κάτοικοι, πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ρεϊκιαθίκη, μικρὴ πόλη.

"Η Δανία ἔχει στὴ ἔξουσία της καὶ τὴ μεγάλη νῆσο Γροιλανδίαν στὰ βορειοδυτικὰ καί, πρὸς τὸ Βόρειο Παγαμένο

Ωκεανό, λίγα μικρά νησιά ἀπό τις Ἀντίλλες καὶ τις Φερόες πρὸς θερράν τῆς Σκωτίας.

ΕΛΒΕΤΙΑ

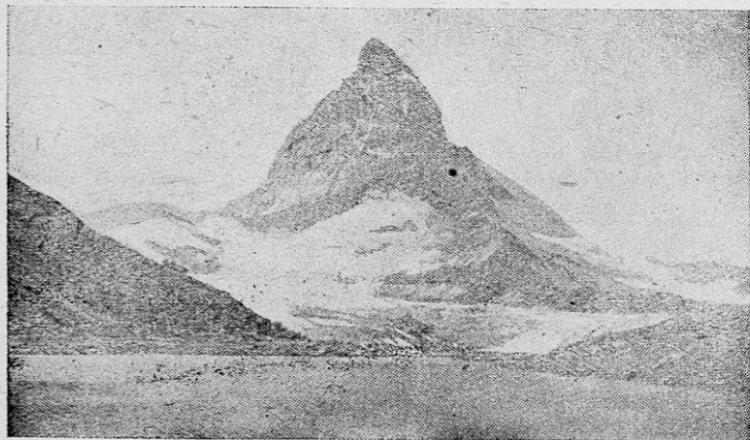
Στὸ κέντρο τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀνάμεσα στὴ Γερμανία, Γαλλία, Ἰταλία καὶ Αὐστρία, ἐκεῖ ποὺ ἀπλώνονται οἱ Κεντρικὲς "Αλπεις, τὰ ψηλότερα βουνά τῆς Εὐρώπης, βρίσκεται ἡ μικρὴ κι ὁρεινὴ χώρα Ἐλβετία.

Η χώρα. Η Ελβετία εἶναι ἡ ψηλότερη χώρα τῆς Εὐρώπης. Σ' αὐτὴν ὑφάνονται οἱ ψηλότερες κορυφὲς τῶν "Αλπεων, δ "Αγιος Γοτθάρδος" κάτω ἀπὸ τὴ σήραγγά του περνάει ὁ σιδηρόδρομος, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ἰταλία, κι δ "Αγιος Βερνάρδος, ποὺ ὑπάρχει τὸ μοναστήρι τοῦ "Αγίου Βερνάρδου μὲ τοὺς ξακουστοὺς σκύλους του. Βορειοανατολικὰ κι ἀπέναντι ἀπὸ τὶς "Αλπεις βρίσκεται δ "Τούρας δροσειρὰ ἀπὸ τὸ νότο πρὸς τὸ Βορρά. Οἱ κορυφὲς τῶν "Αλπεων σκεπάζονται πάντοτε μὲ χιόνια καὶ πάγους.

Ἀνάμεσα στὶς διακλαδώσεις τῶν "Αλπεων ἀπλώνονται ώραῖες καὶ χλοερὲς κοιλάδες, ποὺ ποτίζονται ἀπὸ πολλοὺς ποταμοὺς μικρούς καὶ μεγάλους. Οἱ μεγαλύτεροι ἀπὸ αὐτοὺς

είναι δέ Ροδανὸς κι δέ Ρήνος. Σ' αὐτές τις κοιλάδες βόσκουν πολλά κοπάδια ἀπό πρόβατα καὶ γίδια καὶ μάλιστα θόδια καὶ ἀγελάδες. Πεδιάδες στὴν Ἐλβετία ὑπάρχουν λίγες καὶ μικρές, ἀλλὰ πολὺ ὁραῖες. Ἡ Ἐλβετία, ἐπειδὴ κλείνεται γύρω ἀπὸ βουνά, ἔχει καὶ πολλές λίμνες στὶς βόρειες κοιλάδες τῆς. Στὴ βορειόδυτικὴ πλευρά τῆς ἔχει τὴ λίμνη Κωνσταντία. Πρὸς νότον ἀπ' αὐτὴν είναι ἡ λίμνη τῆς Ζυρίχης, στὸ κέντρο ἡ λίμνη τῆς Λυκέρνης καὶ νοτιοδυτικὰ ἡ λίμνη τῆς Γενεύης, ἀπὸ τὴν ὅποια βγαίνει ὁ Ροδανός, ποὺ ἔχει τὶς πηγές του στὶς κεντρικὲς "Αλπεις καὶ χύνεται σ' αὐτὴν.

Ἡ ὑψηλότερη κορυφὴ τῶν "Αλπεων (ὕψος 4.505 μέτ.).

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἐλβετίας είναι ψυχρό, ἀλλὰ καὶ πολὺ ὑγιεινὸν κι δέ ἀέρας τῆς πολὺ καθαρός· γι' αὐτὸν οἱ Ἐλβετοὶ είναι γεροὶ καὶ ρωμαλέοι. Ἡ Ἐλβετία θεωρεῖται τόπος καλὸς γιὰ τοὺς ἀσθενικούς. Στὶς κοιλάδες τῆς τὸ κλίμα δὲν είναι πολὺ ψυχρό.

Προϊόντα. Ἡ Ἐλβετία παράγει δημητριακά, κρασί, τυρὶ ἐκλεκτό, γάλα καὶ βούτυρο. Ἔχει μεγάλο ἐμπόριο κι ἔχει βιομηχανία πολὺ ἀναπτυγμένη. Στὰ ἐργοστάσιά της, τὰ δποῖα κινοῦνται μὲ τὴν δύναμη τοῦ νεροῦ, κατασκευάζουν πρὸ πάντων ὠρολόγια καὶ ὑφάσματα μάλλινα καὶ βαμβα-

κερά. Σημαντικό εισόδημα έχει ή 'Ελβετία καὶ ἀπὸ τοὺς περιγητάς, γιατὶ πολλοὶ πηγαίνουν ἐκεῖ γιὰ νὰ θαυμάσουν τὶς δημορφιές τῶν Ἀλπεων. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο έχει πολλὰ ξενοδοχεῖα, ὅπου ἐπὶ πολλοὺς μῆνες διαμένουν περιηγητὲς καὶ ἀσθενεῖς καὶ τέλεια σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία.

Δάτεικοι. Η 'Ελβετία έχει 4 ἑκατομμύρια κατοίκους, ποὺ δημιοῦν Γερμανικά, Γαλλικά καὶ Ἰταλικά. Ιοὶ 'Ελβετοὶ εἶναι ἀνθρωποι μορφωμένοι καὶ πολὺ ἔργατικοι.

Διοίκηση. Η 'Ελβετία εἶναι δημοκρατία καὶ διαιρεῖται σὲ 25 μκρές δημοκρατίες (καντόνια), κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς διοῖνες ἐκλέγει ἀντιπροσώπους τῆς. Αὐτοὶ συγκεντρώνονται στὴ Βέρνη καὶ, ἀφοῦ ἐκλέξουν τὸν Πρόεδρο, ψηφίζουν τοὺς νόμους.

Πόλεις. Πρωτεύουσσα τῆς 'Ελβετίας εἶναι η Βέρνη (κάτ. 150 χιλ.), χτισμένη στὸ κέντρο τῆς 'Ελβετίας· εἶναι πόλη ἐμπορική καὶ βιομηχανική. Στὶς ἐκβολές τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τὴ λίμνη τῆς Γενεύης, εἶναι χτισμένη ἡ πόλη Γενεύη (κάτ. 140 χιλ.), ποὺ έχει ἔργοστάσια ποὺ κατασκευάζονται ὥρολόγια καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Λωζάννη (κάτ. 200 χιλ.)· ή σπουδαιότερη βιομηχανική πόλη τῆς 'Ελβετίας· εἶναι χτισμένη καντά στὴ λίμνη τῆς. Η Βασιλεία ή Μπάλ (κάτ. 130 χιλ.)· ή πόλη αὐτὴ χωρίζεται ἀπὸ τὸ Ρήνα ποταμὸν σὲ δυο χωριστές πόλεις, τὴ μεγάλη Βασιλεία τὴν 'Ελβετική, καὶ τὴν μικρή, τὴ γερμανική. Η Βασιλεία εἶναι κέντρο σιδηροδρομικὸν τῆς δυτικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εύρωπης.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Αὐστρίας εἶναι η Ούγγαρια, ποὺ συνορεύει πρὸς νότον μὲ τὴ Νοτιοσλοβαΐα, πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὴ Ρουμανία πρὸς βορρὰν μὲ τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ πρὸς δυσμὰς μὲ τὴν Αὐστρία. Κατὰ τὴν ἔκταση εἶναι σχεδὸν ἵση μὲ τὴν Αὐστρία.

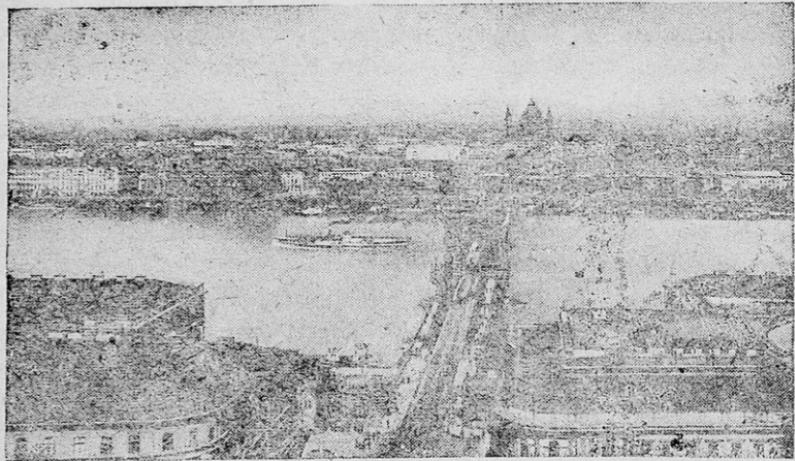
Η χώρα. Η Ούγγαρια εἶναι χώρα πεδινή μόνον στὰ βόρεια σύνορά της ἀπλώνονται τὰ Καρπάθια ὄρη, ποὺ τὴ χωρίζουν ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία. Ἀπὸ τὴ μέση τῆς Ούγγαριας περνάει δὲ ποταμὸς Δούναβης κι δὲ παραπόταμός του Θάνατος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ούγγαριας εἶναι πολὺ εὔφορο κι ἔχει

καλά λειθάδια, πού τρέφονται τὰ περίφημα Ούγγαρικά ἄλογα καὶ πολλὲς ἀγελάδες.

Προϊόντα. Ἡ Ούγγαρια παράγει σιτάρι, κριθάρι, ἀραβοσίτι καπνό, πατάτες, κοκκινογόύλια πού κάνουν τὴ ζάχαρη καὶ κρασί. Τὸ θέρος παράγει καὶ ζουμερὰ ὅπωρικά, βερύκοκκα κεράσια, πεπόνια, καρπούζια καὶ λαχανικά. Τὰ βουνά της ἔχουν πολλὰ μεταλλεῖα καὶ τὰ δάση βγάζουν ξυλεία.

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ούγγαριας εἶναι εὔκρατο καὶ ὑγιεινό.

Ἡ συγκοινωνία τῆς Ούγγαριας ἔκτελεῖται μὲ πλοῖα στὸ Διούναθη μὲ τέλειο σιδηροδρομικὸ δίκτυο καὶ μὲ αὐτοκίνητα.

Διοίκηση. Ἡ Ούγγαρια εἶναι δημοκρατία μὲ δύο Βουλές, ὅπως ἡταν καὶ ἡ Αὐστρία. Ὁ πρόεδρός της λέγεται καὶ ἀντιθασιλέυς.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Ούγγαριας φτάνουν τὰ 6 ἐκατομμύρια· εἶναι ἐργάτες, γεωργοί, ἔμποροι καὶ βιομήχανοι. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι καθολικοί χριστιανοί κι δρθόδοξοι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ούγγαριας εἶναι ἡ Βουδαπέστη (κάτ. 950 χιλ.), χτισμένη στὶς δυὸς ὅχθες τοῦ Δούνανθη, καὶ τὰ δύο μέρη τῆς συγκοινωνοῦν μὲ γέφυρες, ποὺ ἔνώνουν τὴ δεξιὰ ὅχθη μὲ τὴν ἀριστερὴν. Βρίσκεται στὸ κέντρο

τῆς Ούγγαρίας καὶ ἔχει σημαντικό ἐμπόριο. "Εχει ώραίους δρόμους καὶ μεγάλα κι ὠραῖα χτίρια. Κοντά στὸν παραπόταμο Θάη βρίσκεται ἡ πόλη Σεγέδινο (κάτ. 100).

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Στὰ Βόρεια τῆς Αὐστρίας καὶ Ούγγαρίας, στὸ κέντρο τῆς Εύρωπης ἀπλώνεται τὸ κράος τῆς Τσεχοσλοβακίας, ποὺ συνορεύει πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὴν Ρουμανία, πρὸς βορρὰν μὲ τὴν Πολωνία καὶ Γερμανία, πρὸς δυσμάς μὲ τὴν Γερμανία καὶ πρὸς νότον μὲ τὴν Αὐστρία καὶ Ούγγαρία.

Η χώρα. Ἡ χώρα εἶναι ψηλὴ καὶ τὰ Καρπάθια βουνά ἀπλώνονται σ' ὅλο σχεδὸν τὸ μῆκας τῆς. Στὰ βορειοδυτικὰ ἔχει τὰ ὅρη "Ερισον, Γιγάντεια καὶ Σιουδήτια. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι εὔφορο κι ἔχει πολλὰ δάση καὶ πολλὰ λειβάδια. Ἀπὸ τὰ δυτικὰ ὅρη τῆς Τσεχοσλοβακίας πηγάζει ὁ ποταμὸς "Ελθαζ, ποὺ περνᾷς ἀπὸ τὴν Γερμανία καὶ χύνεται στὴν Βόρεια θάλασσα. Στὴ νότια πλευρὰ τῆς περνᾷς ὁ Δούναβης στὸν ὅποιο χύνονται τὰ νερά τῆς κεντρικῆς κι ἀνατολικῆς Τσεχοσλοβακίας.

Προϊόντα Ἡ Τσεχοσλοβακία βγάζει δημητριακά, πολλὰ κοκκινογούλια, λυκίσκο, ξυλεία, πορσελάνη, καὶ στὰ βουνά τῆς μέταλλα.

Σ' αὐτὴ τὴν χώρα ἔχουν ίδρυθη πολλὰ ἐργοστάσια, ποὺ κατεργάζονται τὰ προϊόντα τῆς χώρας. Ἐπειδὴ βγάζει ζάχαρη, στὴν ἔξαγωγὴ τῆς ζάχαρης εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Εύρωπης. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφός τῆς ἔχει καὶ πορσελάνη, ίδρυθηκαν πολλὰ ἐργοστάσια ποὺ κατασκευάζουν πιάτα καὶ ἄλλα γυάλινα σκεύη, βγάζει δὲ βύνη καὶ λυκίσκο, ἀπὸ τὰ ὅποια γίνεται ἡ μπύρα. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει μεγάλη βιομηχανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Εύρωπης στὴν παραγωγὴ ζάχαρης καὶ γυαλικῶν.

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι ψυχρό, ἀλλὰ ὅγιεινό.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νέα δημοκρατία, ποὺ ίδρυθηκε 1867 ἀπὸ τὸν πρώτο Εύρωπαϊκό πόλεμο πρὶν ἀπ' αὐτὸν ἡ χώρα ἀνῆκε στὴν Αὐστρία. Κατὰ τὸ

ετος 1938 ἀφαιρέθηκαν μέρη της και προστεθήκανε στή Γερμανία κι ἄλλα στήν Ούγγαρία και στή Πολωνία.

Οἱ κάτοικοι. Από 15 ἑκατ. κατοίκους ποὺ εἶχε, σήμερα ἔχει 10. Λέγονται Τσέχοι και Σλοβάκοι και εἶναι: κατά τήν καταγωγὴν Σλάβοι και κατά τὸ θρήσκευμα χριστιανοὶ καθολικοὶ και λίγοι ὁρθόδοξοι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι ἡ Πράγα (κάτ. 700 χιλ.), χτισμένη στὶς ὅχθες τοῦ παρπόταμου τοῦ "Ελβα σὲ θαυμάσια θέσῃ κατά τὴ διασταύρωση τῶν σιδηροδρόμων Γερμανίας και Αὐστρίας." Εχει σημαντικὸ ἐμπόριο ζάχαρης, χάρτου, ξυλείας, γυαλικῶν, σιδηρικῶν και ὄλλων. Εχει μεγάλα κι ὥραια κτίρια, δημόσια και ιδιωτικά, μεγάλες πλατείες κι ὥραίους κήπους. Νοτιοανατολικὰ ἀπό τήν Πράγα εἶναι ἡ πόλη Βρύνη μὲ μεγάλα ύφαντουργεῖα μαλλίνων ύφασμάτων.

ΠΟΛΩΝΙΑ

Πρὸς βορράν τῆς Τσεχοσλοβακίας βρίσκεται ἡ νέα δημοκρατία τῆς Πολωνίας. Αὐτὴ συνορεύει πρὸς νότον μὲ τήν Τσεχοσλοβακία και Ρουμανία, πρὸς ἀνατολὰς μὲ τήν Ούκρανία και Ρωσσία πρὸς βορράν μὲ τήν Λιθουανία και πρὸς δυσμάς μὲ τήν Γερμανία. Κατά τήν ἔκταση εἶναι μεγαλύτερη ἀπό τήν Έλλάδα.

Η χώρα. Η Πολωνία εἶναι ὅλη σχεδὸν μιὰ μεγάλη πεδιάδα, και μόνον στὴ νότια πλευρά τῆς ἔχει χαμηλὰ βουνά ποὺ κατεβαίνουν ἀπό τὰ Καρπάθια, και ποτίζεται ἀπό πολλοὺς ποταμούς. Απ' αὐτοὺς δι μεγαλύτερος εἶναι ὁ Βιστός οὔλας ποὺ περνᾷ μέσ' ἀπό τήν Πολωνία ἀπό τὰ νότια ὡς τὰ θόρεια και χύνεται στὴ Βαλτικὴ θάλασσα. Εἶναι πολὺ εὔφορη χώρα και παράγει πολλὰ δημητρικά, ἐπίσης ξυλεία ἀπό τὰ πολλὰ και μεγάλα τῆς δάση και ἔχει πολλὰ λειθάδια ποὺ βόσκουν πολλὰ κοπάδια μὲ πρόσθατα, βόδια και ἄλογα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Πολωνίας εἶναι ψυχρὸ και ὑγιεινό. Ο χειμώνας διαρκεῖ στὴ χώρα αὐτὴ ἔξι και πιὸ πολλοὺς μῆνες.

Συγκοινωνία. Εχει καλὴ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία

καὶ λιμάνι στὴ Βαλτικὴ θάλασσα τὴν ἐλεύθερη πόλη. Δάντζικ, λιμάνι ἀπὸ τὸ ὅποιο ἔξαγονται τὰ προϊόντα τῆς χώρας.

Οἱ κάτοικοι. Ἡ Πολωνία ἔχει 30 ἑκατομμύρια κατοίκους, γεωργούς, κτηνοτρόφους κι. ἐμπόρους. "Ολοὶ εἶναι Σλάβοι καὶ κατὰ τὸ θρήσκευμα καθολικοὶ χριστιανοί." Εκτὸς ἀπὸ αὐτούς στὴν Πολωνία κατοικοῦν καὶ πολλοὶ Ἐθραῖοι.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Πολωνία εἶναι δημοκρατία νέα, ποὺ ἰδρύθηκε ὅστερ ἀπὸ τὸν πρῶτο Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο. Πρὶν ἀπ' αὐτὸν ἡ χώρα ἦταν στὴν κατοχὴ τῆς Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρίας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας εἶναι ἡ Βαρσοβία (κάτ. 1 ἑκατομ.), χτισμένη στὴν ἀριστερὴ ὄχθη τοῦ Βιστούλα, πόλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, ποὺ διεξάγει σημαντικὸ ἐμπόριο. Πόζεν (κάτ. 170 χιλ.) γεωργικὴ πόλη, δησπούτη μεγάλες γεωργικὲς ἀγορές. Ἡ Λυμέρη (κάτ. 200 χιλ.) στὴ νοτιοανατολικὴ Πολωνία καὶ ἡ Κρακοβία (κάτ. 190 χιλ.), πόλη ἐμπορικὴ.

ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πολωνίας κι ἀπὸ τὴν Ρωσία ἀνατολικὰ μέχρι τὴν Βαλτικὴ θάλασσα πρὸς δυσμάς, βρίσκεται τὸ κράτος τῆς Λιθουανίας. Πρὸς βορρὰν συνορεύει μὲ τὴν Λεττονία.

"Η λιθουανία εἶναι κι αὐτὴ νέο δημοκρατικὸ κράτος ὅπως καὶ ἡ Πολωνία. Κατὰ τὴν ἔκταση εἶναι μικρότερη ἀπὸ τὴν μισὴ Ἑλλάδα.

Η χώρα. Εἶναι σχέδον πεδινὴ καὶ βγάζει λινάρι, δημητριακὰ καὶ πατάτες. "Ο μεγαλύτερος ποταμός τῆς εἶναι ὁ Νιέμεν, ποὺ χύνεται στὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμώνα καὶ μέτριο τὸ καλοκαίρι.

Οἱ κάτοικοι. Ἡ Λιθουανία ἔχει 2½ σχέδον ἑκατομμύρια κατοίκους, γεωργούς καὶ κτηνοτρόφους.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Λιθουανίας εἶναι ἡ πόλη Βίλνα (κάτ. 200 χιλ.), στὴν ἀνατολικὴ πλευρά τῆς. "Απὸ τὴν πόλη

αὐτή περνάει ἡ σιδηροδρομική γραμμή Βαρσοβίας—Πετραύ πόλης. Ἀπάνω στὸν ποταμὸΝιέμεν είναι ἡ ώραι πόλη Κόζνονν (κάτ. 100 χιλ.).

ΛΕΤΤΟΝΙΑ

Πρὸς βορρὰν τῆς Λιθουανίας ἀπλώνεται ἡ Λεττονία, δημοκρατικὸ κράτος λίγο μεγαλύτερο ἀπ' αὐτή. Συνορεύει ἀνατολικὰ μὲ τὴν Ρωσία, νότια μὲ τὴν Λιθουανία καὶ βόρεια μὲ τὴν Ἐσθονία. Στὴ δυτικὴ πλευρά τῆς βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴ θάλασσα, ὅπου ὑπάρχει ὁ κόλπος τῆς Ρήγας.

Η χώρα. Καὶ ἡ Λεττονία εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ βγάζει δημητριακούς καρπούς, πατάτες, τρέφει ζῶα, βγάζει βούτυρο ξυλεία κι ἄλλα. Ἀπὸ τὴν μέσην τῆς Λεττονίας περνάει ὁ ποταμὸς Δύνιας, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ρωσία καὶ χύνεται στὸν κόλπο τῆς Ρήγας.

Κλίμα. Ἔχει κλίμα, ὅπως ὅλες οἱ βόρειες χῶρες, πολὺ ψυχρό.

Κάτοικοι. Ἡ Λεττονία ἔχει 2 ἑκατομμύρια κατοίκους καὶ ἔκτατη λίγο μεγαλύτερη ἀπὸ τῆς Λιθουανίας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Λεττονίας εἶναι ἡ Ρήγα (κάτ. 330 χιλ.), σπουδαῖο ἐμπορικὸ λιμάνι στὴν Βαλτικὴ θάλασσα. Ἀλλη παράλια πόλη εἶναι τὸ Διμπάσιο.

ΕΣΘΟΝΙΑ

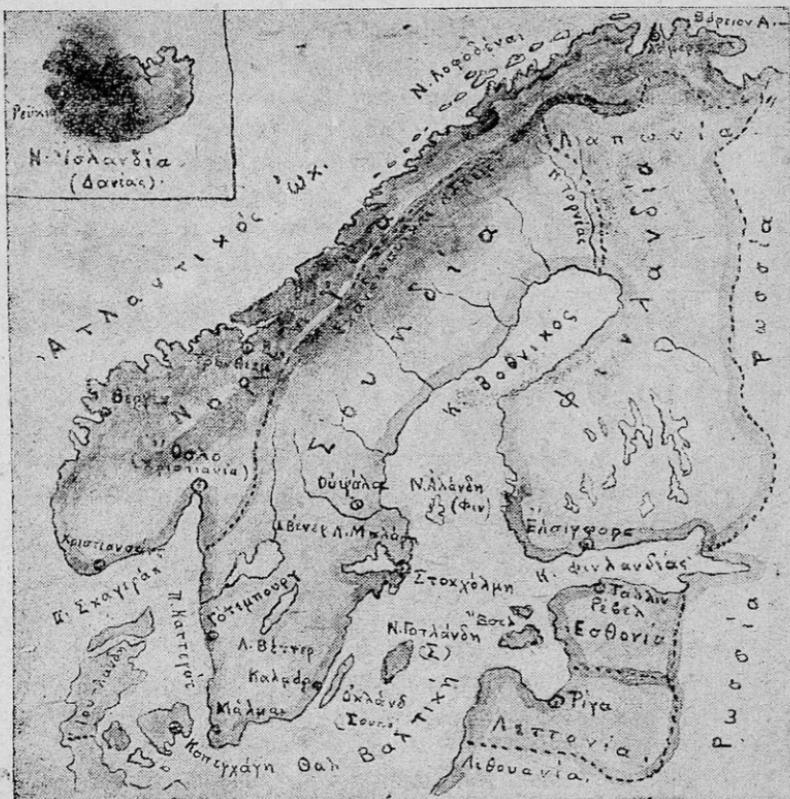
Πρὸς τὰ βόρεια τῆς Λεττονίας μέχρι τὸ Φιννικὸ κόλπο πρὸς βορρὰν βρίσκεται ἡ μικρὴ δημοκρατία τῆς Ἐσθονίας, ποὺ πρὸς τὴν ἀνατολικὰ συνορεύει μὲ τὴν Ρωσία καὶ πρὸς δυσμάς βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴ θάλασσα.

Ἡ Ἐσθονία ἔχει 1 ἑκατομμύριο κατοίκους. Κλίμα πολὺ ψυχρό καὶ παράγει σιτάρι, λινάρι, πατάτες καὶ ἔξαγει δέρματα καὶ χαρτί.

Πόλεις. Ἔχει πρωτεύουσα τὸ Ρεβάλ (κάτ. 140 χιλ.), παράλια ἐμπορικὴ πόλη στὸ Φιννικὸ κόλπο.

ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

Από τὸ Φιννικὸ κόλπο μέχρι τὸ βορειότερο μέρος τῆς Νορθηγίας πρὸς τὸ Βόρειο παγωμένο ὥκεανὸ καὶ ἀνατολικὰ τῆς Ρωσίας ώς τὸ Βοθνικὸ κόλπο καὶ τὴ Σουηδία βρίσκεται ἡ δημοκρατία τῆς Φιλλανδίας.

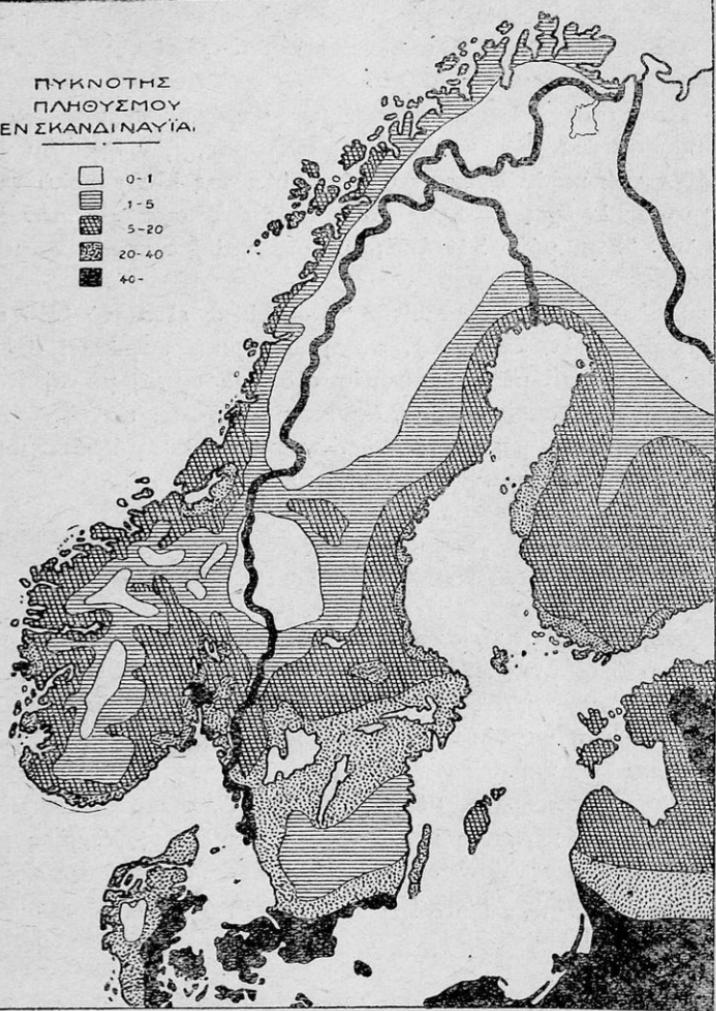

Χάρτης τῶν Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν.

Η χώρα. Η Φιλλανδία, εἶναι χώρα χαμηλή γεμάτη ἔλη καὶ λίμνες πολλὲς ἀπ' αὐτὲς ἐνώνονται μεταξύ τους κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε τὰ ἀτμόπλοια ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ νᾶ μπαίνουν στὸ ἐσωτερικό τῆς. Τὸ χειμῶνα οἱ λίμνες παγώνουν καὶ

ΠΥΚΝΟΤΗΣ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΕΝ ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΑ.

□	0-1
▨	1-5
▨▨	5-20
▨▨▨	20-40
▨▨▨▨	40-

Η Πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ στὴ Σκανδιναυία
καὶ τὶς γειτονικές τῆς χῶρες.

οἱ ἄνθρωποι ταξιδεύουν ἀπάνω σ' αὐτὲς μὲ παγοπέδιλα καὶ ἔλκηθρα, ὅπως παγίωνει καὶ ὁ Βοθνικὸς κόλπος. Ἡ Φιλλανδία σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὰ δάση.

Προϊόντα. Ἡ Φιλλανδία παράγει ξυλεία, χαρτί, γάλα, βούτυρο, γουναρικά κι ἄλλα.

Κάτοικοι. Ἡ Φιλλανδία ἔχει μεγάλη ἔκταση, σχεδὸν τριπλάσια ἀπὸ τὴν ἔκταση τῆς Ἐλλάδας, δὲν ἔχει δῆμος πεδιάδες γιὰ καλλιέργεια καὶ τὸ κλίμα τῆς εἶναι πολὺ ψυχρό. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχει πολλοὺς κατοίκους ἀνάλογα μὲ τὴν ἔκτασή της. Ἔχει μόνο 3½ ἑκατομμύρια καὶ διοικεῖται δημοκρατικά.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Φιλλανδίας εἶναι τὸ "Ελσιγγφορς (κάτ. 225 χιλ.), πόλη ἐμπορικὴ παράλια στὸ Φινικὸ κόλπο καὶ μὲ συγκοινωνία σιδηροδρομικὴ μὲ τὴ Ρωσία.

Στὴ δημοκρατία τῆς Φιλλανδίας ὑπάγεται καὶ ἡ Λαπωνία πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς. Οἱ Λάπωνες εἶναι μικρόσωμοι καὶ ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγι καὶ τὸ φάρεμα.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΓΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Στὴ βορειοδυτικὴ ἀκρη τῆς Εύρωπης, ἀπὸ τὸ Βόρειο Παγωμένο ὡκεανὸ κατεβαίνει πρὸς νότον ἀνάμεσα στὸν Ἀτλαντικὸ ὡκεανό, στὴ Βόρεια θάλασσα δυτικά καὶ στὴ Βαλτικὴ ἀνατολικά, ἡ μεγαλύτερη Εύρωπαϊκὴ χερσόνησος, ποὺ λέγεται Σκανδιναυϊκή.

Εἶναι χώρα ὁρεινὴ μὲ μεγάλα βουνά, σκεπασμένα μὲ χιόνια, μὲ βαθιές, στενές καὶ δασῶδεις κοιλάδες, ἄγριες χαράδρες καὶ ὠραίες λίμνες. Στενές λουρίδες τῆς θάλασσας μπαίνουν βαθιά στὴν Εηρά καὶ μάλιστα στὴ δυτική τῆς παραλία καὶ σχηματίζουν τὰ φιόρδ, τὰ διποῖα εἶναι πολὺ ὥρατια.

"Ἔχει μεγάλους καὶ μικρούς ποταμούς, οἱ διποῖοι, καθὼς κατεβαίνουν μὲ δρμὴ ἀπὸ τὰ ψηλά μέρη, πέφτουν σὲ βαθιές χαράδρες καὶ σχηματίζουν θαυμάσιους καταρράχτες. Ἀπὸ τὸ βόρειο μέρος τῆς ἔως τὸ νοτιοδυτικό, στὴ μέση σχεδόν, διπλώνεται μεγάλη ὁρασειρά, οἱ Σκιανούντικες "Αλπεῖς ποὺ δυτικά κατεβαίνουν ἀπότομα στὴν παραλία καὶ

πρὸς τὰ νότια καὶ ἀνατολικά χαμηλώνουν λίγο λίγο σ' εὕφορες πεδιάδες.

Στὴ χερσόνησο αὐτὴ βρίσκονται δύο κράτη ἡ Νορθηγία καὶ ἡ Σουηδία.

A'. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Τὸ βορειοδυτικὸ μέρος τῆς Σκανδιναϊκῆς Χερσονήσου τὸ πιάνει ἡ Νορθηγία. Κατὰ τὴν ἔκταση εἶναι τριπλάσια σχεδὸν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ κατοίκους ἔχει πόλὺ λίγους ἀνάλογα μὲ τὴν ἔκτασή της, γιατὶ τὸ περισσότερο μέρος τῆς σκεπάζεται ἀπὸ βουνά, λίμνες καὶ ἔλη καὶ τὰ 9)10 εἶναι ὄχρηστα στὴ γεωργία.

Ἡ Νορθηγία εἶναι χώρα μὲ τὶς μεγάλες βουνοσειρὲς καὶ τὶς ψηλές κορυφές, μὲ τοὺς ἀπέραντους παγετῶνες καὶ τὶς πάρα πολὺ βαθιές κοιλάδες. Σ" ὅλη τὴν παραλία τῆς ὑπάρχουν παρὰ πολλὰ μικρὰ νησιά, τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ἀκατοίκητα, καὶ φιόρδ. Τὰ φιόρδ εἶναι χαράδρες μακρόστενες ἀνάμεσα σὲ βράχους μὲ φοθεροῦς κρημνούς, ὅπου ἡ θάλασσα εἰσχωρεῖ πολὺ βαθιὰ στὴ Εηρά. Πολλές φορὲς οἱ ξένοι γελιούνται καὶ νομίζουν τὸ φιόρδ ὅτι εἶναι ποτάμια, ἢ λίμνες. Μερικὰ φιόρδ πάλι μοιάζουν μὲ κόλπους ἢ μὲ λιμάνια κλειστά, τὰ δοποῖα μὲ στενὸ στόμιο συγκοινωνοῦν μὲ τὴ θάλασσα.

Προστίστα. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὁρεινὸ καὶ σκεπάζεται ἀπὸ μεγάλα δάση, ποὺ βγάζουν πολλὴ ξυλεία. Ἐχει δὲ καὶ μεταλλεῖα σιδήρου. Σημαντικὸ εἰσόδημα ἔχει ἡ Νορθηγία ἀπὸ τὸ ψιάρεμα τῶν ρευγγῶν καὶ τοῦ βακαλάου, ποὺ τὰ ψαρεύουν στὰ νησιά καὶ στὰ φιόρδ της.

Τὸ κλίμα. Ἡ Νορθηγία δὲν ἔχει πολὺ ψυχρὸ κλίμα, ἀνάλογα μὲ τὴ θέση της, γιατὶ τὸ θερμὸ θαλασσινὸ ρεῦμα, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ Μεξικανικὸ κόλπο μετριάζει τὸ ψύχος.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Νορθηγίας εἶναι 2½ ἔκατομμύρια, ναυτικοί, βοσκοί καὶ ψαράδες. Οἱ Νορθηγοὶ εἶναι γεροὶ ἀνθρωποι ἔργατικοι καὶ πολὺ μορφωμένοι. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι καὶ κυθερνιοῦνται ἀπὸ συνταγματικὸ βασιλέα καὶ Βουλή.

Πόλεις Ἡ Νορθηγία ἔχει μόνον δύο μεγάλες πόλεις, τὴν πρωτεύουσά της Χριστιανία ("Οσλο") (κάτ. 250 χιλ.),

παράλια πόλη σε βαθύ κόλπο στὸν πορθμὸ τοῦ Σκαγεράκη μὲ καλὸ λιμάνι, ἐργόστασια χαρτιοῦ, βυρσοδεψεῖα καὶ μεγάλο ἐμπόριο ξυλείας. "Αλλῃ πόληι εἶναι ἡ Μπέργεν (κάτ. 100 χιλ.), παράλια πόλη στὸν Ἀτλαντικὸ ὥκεανὸ μὲ καλὸ λιμάνι καὶ ἐμπορικὸ κέντρο τῶν ψαριῶν ποὺ ψαρεύουν στὴ δυτικὴ ἀκτὴ. Ἡ Τρόνθεμ, πόλη ἐμπορικὴ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸ Ὡκεανό.

Στὸ βορειότερο μέρος τῆς Νορβηγίας βρίσκεται ἡ μικρὴ πόλη Χάμερφεστ, ἡ δοποία εἶναι τὸ βορειότερο μέρος τῆς

Τὰ Φιόρδ τῆς Νορβηγίας

Εύρωπης ποὺ κατοικεῖται. Ἐκεῖ ἡ μεγαλύτερῃ νύχτα διαρκεῖ $2\frac{1}{2}$ μῆνες καὶ ἀπὸ τὰ μέσα Ιουνίου μέχρι τὸ τέλος ποὺ Αὔγούστου στὸ μέρος αὐτὸ δῆλος δὲν δύει καθόλου.

B'. ΣΟΥΗΔΙΑ

Ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ τὸ νοτιοανατολικὸ μέρος τῆς Σκανδιναվίκης χερσονήσου καὶ εἶναι μεγαλύτερῃ κατὰ τὴν ἔκταση ἀπὸ τὴ Νορβηγία. Ἀπὸ τὴ Νορβηγία χωρίζεται μὲ τὶς Σκανδιναվίκες "Αλπεις. Εἶναι δὲ πλουσιώτερῃ ἀπ' αὐτῇ καὶ ἔχει περισσότερον τόπο γιὰ καλλιέργεια ἀπὸ τὴ Νορβηγία.

"Ολὴ ἡ νοτιοανατολικὴ πλευρά τῆς βρέχεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα, ποὺ πρὸς τὰ βόρεια σχηματίζει τὸ Βοθικὸ κόλπο. Στὴ νοτιοδυτικὴ πλευρά τῆς βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα.

Η χώρα. Οι Σκανδιναυϊκές "Αλπεις χαμηλώνουν λίγο λίγο μέχρι τήν παραλία πρὸς τὴν Βαλτικὴ θάλασσα. Τὸ μισὸ σχεδὸν μέρος τῆς σκεπάζεται ἀπὸ δάση. Στὸ νοτιοανατολικὸ μέρος τῆς ἔχει πεδιάδες, ὅπου καλλιεργεῖται σιτάρι, λινάρι καὶ λαχανικά. Τὰ βουνά τῆς ἔχουν μεταλλεῖα μὲ πολὺ σίδερο, χαλκὸ κι ἄργυρο. Στὰ δάση τῆς καὶ τὰ λειθάρια ζοῦν πολλὰ ζῶα ἥμερα. Τὸ μεγαλύτερο εἰσόδημα ἔχει ἀπὸ τὴν ξυλεία (σουηδικὴ ξυλεία) κι ἀπὸ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι ψυχρὸ καὶ στὰ θόρεια πάρα πολὺ ψυχρό.

Σί κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Σουηδίας εἶναι σχεδὸν 6 ἑκατομμύρια φυλῆς Γερμανικῆς. Οἱ Σουηδοὶ εἶναι γεωργοὶ, κτηνοτρόφοι καὶ ψαράδες, ποὺ ψαρεύουν φάλαινες, βακαλάο καὶ ρέγγες. Ἀγαποῦν πολὺ τὰ γράμματα καὶ τὴ γυμναστική. Στὴ Σουηδία ὑπάρχουν τὰ καλύτερα σχολικὰ χτίρια.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Σουηδίας εἶναι ἡ Στοκχόλμη (κάτ. 500 χιλ.), χτισμένη πάνω σ' ὡραίᾳ τοποθεσίᾳ στὴ λίμνη Μαλάρη, ποὺ εἶναι γεμάτη μὲ μικρὰ νησιά καὶ μὲ καταπράσινα δάση. Εἶναι ἐμπορικὸ λιμάνι στὴ Βαλτικὴ θάλασσα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πόλης εἶναι χτισμένο ἀπάνω σὲ μικρὰ νησιά κι ἀντὶ γιὰ δρόμους ἔχει πολλὲς διώρυγες· γι' αὐτὸ καὶ τὴ λένε Βόρεια Βενετία. Ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Δανία βρίσκεται ἡ πόλη Γουτεμβούργο, ἡ ὧδοις ἔχει μεγάλο ἐμπόριο σιδήρου, ξυλείας καὶ ζώων. Πρὸς βορρᾶν τῆς Στοκχόλμης εἶναι ἡ μεσόγεια πόλη Ούψιλα, δυομαστὴ γιὰ τὸ πανεπιστήμιό της.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΣΙΑ

Πρὸς ἀνατολὰς τῶν μικρῶν κρατῶν, ποὺ βρίσκονται στὴν παραλία τῆς Βαλτικῆς θάλασσας, μέχρι τὰ Ούραλια βουνά, ποὺ χωρίζουν τὴν Εύρωπη ἀπὸ τὴν Ασία στὴ βορειοανατολικὴ τῆς πλευρά, καὶ ἀπὸ τὸ Βόρειο Παγωμένο ὡκεανὸ πρὸς Εορρᾶν μέχρι τὴν Ούκρανία, τὸν Καύκασο καὶ τὴν Κασπία θάλασσα πρὸς νότον, ἀπλώνεται ἡ Εύρωπαϊκὴ Ρωσία, ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα κράτη τῆς Εύρωπης κατὰ τὴν ἔκταση καὶ τὸν πληθυσμό.

Ἡ χώρα. Ἡ Εύρωπαική Ρωσία εἶναι μεγάλη πεδιάδα, τῆς διποίας τὸ ψηλότερο μέρος οἱ Β α λ δ α ἴ ο ι λ ὁ φο ι, ποὺ ἔχουν ὅψος 320 μέτρα. Στὰ βόρεια βρέχεται ἀπὸ τὸν Παγωμένο ωκεανὸν ποὺ εἰσχωρεῖ βαθιὰ στὴν Εηρά καὶ σχηματίζει τὴ Λευκὴ θάλασσα μὲ τὸν κόλπο τοῦ Ἀρχαγγέ-

Χάρτης Ευρωπαικῆς Ρωσίας

λού: "Ολη ἡ Ρωσικὴ χώρα, ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸ Βόρειο Παγωμένο ωκεανό, εἶναι ἐλώδης καὶ σκεπάζεται μὲ πάγους. Σ' αὐτὴν φυτρώνουν μόνον βρύα καὶ σχηματίζει τὶς λεγόμενες τοῦντρες, γυμνὲς ἐκτάσεις.

Στή μέση τῆς χώρας ύπάρχει μιὰ μεγάλη ἔκταση μὲ δάση. Στὰ νότια τῶν δασῶν αὐτῶν ἀπλώνεται εὕφορη πεδιάδα, ὅπου σὲ μεγάλες ἔκτασεις καλλιεργεῖται σιτάρι κι ἄλλοι δημητριακοί καρποί. Μέσα στ' ἀπέραντα λειθάδια της βόσκουν ἀπειρα κοπάδια πρόβατα κι ἀγέλες βοδιῶν κι ἀλόγων. Στὰ νοτιοανατολικά, πρὸς τὴν Κασπία θάλασσα, ύπαρχουν ἀμμώδεις ἔρημες οἱ λεγόμενες στέππες, ποὺ προχωροῦν ἀνατολ. καὶ στὴ βόρεια Ἀσία, στὴ Σιβερία. Ἀπὸ τὸ μέσον τῆς ἀπέραντης Ρωσικῆς πεδιάδας τρέχουν μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοί, ποὺ ἐνώνονται μεταξύ τους, μὲ διώρυγες.

Ἡ κεντρικὴ Ρωσία παράγει ἄφθονο σιτάρι, ἀραβοσίτι, καὶ σίκαλη, κανναθούρι καὶ λινάρι. Ἀπὸ τὰ ζῶα τῆς ἔχει σπουδαῖο οἰσόδημα, δηλ. τυρί, βούτυρο, δέρματα, ποὺ τὰ ἔξαγει σὲ μεγάλες ποσότητες στὸ ἑξατερικό. Ἀπὸ τὰ ἀπέραντα δάση τῆς παράγει πολλὴ καὶ καλὴ ξυλεία. Ἐχει ἀκόμη καὶ μεταλλεῖα ποὺ ἔχουν ἄφθονο σίδερο. Στὰ βόρεια μέρη ζοῦν τάρανδες, ἀρκούδες, λύκοι κι ἄλλας ἄγρια ζῶα. Ἀπὸ τὰ δέρματα τῶν ζώων αὐτῶν οἱ κάτοικοι κατασκευάζουν ἐνδύματα, στρώματα καὶ γουναρικά.

Ποταμοὶ καὶ λίμνες. Στὸ Βόρειο ὠκεανὸν χύνονται οἱ ποταμοὶ Πετσχόρας, Δουΐνας στὸν Εὔξεινο Πόντο ἢ Δνείστερος, ἢ Δνείπερος καὶ ὁ Δὸν καὶ στὴν Κασπία θάλασσα ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ρωσίας κι ὁ Ούραλης. Στὰ βορειοδυτικά τῆς Ρωσίας πρὸς τὴν Φιλλανδία, ύπαρχουν πολλὲς λίμνες. Ἀπὸ αὐτὲς μεγαλύτερη εἶναι ἡ Λαδόγα, ποὺ εἶναι ἡ μεγαλύτερη τῆς Εύρωπης. Ἐκεῖ ἔχει τὶς πηγές του ὁ Νέβας ποταμός, που χύνεται στὸ Φιννικό κόλπο. Ἡ λίμνη αὐτὴ ἐνώνεται ἐπίσης μὲνα ποταμὸ μὲ ἄλλη μεγάλη λίμνη, τὴν Ὁνέγα πρὸς τὸ βόρειο μέρος τῆς.

Κλίμα. Ἐπειδὴ ἡ Ρωσία ἔχει μεγάλη ἔκταση, δὲν ἔχει ὅμιο κλίμα παντοῦ. Τὰ μέρη ποὺ βρίσκονται μακριά ἀπὸ τὴν θάλασσα τὸν χειμῶνα ἔχουν ψύχος δυνατὸ καὶ τὸ θέρος ἡ θερμότητα εἶναι ἀνυπόφορη. Ἡ Λευκὴ θάλασσα ἐπὶ ἔξι μῆνες τὴν ἔτος εἶναι παγωμένη, καθὼς καὶ ἡ Ἀζοφική, ποὺ βρίσκεται πρὸς τὰ νότια.

Οἱ κάτοικοι. Οἱ Ρῶσοι εἶναι Σλάβοι, οἱ περισσότεροι χρι-

στιανοί δρθόδοις! Οι κάτοικοι τής Εύρωπαϊκής Ρωσίας είναι 80 έκατομμύρια, οι περισσότεροι γεωργοί και κτηνοτρόφοι, έργατες σε έργοστάσια κι ξυποροι.

Πολιτική κατάσταση. Η Ρωσία υστερεί από τὸν πρώτο Εύρωπαϊκὸ πόλεμο διαιρέθηκε σε πολλὲς δημοκρατίες καὶ

μία ἀπὸ αὐτές εἶναι ἡ Σοβιετικὴ Δημοκρατία τῆς σημερινῆς Ρωσίας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας εἶναι ἡ Μόσχα (κάτ. 2 έκατομμύρια), στὸ μέσον τῆς χώρας, ὅπου βρίσκεται τὸ κέντρο τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴ δυτικὴ Εύρωπη καὶ ἀπὸ κεῖ διευθύνονται σε διάφορα μέρη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, Ὁν κρανίας

καὶ Σιθηρίας πρὸς ἀνατολάς. Ἡ πόλη ἔχει μεγάλη ἐκταση ἀνάλογα μὲ τὸν πληθυσμό της. Στὸ μέσον της ὑψώνεται τὸ μέγια φρούριο Κρεμλίνο, μέσα στὸ ὅποιο εἶναι νοσοὶ, ἀνάκτορα, μοναστήρια καὶ πολλὰ κυθερηγητικά γραφεῖα. Ἡ Μόσχα εἶναι πόλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ καὶ ἡ πιὸ ἀγαπημένη πόλη τῶν Ρώσων. Κοντά στὶς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Νέθα, στὸ Φινικό κόλπο, πάνω σ' ἔξι νησιά τοῦ ποταμοῦ Νέθα εἶναι χτισμένη ἡ Πετρούπολη, ἡ σημερινὴ Λεννιγράδ (κάτ. 1½ ἑκατομμύριο), πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν αὐτοκρατόρων. Τὴν πόλην αὐτῆν τὴν ἔχτισεν ὁ Μέγας Πέτρος, ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ρωσίας στὰ 1703. Εἶναι τὸ πρῶτο ἐμπορικὸ λιμάνι τῆς Ρωσίας, ἡ ὥραιότερη καὶ ἡ πιὸ πολιτισμένη πόλη. Στὸ Βόλγα ποταμὸν βρίσκεται ἡ πόλη Ηζνι Νορόδο (κάτ. 200 χλ.) δῆπου γίνεται ἡ μεγαλύτερη ἐμπορικὴ πανήγυρη τοῦ κόσμου, ποὺ ἀρχίζει τὸν Ἰούλιο καὶ τελειώνει τὸν Σεπτέμβρη. Ἐκεῖ μαζεύονται ἐμποροὶ ἀπὸ δλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ασίας. Στὴ Λευκὴ θάλασσα μέσα σὲ στενὸ κόλπο, δῆπου χύνεται ὁ Δουΐνας ποταμός, εἶναι ἡ πόλη Αρχάγγελος, τὸ μόνο Ρωσικὸ λιμάνι στὸ Παγωμένο ὄκεανό, δῆπου φορτώνονται για τὸ ἔξωτρικὸ εῖδη ἀλιείας καὶ ξυλεία.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Ἀνάμεσα στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ἀπὸ τὰ βόρεια καὶ τὰ ἀνατολικά, στὴν Πολωνία ἀπὸ τὰ δυτικά καὶ στὴ Ρουμανία κι Εὔξεινο Πόντο ἀπὸ τὰ νότια βρίσκεται ἡ Οὐκρανία, ἡ σπουδαίότερη καὶ πλουσιώτερη Ρωσικὴ δημοκρατία.

Ἡ χώρα. Ιολόκληρη ἡ Οὐκρανία εἶναι μέρος τῆς ἀπέραντης Ρωσικῆς πεδιάδας, ποὺ βγάζει πολλὰ σιτηρά, ἀφθονη ἐυλεία, πρόσθατά, βόδια, ἄλογα, μαλλιά, δέρματα, γάλα καὶ λιθάνθρκες. Στὴ μέση τῆς Οὐκρανίας περνάει ὁ μεγάλος ποταμὸς Δνείπερος, ποὺ ἔχει τὶς πηγές του στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ Πολωνία καὶ χύνεται στὸν Εὔξεινο Πόντο. Στὰ σύνορα τῆς Οὐκρανίας καὶ Ρουμανίας βρίσκεται δ

Δνεῦστερος ποταμός, που πηγάζει από τὰ Καρπάθια καὶ χύνεται στὸν Εὔξεινο Πόντο.

Στὸν Εὔξεινο Πόντο εἶναι ἡ Χερσόνησος τῆς Κριμαίας, που κλείνει τὴν Ἀζοφική θάλασσα στὴν δόποια χύνεται ὁ ποταμὸς Δόν. Πρὸς τὰ δυτικά τῆς σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς Ὀδησσοῦ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Οὐκρανίας εἶναι ἡπειρωτικό, πολὺ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα καὶ πολὺ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Κάτοικοι. Οἱ οἰκανοὶ εἶναι Ρῶσοι κι ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ, γεωργοὶ οἱ περισσότεροι, ἔμποροι καὶ λίγοι βιομήχανοι. "Ολοὶ οἱ κάτοικοι τῆς Οὐκρανίας εἶναι 30 ἑκατομμύρια.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ κυβέρνηση τῆς Οὐκρανίας εἶναι Σοβιετική, ὅπως καὶ στὴν ἄλλη Ρωσία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Οὐκρανίας εἶναι τὸ Κίεβον (κάτ. 500 χιλ.), πλαίσιος ὅχθες τοῦ Δνείπερου. Ἀπὸ μακριὰ μοιάζει μὲ τὴ Μόσχα, γιατὶ κι αὐτὴ ἔχει πολλές ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια, ὅπως καὶ ἡ Μόσχα. Εἶναι Ἱερὴ πόλη τῆς Ρωσίας. Νοτιοανατολικὰ τοῦ Κίεβου καὶ κοντά στὸ Δνείπερο βρίσκεται ἡ Αἰκατερίνοσλάβ (κάτ. 300 χιλ.).

Στὸν Εὔξεινο Πόντο σπουδαίότερο λιμάνι τῆς Οὐκρανίας εἶναι ἡ Ὀδησσός (κάτ. 400 χιλ.), ὥραία καὶ μεγάλη πόλη. Εἶναι τὸ λιμάνι, που φορτώνονται τὰ σιτάρια, τὰ μαλλιά καὶ τὰ προϊόντα τῆς Ρωσίας. Σ' αὐτὴν τὴν πόλην ἔμεναν πολλοὶ Ἐλληνες ἔμποροι καὶ εἶχαν μεγάλη Ἐλληνικὴ κοινότητα μὲ σχολεῖα κι ἐκκλησίες Ἐλληνικές. Στὴν Ὀδησσό δ Ξάνθος, ὁ Σκουφᾶς κι ὁ Τσακάλωφ ἰδρυσαν τὴν Φιλικὴ Ἐταιρεία.

Πλαίσιος ἐκθολές τοῦ ποταμοῦ Δόν εἶναι ἡ πόλη Χαλκού, λιμάνι που ἔξαγονται στὸ ἔξωτερικὸ τὰ Ρωσικὰ προϊόντα.

Σὲ ἀνατολικὸ μέρος τῆς Ρωσικῆς πλευρᾶς τοῦ Εὔξεινου Πόντου σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Κριμαία, μὲ ἔξοχα φυσικὰ λιμάνια. Στὰ νότια τῆς χερσονήσου Κριμαίας εἶναι ἡ Σεβαστούπολη, ἔμπορικὸ λιμάνι.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΕ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

‘Η Εύρωπη είναι μικρότερη από τις άλλες ήπειρους, ἀλλ' είναι ἡ μᾶλλον πολιτισμένη καὶ ἡ πυκνότερα κατοικημένη σχετικά μὲ τὴν ἔκτασή της.

Θέση. Τὰ σύνορά της είναι δὲ Ἀτλαντικὸς ὥκεανός πρὸς Δ. ἡ Βόρεια παγωμένη θάλασσα πρὸς Β. ἡ Κασπία θάλασσα μαζὶ μὲ τὰ Οὐράλια ὅρη καὶ τὸν ποταμὸν Οὐράλη πρὸς Α. καὶ ἡ Μεσόγεια θάλασσα πρὸς Ν.

‘Η ἐπιφάνειά της πιάνει 10 ἑκατομ. τετρ. χιλιόμετρα καὶ δὲ πληθυσμὸς της ἀνεβαίνει περίπου σὲ 450 ἑκατ. κατοίκους.

Ἐδαφος. ‘Η μορφὴ τοῦ ἐδάφους τῆς Εύρωπης ἀποτελεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βαθύπεδο. Μιὰς ζώνης ἀπὸ πεδιάδες πιάνει τὴν βόρεια Γαλλία, τὴν Γερμανία καὶ φτάνει στὴν Ρωσία, ὅπου ἐσπλένεται σὲ μεγάλη ἔκταση. Οἱ πεδιάδες ἀρχίζουν πρὸς Ν. ἀπὸ τοὺς πρόποδες μὲ τὸ ρίων βουνῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὸ Κεντρικὸ συγκρότημα (Βόσγια, Ἀρδέννες, δροπέδιο τῆς Βόημίας κλπ.). Πρὸς νότον ἡ Εύρωπη σχηματίζεται ἀπὸ μεγάλες χερσονήσους (Ἐλλάδα, Ἰταλία, Ἰσπανία), ποὺ χωρίζονται ἀπὸ τὸν κορμὸ της ἀπὸ ψηλές βουνοσειρές (Πυρηναῖα, Ἀλπεις, Αἴμος, κλπ.).

Κλίμα. ‘Η Εύρωπη περιλαμβάνεται σχεδὸν διάκληρη στὴ βόρεια εὖκρατος ζώνη. Γι' αὐτὸ τὸ κλίμα της γενικὸ δὲν είναι οὕτε πολὺ ψυχρὸ οὕτε πολὺ θερμό. Εἰδικώτερα τὸ Μεσογειακὸ κλίμα ἐπικρατεῖ στὶς χώρες ποὺ βρέσκονται κοντὰ στὴ Μεσόγειο καὶ εἶναι σχετικὰ θερμότερο κατὰ τὸ θέρος, ἐνῶ, τὸ ἡ περιφερειακὸ ἐπικρατεῖ στὴν λοιπὴ Εύρωπη μὲ διαθαμίσεις τῆς θερμοκρασίας ἀνάλογα μὲ τὸ ύψος τοῦ ἐδάφους καὶ τοὺς ἀνέμους ποὺ φυσοῦν. Στὴν εύρωπαϊκὴ ἥπειρο ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἀνεμοί, ποὺ προκαλοῦν ἄφθονες βροχὲς ἀπὸ τὶς ὅποιες τροφοδοτοῦνται οἱ ποταμοὶ της. Στὴν Ἐλλάδα κατὰ τὸ θέρος οἱ βροχὲς είναι

λίγες, δπως συμβαίνει καὶ σ' δλες τις χώρες ποὺ ἔχουν Μεσογειακὸ κλίμα. Ἡ Εύρωπη ἔτοι ποτίζεται ἀπὸ πολλὰ νερά καὶ παρουσιάζει πλούσια καὶ ποικίλη βλάστηση.

Κάτοικοι-Θρησκεία. "Ολοι σχεδόν οἱ κάτοικοι τῆς Εύρωπης ἀνήκουν στὴ λευκὴ ἢ Καυκάσια φυλή μόνον μικρὸ μέρος ἀπ' αὐτούς εἶναι Μογγολικῆς καταγωγῆς (Τούρκοι, Ουγγροί, Φίνοι, Ἐσθονοί καὶ Λάπτωνες). "Ολοι δὲ σχεδόν πιστεύουν στὴ Χριστιανικὴ θρησκεία, ἀν καὶ ἀνήκουν σὲ διάφορες αἵρεσεις τῆς. (Ὀρθόδοξοι, Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι). Πρέπει νὰ έξαιρεθοῦν οἱ Τούρκοι, ποὺ πιστεύουν στὴ Μωαμεθανικὴ θρησκεία καὶ μερικὰ ἐκατομμύρια Ἐθραῖοι διασπαρμένοι σὲ διάφορες χώρες τῆς Εύρωπης, ποὺ φροντίζουν γιὰ τὴν ιδρυση Ιουδαϊκῆς Ἐστίας στὴν Ἀνατολὴ (Παλαιστίνη).

Ο. Πολιτισμὸς: τῆς Εύρωπης εἶναι πολὺ προοδευμένος. Τὸ ἔμπόριο καὶ ἡ βιομηχανία ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, οἱ τέχνες καὶ οἱ ἐπιστῆμες ἀπὸ τὴν ἄλλη βρίσκονται σὲ μεγάλη ἀκμή. Τὶς βάσεις τοῦ πολιτισμοῦ τὶς παράλαβαν οἱ Εύρωπαῖοι ἀπὸ τοὺς ἀρχαῖους "Ελληνας, μὲ τὴν ἐπιμέλειά τους ὅμως καὶ μὲ τὴν εὐφύτα τους ἀνάδειξαν τὸν πολιτισμὸν αὐτὸν ἀνώτερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς γῆς. Καὶ ἡ γεωργία δὲ μένει πίσω σ' ὅσους τόπους τὸ ἔδαφος εἶναι παραγωγικό. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι δημητριακά, πατάτες, λινάρι, καναθούρι, ἀμπέλια, ἔλιές, καπνά, καὶ πλήθος διωροφόρα δέντρα. Πλὴν ὅμως ἡ παραγωγὴ αὐτῆς σὲ δημητριακά ἰδίως καὶ ἡ κτηνοτροφία τῆς δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γι' αὐτὸ γίνεται εἰσαγωγὴ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀπὸ τὸ ἔξωτερικό. Τὰ δρυκτὰ τῆς Εύρωπης τὰ δόποια ἐκμεταλλεύεται ἡ βιομηχανία τῆς, εἶναι κάρβουνα, σίδηρα, χαλκός, μπροῦντζος, τζίγκος, μολύβδος, ἄργυρος, λίγο χρυσάφι, θειάφι καὶ μάρμαρα.

Πολιτικὴ κατάσταση. "Ολα σχεδόν τὰ Εύρωπαῖκὰ κράτη ἔχουν πολίτευμα δημοκρατικό, πλὴν σ' ἄλλα μὲν ἀναγνωρίζεται ἡ προεδρεύσιμη δημοκρατία, σ' ἄλλα δὲ ἡ βασιλευσιμή. Τὸ μεγαλύτερο φιλελεύθερο κράτος ποὺ ἔχει βασιλιά εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία. Τὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης υπέστησαν τελευταία μεταβολὴ στὰ σύνορά τους. "Ετοι ἡ Αὐστρία ποὺ ἀποτελοῦσε ἀνεξάρτητο κράτος συνχωνεύτηκε μὲ τὴ Γερμανία. "Απὸ τὴν Τσεχοσλοβα-

κίας ἀπεσπάσθηκαν τὰ τμῆματα ποὺ κατοικοῦντο ἀπὸ ξένων
εποιχεῖα καὶ ἡ μὲν Σουδητία (περιοχὴ τῶν Σουδητῶν) πρό-
σαρτήθηκε στὴ Γερμανία οἱ δὲ ζῶντες ποὺ ἐκατοικοῦντο ἀπὸ
Πολωνούς καὶ Οὐγγρους προσαρτήθηκαν στὴν Πολωνία καὶ
στὴν Ούγγαρια. "Υστερ' ἀπ' αὐτά, μεταβλήθηκε πολὺ ὁ χάρ-
της τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

'Απόδημοι "Ελληνες. Σὲ διάφορα κράτη τῆς Εὐρώπης
διαμένουν ἀρκετοί "Ελληνες εἴτε ὡς μόνιμοι κάτοικοι εἴτε ὡς
«παρεπιδημοῦντες» ποὺ ὑπολογίζονται συνολικά σὲ 600 χιλιά-
δες. Πικνύτερος ήταν ὁ πληθυσμὸς τῶν Ελλήνων στὴ Ρωσία
(200 χιλ.) καὶ στὴν Τουρκία (180 χιλ.), ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευ-
ταῖα ἔπειτα περιοριστικά ὡς πρὸς τὴ διαμονὴν ἀλλοδα-
πῶν στὰ δύο αὐτὰ κράτη ἀνάγκασαν τὸ μεγαλύτερο μέρος
τῶν Ελλήνων νὰ ξαναγυρίσουν στὴν Ελλάδα ἢ νὰ ἔγκατα-
σταθοῦν σ' ἄλλες χώρες. Κατὰ τοὺς στατιστικοὺς ὑπολογι-
σμοὺς οἱ "Ελληνες ποὺ διαμένουν στὴ Ρουμανία φτάνουν τὶς
45.000, στὴ Βουλγαρία 40.000, στὴ Νοτιοσλαβία 37.000, στὴν
Αλβανία 30.000, στὴν Αγγλία 5.000, στὴ Γαλλία 30.000, στὸ
Βέλγιο 700, στὴ Γερμανία 3.000, στὴν Ελβετία 1.500, στὴν
Ιταλία 3.500, στὴν Ολλανδία 170, καὶ στὴν Πολωνία 150.

Η ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η συγκοινωνία τόσο στὸ ἐσωτερικὸν κάθε Εὐρωπαϊκοῦ
κράτους, δσο καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς Εὐρώ-
πης εἶναι πικνότατη καὶ διεξάγεται μὲ δλα τὰ μεταφορικὰ
μέσα, δηλ. σιδηροδρόμους, ἀτμόπλοια, αὐτοκίνητα, ἀερόπλοια
καὶ ἀεροπλάνα.

Σιδηρόδρομοι. Η σπουδαιότερη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ,
ποὺ περνάει ἀπὸ πολλὰ κράτη, εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ
τὸν Ατλαντικὸν ὥκεανό, δηλ. ἀπὸ ΝΔ τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴ
Λισσαβώνα καὶ διὰ Μαδρίτης — Παρίσιων —
Βερολίνου φτάνει στὴ Μόσχα, δπου συνεχίζεται μὲ
τὸν ὑπερσιθηρικὸν σιδηρόδρομο καὶ τελειώνει στὸν Εἰρηνικὸν
ώκεανό.

"Αλλη ἐπίσης σπουδαία γραμμὴ εἶναι ἡ «ταχεία Παρισίων
— Βαλκανικῆς». Αὕτη περνάει διὰ τῆς Ελβετίας (Λω-

ζάνης), διὰ τῆς Ἰταλίας (Σεμπλόν — Μιλάνου — Τεργέστης) διὰ Νοτιοσλαβίας' (Λιουμπλιάνης — Ζάγγκρεμπ — Βελιγραδίου) στρέφεται πρὸς νότον καὶ φτάνει στὴν Νίσσα τῆς Σερβίας. Ἐκεῖ διακλαδίζεται σὲ δυὸ ἄλλες γραμμές, ἀπὸ τις ὅποιες ἡ μὲν μία διευθύνεται πρὸς Ν. καὶ διὰ Σκοπίων — Γευγελῆς — Θεσσαλονίκης καὶ Ἄθηνῶν τελειώνει στὸν Πειραιά, ἡ δὲ ἄλλη ἀκολουθεῖ τὴν διαδρομὴν Σόφιας — Αἰνδριανούπολης καὶ τελειώνει στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἀπὸ κεῖ δὲ ἀπὸ τῆς Νικομήδεια τῆς Μ. Ἀσίας προχωρεῖ πρὸς τὴν "Αγκυρα.

Στὴ Δυτικὴ καὶ Κεντρικὴ Εὐρώπη ὑπάρχει πυκνὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο ποὺ διασχίζει κατὰ διάφορες διευθύνσεις τὰ κράτη ποὺ ἀνήκουν σ' αὐτές καὶ συνδέει τὶς πρωτεύουσές τους. Στὸ δίκτυο αὐτὸ ἀνήκουν οἱ γραμμὲς Παρισίων — Μαδρίτης, Παρισίων — Σεμπλόν — Πρίντεζι Βερολίνου — Βιέννης, Βερολίνου, Βαρσοβίας, Μόσχας κι ἄλλες.

Θαλασσινὴ καὶ ποταμια συγκοινωνία. Τὰ παράλια τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἥπερου διαμελίζονται ἀπὸ τὴ θάλασσα σὲ πολλοὺς μεγάλους κόλπους. Ἐκεῖ ἰδρύθηκαν μεγάλα λιμάνια καὶ συγκοινωνῶν μεταξύ τους μὲ πλοῖα κάθε εἴδους: ἀτμόπλοια, ίστιοφόρα, ύπερωκεάνεια κλπ. Ἰδίως τὸ ἐμπόριο γίνεται κατὰ τὸ πιὸ μεγάλο μέρος του ἀπὸ τὴ Μεσόγειο μέχρι τὴ Βόρεια θάλασσα μὲ τὰ λιμάνια Πειραιᾶ, Γένουας, Πρίντεζι, Νεάπολης, Μασσαλίας, Κάρδιφ, Λονδίνου, Λίβερπουλ, Ἀμβούργου, Ἀμβέρσας, Ρότερνταμ καὶ ἀντίστροφα.

Ἄλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης διευκολύνουν τὴν ἐμπορικὴν καὶ ἐπιθατικὴν κίνηση κυρίως στὴ Δυτικὴ καὶ τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη. Οἱ σπουδαιότερες πλωτὲς δόδοι εἶναι οἱ τοῦ ποταμοῦ Ρήγου, ποὺ ἔξυπηρετοῦν κυρίως τὴν Ἐλβετία, μέρος τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας, καὶ αὐτές ποὺ εἶναι στὸ Δούναβη, ποὺ ἔξασφαλίζουν τὴν ἐπικοινωνία διαφόρων ἐμπορικῶν κέντρων τῆς Αύστριας—Ούγγαρίας—Σερβίας—Βουλγαρίας καὶ Ρουμανίας.

Ἐναέρια συγκοινωνία. Η «διὰ τοῦ ἀέρος» συγκοινωνία, ποὺ καθημερινὰ αὐξάνει, εἶναι ταχύτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη καὶ

προτιμάται για τις γρήγορες ἀποστολές. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐπεῖ-
γον ταχυδρομεῖο ποὺ μεταφέρεται μὲ τ' ἀεροπλάνα, γίνεται
μὲ αὐτὰ μεταφορά καὶ μικροῦ δύγκου ἐμπορευμάτων, καὶ ἐπι-
θατῶν. Στὴν Ἑλλάδα φτάνουν πολλὲς ἀεροπορικὲς γραμμὲς
ἀπὸ τὴ δυτικὴ καὶ τὴν Κεντρικὴ Εύρωπη. Τακτικὲς συγκοινω-
νίες μὲ ἀεροπλάνα συνδέουν τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν Ἰταλία, Ἀγ-
γλία, Γαλλία, Γερμανία, Πολωνία. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει γίνει ἐπί-
σης σταθμὸς ποὺ περνοῦν διάφορες ἀεροπορικὲς γραμμὲς οἱ
ὅποιες ζιευθύνονται ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Εύρωπη στὴν Ἀσία, Ἀνα-
τολ. Ἀφρική, Αύστραλία, Ἰνδίες κλπ.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Ἡ Ἑλλάδα μεταξὺ τῶν κρατῶν τῆς Εύρωπης κατέχει
λόγω τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ της, τῆς τοποθεσίας της καὶ τοῦ
θαυμασίου κλίματός της, θέσης ζηλευτή. Τὰ ύπάρχοντα σ' αὐ-
τὴν μνημεῖα τῆς παλιᾶς δόξας της συγκεντρώνουν κάθε χρόνο
καραβάνια περιηγητῶν καὶ θαυμαστῶν. Τὰ ίερὰ τῶν Δελφῶν,
τῆς Όλυμπίας, τὸ θέατρο τῆς Ἐπιδαύρου, ἔγιναν ταχτικά κέν-
τρα πανευρωπαϊκῆς πνευματικῆς κινήσεως, τόσο γιά τοὺς ἀρ-
χαιοφίλους δσο καὶ γιά τοὺς καλλιτέχνες. Ἡ πυκνὴ καὶ ταχτι-
κὴ συγκοινωνία μὲ τὶς ὅλλες χῶρες τῆς Εύρωπης καὶ ἡ τουρι-
στικὴ διαφήμιση στὸ ἔξωτερικὸ προσελκύουν στὴν Ἑλλάδα
πλῆθος ἀπὸ ξένους, ποὺ ἔρχονται διαρκῶς γιὰ νὰ γνωρίσουν
τὴ χώρα μας καὶ τὸν πολιτισμό της. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἥθικό κέρ-
δος ποὺ ἀποχτάει ἡ Ἑλλάδα μὲ τὴν ἐπικοινωνίην αὐτὴ μὲ τοὺς
ξένους, ὠφελεῖται κι ἀπὸ οἰκονομικὴ ἄποψη.

CH

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A'. Η ΓΗ

ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ	Σελ.	3
Η ΛΙΘΟΣΦΑΙΡΑ	»	3
ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ	»	5
*Υδατογενή πετρώματα	»	6
Πυρογενή πετρώματα	»	7
Μεταβολές στήν επιφάνεια τῆς γῆς	»	7
Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς γῆς	»	11
*Ηφαίστεια	»	11

ΟΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

α') Γύρω όποι τὸν ἀξονά της (ἡμέρα καὶ νύχτα)	»	13
Γιατὶ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύχτα δὲν εἰναι ἵσες	»	14
β') Γύρω όποι τὸν ἥλιο. Οἱ τέσσερες ἑποκήες τοῦ ἔτους	»	14
Μονάδες χρόνου	»	16
*Ιουλιανὸς ἡμερολόγιο	»	17
Γρηγοριανὸς ἡμερολόγιο	»	17
*Ο ὄντανδς μὲ τοὺς ἀστέρες του	»	18
Δօρυφόροι	»	19
Κομῆτες	»	20
*Ἀλλα οὐράνια σώματα	»	21
Οἱ φάσεις τῆς σελήνης	»	21
Οἱ ἐκλείψεις	»	22

Η ΕΥΡΩΠΗ

Γενικὴ ἐπισκόπηση τῆς Εὐρώπης	»	24
A'. Η NOTIA ΕΥΡΩΠΗ		
α') Ἑλληνικὴ Χερσόνησος ἢ Βαλκανικὴ	»	28
1. Η ΕΛΛΑΣΔΑ	»	29
Οἱ σπουδαιότερες πόλεις	»	33
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ "Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ	»	36
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	»	38
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	»	40
ΝΟΤΙΟΣΛΑΒΙΑ (ΣΕΡΒΙΑ)	»	43
ΑΛΒΑΝΙΑ	»	46
B'. Η ΙΤΑΛΙΑ		
Νησιὰ τῆς Ιταλίας	»	47
		53

Η Πυρηναϊκή χερσόνησος	Σελ.	53
1. Η ΙΣΠΑΝΙΑ	»	55
2. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	»	57

ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΓΑΛΛΙΑ	»	58
ΑΓΓΛΙΑ	»	63
Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ	»	68
ΤΟ ΒΕΛΓΙΟ	»	70
Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ	»	71
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	»	75
ΔΑΝΙΑ	»	76
ΕΛΒΕΤΙΑ	»	78
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	»	80
ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ	»	82
ΠΟΛΩΝΙΑ	»	83

ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΑΙΘΟΥΑΝΙΑ	»	84
ΑΕΤΟΝΝΙΑ	»	85
ΕΣΘΟΝΙΑ	»	85
ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ	»	86

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Α'. ΝΟΡΒΗΓΙΑ	»	89
Β'. ΣΟΥΗΔΙΑ	»	90
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΣΙΑ	»	91
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	»	95
Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΕ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ	»	97
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	»	103